

T.C.
NIĞDE ÖMER HALİSDEMİR ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TARİH ANABİLİM DALI

SİCİLL-İ AHVAL DEFTERLERİNE GÖRE AKHİSARLI DEVLET
ADAMLARI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Hazırlayan
Meliha AKDOĞAN

Niğde
Ocak, 2020

T.C
NİĞDE ÖMER HALİSDEMİR ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TARİH ANABİLİM DALI

SİCİLL-İ AHVAL DEFTERLERİNE GÖRE AKHİSARLI DEVLET
ADAMLARI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Hazırlayan
Meliha AKDOĞAN

Danışman : Prof. Dr. Musa ŞAŞMAZ
Üye : Prof. Dr. Nevzat TOPAL
Üye : Dr. Öğr. Üyesi Şenay ATAM

Niğde
Ocak, 2020

YEMİN METNİ

Yüksek Lisans Tezi olarak sunduğum “Sicill-i Ahval Defterlerine Göre Akhisarlı Devlet Adamları” başlıklı bu çalışmanın, bilimsel ve akademik kurallar çerçevesinde, tez yazım kılavuzuna uygun olarak tarafımdan yazıldığını, yararlandığım eserlerin tamamının kaynaklarda gösterildiğini ve çalışmanın içinde kullanıldıkları ve bunlara atıf yapıldığını belirtir ve bunu onurumla doğrularım. 20.01.2020

Meliha AKDOĞAN

Niğde, 2020

ONAY SAYFASI

Prof. Dr. Musa ŞAŞMAZ'ın danışmanlığında **Meliha AKDOĞAN** tarafından hazırlanan "**Sicill-i Ahval Defterlerine Göre Akhisarlı Devlet Adamları**" adlı bu çalışma jürimiz tarafından Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Tarih Anabilim Dalında Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Tarih: 20/01/2020

JÜRİ :

Danışman : Prof. Dr. Musa ŞAŞMAZ

Üye : Prof. Dr. Nevzat TOPAL

Üye : Dr. Öğr. Üyesi Şenay ATAM

ONAY :

Bu tezin kabulü Enstitü Yönetim Kurulu'nun ..... Tarih ve ..... sayılı kararı ile onaylanmıştır.

Doç. Dr. Emin Hüseyin ÇETENAK
Enstitü Müdürü

ÖN SÖZ

Bu çalışma ile Osmanlı Devleti zamanında Akhisar'da doğmuş ya da bir şekilde Akhisar ile ilişkili olan devlet adamlarının isimleri, okudukları okullar, bildikleri yabancı diller, yaptıkları görevler, aldıkları maaşlar, ödül ve nişanlar gibi birçok ayrıntı ortaya konmuştur. Memurlar hakkındaki yukarıdaki ayrıntılar Osmanlı döneminde tutulan Sicill-i Ahvâl Defterleri'nden tedarik edilmiştir. Çalışmanın ana kaynağı da bu defterlerdir.

II. Abdülhamid döneminde oluşturulan Sicill-i Ahvâl defterleri dönemin bürokratik yapısı, idari ve mali yapısı, memurların istihdam alanları ile ilgili detaylı bilgiler içermektedir. Tutulan kayıtlardan yalnızca memurların istihdam edildikleri alanlar değil, aynı zamanda doğum yerleri, doğum tarihleri, babalarının isimleri, eğitim durumları ve bildikleri diller gibi bilgilere de ulaşılmıştır.

Sicill-i Ahval komisyonları memurların özgeçmişlerini kayıt altında tutmuş, biyografik çalışmalar açısından önemli bir kaynak oluşturmuşlardır.

Çalışmada memurlara ait belgelere arşiv kayıtlarından ulaşılmış, orijinal dilinden transkript edilerek daha net anlaşılması sağlanmıştır. Buradan elde edilen veriler ile Akhisar doğumlu devlet adamları detaylı olarak incelenmiş ve yorumlanmıştır.

Bu çalışmanın hazırlanışı esnasında yardımlarını gördüğüm danışman hocam Prof. Dr. Musa Şaşmaz'a, desteklerini her zaman hissettiğim sevgili aileme, bu zorlu ve yorucu süreçte yanımda olan arkadaşlarım Ahmet Tuncel ve Ayşenur Erbaş'a teşekkür ederim.

Meliha Akdoğan

Niğde 2020

ÖZET
YÜKSEK LİSANS TEZİ

SİCİLL-İ AHVAL DEFTERLERİNE GÖRE AKHİSARLI DEVLET
ADAMLARI

AKDOĞAN, Meliha
Tarih Anabilim Dalı
Tez Danışmanı: Prof. Dr. Musa Şaşmaz
Ocak 2020, 71 Sayfa

Osmanlı devleti batının üstünlüğünü kabul ettiği 18. Yüzyıldan itibaren hemen hemen her alanda reform hareketlerinde bulunmuştur. Bu reform çalışmalarının temel sebebi devletin kötü gidişatını engellemektir. Süreçte yönetim kadrolarında da yeniliklere gidilmiş, bürokrasi eskiye göre daha modernize edilmiştir. II. Abdülhamid döneminde kadrolaşmanın da etkisiyle memur sayısı 30.000'lere kadar ulaşmıştır.

II. Abdülhamid döneminde Avrupa'nın da desteğini almak için devlet kadrolarına yalnızca Müslümanlar değil aynı zamanda gayrimüslim vatandaşlarda yerleştirilmiştir. Bununla birlikte artan memur sayısını kontrol altında tutabilmek için kayıtlar tutulmaya başlanmıştır. Sicill-i Ahval Komisyonu tarafından Sicill-i Ahval Defteri'nde bu kayıtlar mevcuttur. Bu defterler günümüz biyografilerinin temelini oluşturmuştur. Bu defterlerde istihdam edilen memurların doğum yerlerini ve yıllarını, hangi milletten olduklarını, babalarının isimlerini, eğitim durumlarını, bildikleri dilleri, aldıkları maaşları, görev yerlerini ve sürelerini kayıt altında tutmuştur.

Bu defterlerden Akhisar'lı devlet adamlarının da kayıtlarına ulaşılmış, dönemin istihdam alanları, eğitim seviyesi, ekonomik durumu gibi bilgiler elde edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Akhisar, Sicill-i Ahval Komisyonu, Devlet Memurları.

**ABSTRACT
MASTER THESIS**

**THE STATESMEN FROM AKHİSAR ACCORDING TO SİCİLL-İ AHVAL
DEFTERS**

**AKDOĞAN, Meliha
Department of History
Supervisor: Prof. Dr. Musa Şaşmaz
January 2020, 71 Page**

From the 18th century onwards, The Ottoman Empire accepted the supremacy of the west, and the reform movements were carried out in almost every field. The main reason of this reform movements was to prevent the state from going worse. In the process, innovations were made in the government staff and bureaucracy was more modernized than before. During the reign of Abdulhamid II, the number of civil servants reached 30.000 with the effect of staffing.

During the reign of Abdulhamid II, not only Muslims but also non-Muslim citizens were settled in the state cadres to gain the support of Europe. Besides this, in order to keep the increasing number of civil servants under control, records were started to be kept. These records are available in the Sicill-i Ahval Defters established by the Sicill-i Ahval Commission. These books formed the basis of today's biographies. In these defters, the place of birth and years of the civil servants employed, their nationalities, the names of their fathers, their education levels, the languages they speak, the salaries they receive, their places of duty and periods were recorded.

The records of statesmen from Akhisar were accessed and data such as employment areas, educational levels and economic status of the period were obtained from these defters.

Keywords: Akhisar, Sicill-i Ahval Commission, Civil Servants.

İÇİNDEKİLER

ÖN SÖZ.....	ii
ÖZET	iii
ABSTRACT.....	iv
İÇİNDEKİLER	vii
TABLolar LİSTESİ.....	viii
GRAFİKLER LİSTESİ.....	ix
EKLER LİSTESİ.....	x
KISALTMALAR LİSTESİ.....	xi
GİRİŞ	1
I. KONU	1
II. AMAÇ	1
III. YÖNTEM.....	1
IV. ÖNEMİ.....	1
V. KAYNAK TAHLİLİ.....	2

BİRİNCİ BÖLÜM

AKHİSAR'IN TARİHİ, EKONOMİK VE KÜLTÜREL DURUMU

1.1.AKHİSAR'IN TARİHİ.....	4
1.2. AKHİSAR'IN NÜFUSU, EKONOMİK VE KÜLTÜREL YAPISI	7

İKİNCİ BÖLÜM

SİCİLL-İ AHVAL DEFTERLERİ

2.1. SİCİLL-İ AHVAL KAYITLARI.....	10
2.2. SİCİLLİ-İ AHVAL KOMİSYONU VE GÖREVLERİ.....	11

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

OSMANLI DEVLETİNDE BÜROKRASİ TANIMI

3.1. BÜROKRASİ KAVRAMI	14
------------------------------	----

3.2. OSMANLI DEVLETİ'NDE BÜROKRASİ KAVRAMI.....	15
3.3. TANZİMAT DÖNEMİNDE OSMANLI BÜROKRASİSİ.....	18
3.4. MEŞRUTİYET DÖNEMİ OSMANLI BÜROKRASİSİ	20

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

SİCİLL-İ AHVAL DEFTERLERİNE GÖRE AKHİSARLI DEVLET ADAMLARININ DEĞERLENDİRİLMESİ

4.1. MEMURLARIN HİCRİ-MİLADİ DOĞUM TARİHLERİ	22
4.2. MEMURLARIN DOĞUM YERLERİ	23
4.3. MEMURLARIN EĞİTİM DURUMLARI	23
4.4. MEMURLARIN BİLDİKLERİ DİLLER.....	25
4.5. MEMURLARIN İSTİHDAM ALANLARI	26
4.6. MEMURLARIN ALDIĞI EN DÜŞÜK VE EN YÜKSEK MAAŞLAR.....	28
4.7. MEMURLARIN ALDIĞI NİŞAN VE MADALYALAR	29

BEŞİNCİ BÖLÜM

AKHİSARLI DEVLET ADAMLARININ HAL TERCÜMELERİNİN TRANSKRİPSİYONLARI

5.1. MEHMET RİFAT EFENDİ	30
5.2. HÜSEYİN HÜSNÜ EFENDİ.....	30
5.3. KATAN EFENDİ	31
5.4. MEHMET ZÜHTÜ EFENDİ	33
5.5. MEHMET RİFAT EFENDİ	36
5.6. ALİ RIZA EFENDİ	36
5.7. AGOP EFENDİ	37
5.8. MEHMET TEVFİK EFENDİ.....	38
5.9. HASAN EFENDİ.....	42
5.10. MUSTAFA HİKMET EFENDİ.....	43
5.11. MEHMET REMZİ EFENDİ.....	44

5.12. HALİT EFENDİ	45
5.13. ÖMER FAHREDDİN EFENDİ.....	45
5.14. MEHMET RAŞİT EFENDİ	47
5.15. MUSTAFA FAHRİ EFENDİ	49
5.16. YUVAKİM EFENDİ.....	50
5.17. İSMAİL HAKKI EFENDİ.....	51
5.18. HALİL İBRAHİM EFENDİ	52
5.19. MEHMET KAMİL EFENDİ.....	53
5.20. HALİL HİLMİ EFENDİ.....	54
5.21. MEHMET SAMİ EFENDİ.....	55
5.22. MUSTAFA SERVET BEY	56
5.23. MEHMET HİLMİ EFENDİ	56
SONUÇ.....	58
KAYNAKÇA.....	61
EKLER.....	64
ÖZ GEÇMİŞ.....	71

TABLULAR LİSTESİ

Tablo 1. 1927-1980 Yılları Arasındaki Nüfus Gelişimi.....	7
Tablo 2. (H. 1232) M. 1817 Tarihli Küçük Mehmed Ağa İbn Halil Ağa'nın Vakfiyesi: Akhisar'da Vakfedilen Gayrimenkuller	9
Tablo 3. Memurların Hicri-Miladi Doğum Tarihleri	22
Tablo 4. Memurların Doğum Yerleri	23
Tablo 5. Memurların Eğitim Durumları.....	24
Tablo 6. Memurların Bildikleri Diller.....	25
Tablo 7. Memurların İstihdam Alanları	27
Tablo 8. Memurların Aldığı En Düşük ve En Yüksek Maaşlar	28
Tablo 9. Memurların Aldığı Nişan ve Madalyalar.....	29

GRAFİKLER LİSTESİ

Grafik 1. Memurların Bildikleri Dil Dağılımı	26
---	----

EKLER LİSTESİ

Ek-1: Katan Efendi'ye ait Sicill-i Ahval kaydıdır.....	64
Ek-2: Mehmet Tevfik Efendi'ye ait Sicill-i Ahval kaydıdır	65
Ek-3: Mehmet Zühtü Efendi'ye ait Sicill-i Ahval kaydıdır	66
Ek-4: Hasan Efendi'ye ait Sicill-i Ahval kaydıdır	67
Ek-5: Mustafa Hikmet Efendi'ye ait Sicill-i Ahval kaydıdır	68
Ek-6: Halit Efendi'ye ait Sicill-i Ahval kaydıdır	69
Ek-7: Mehmet Raşit Efendi'ye ait Sicill-i Ahval kaydıdır.....	70

KISALTMALAR LİSTESİ

a.g.e.	: Adı geçen eser
a.g.m.	: Adı geçen makale
B.O.A.	: Başbakanlık Osmanlı Arşivi
C.	: Cilt
çev.	: Çeviren
d. :	Defterler
D.H.	: Dâhiliye
Dr.:	Doktor
İSAM	: İslam Araştırmaları Merkezi
M	: Miladi Takvim
Prof.	: Profesör
s.	: Sayfa
S.	: Sayı
S.A.İ.D.	: Sicill-i Ahvâl Defterleri
SDÜ	: Süleyman Demirel Üniversitesi
vb.	: ve benzeri

GİRİŞ

I. KONU

Tezin konusu Sicill-i Ahval defterlerine göre Akhisarlı devlet adamlarıdır. Osmanlı Devleti'nde bürokrasi kavramının var olması ve gelişmesiyle çeşitli memur kadroları ortaya çıkmıştır. Özellikle II. Abdülhamit zamanında bu kadrolarda belirgin şekilde artış olmuştur. Bu artışı takiben memurların kayıtları tutulmaya başlanmış ve Sicill-i Ahval Defterleri ortaya çıkmıştır. Bu defterlere göre; memurların doğum tarihlerinin, görev aldıkları yerlerin, hangi millete ait olduklarının, bildikleri dillerin, aldıkları maaşların ne kadar olduğu gibi bilgilere erişme imkânı sağlanmıştır.

II. AMAÇ

Çalışmanın amacı Akhisarlı devlet adamlarının hangi kadrolarda görev aldıklarını, aldıkları maaşları ve hangi alanlarda daha çok istihdam edildiğini ortaya çıkarmaktır. Yine bu çalışma Osmanlı Devleti'nin hangi alanlarda memuriyet imkânı sağladığı, memurların aldıkları eğitim, görev süreleri devlet adamlarının bildikleri diller, görev değişiklikleri gibi bilgileri ortaya koymaktır. Ayrıca bu bilgilerin ışığında yerel tarih açısından Sicill-i Ahval defterleri çalışılan bölge hakkında sosyal kültürel ve ekonomik anlamda bilgilere ulaşmaya da imkân sağlamaktadır.

III. YÖNTEM

Tezin yazım aşamasında bu konudaki kaynaklar tetkik edilerek incelenmiş ve faydalanılmıştır. Yine birinci el kaynak niteliğinde olan Başbakanlık Osmanlı Arşivi'nden alınan belgelerin incelenmesiyle tezin belli bölümleri oluşturulmuştur. Akhisar hakkında kaynak niteliğindeki eserler tezin yazımına büyük katkı sağlamıştır. Hem tetkik eserler hem de birinci el kaynaklardan yararlanılarak özgün bir eser ortaya konmaya çalışılmıştır.

IV. ÖNEMİ

Tezin önemi; Sicill-i Ahval defterleri günümüzdeki biyografilerin temelini oluşturan defterler olarak nitelendirilebilir. Ayrıca bu defterlerde memurların ayrıntılı bilgileri tutularak bürokrasi tarihinin önemli kaynakları oluşturulmuştur. Bu bilgilere dayanarak günümüzde konu hakkında çalışmalar daha özgün şekilde yürütülebilmektedir.

V. KAYNAK TAHLİLİ

Bu çalışmada Başbakanlık Osmanlı Arşivinden taranan belgeler incelenmiş ve çevrilerek tezin ana kaynağını oluşturmuştur. Bu arşivde yer alan belgeler Sicill-i Ahval defterleri Dâhiliye Nezareti kategorisinde sınıflandırılmıştır. Bunun yanında birçok eserden faydalanılmıştır. Kullanılan kaynaklar; Hasan Acar, “Kamu Güvenliğinin Sağlanmasında Weberyen Bürokrasi Ve Hiyerarşi Kavramı”, *Uluslararası Yönetim İktisat ve İşletme Dergisi*,

Seyfettin Aslan, Abdullah Yılmaz, “Tanzimat Döneminde Osmanlı Bürokratik Yapı ve Düşüncesinin Değişimi”, *C.Ü. İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, Necati Cemaloğlu, “Osmanlı Devleti’nde Yapılan Tanzimat Reformlarının Eğitim Sistemine Etkileri, Uygulamaları Ve Sonuçları (1839-1876)”, *Sosyal Bilimler Dergisi*, Atilla Çetin, "Sicill-i Ahvâl Defterleri ve Dosyaları Hakkında Bir Araştırma." *Vakıflar Dergisi*, Rafet Çevikbaş, Bürokrasi Kuramı Ve Yönetimsel İşlevi, *Ekonomi ve Yönetim Araştırmaları Dergisi*, Senem Doyduk, *Tarihi Kent Dokusuyla Akhisar*, Akhisar Belediye Kültür Yayınları, Mart, Veysel Erat, “Tanzimat Dönemi Kamu Politikalarında Bir Aktör Olarak Bürokrasi”, *Çankırı Karatekin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Serdal Fidan, Kamil Şahin ve Fikret Çelik, “Osmanlı Modernleşmesinin Temel Olgularından Biri: Bürokrasi Osmanlı Modernleşmesinde Bürokrasinin Etkinliği ve Önemi”, *SDÜ Fen Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Ahmet Ali Gazel, “Sicill-i Ahval Defterlerine Göre Osmanlı Dönemi’nde Görev Yapan Anamurlu Memurlar”, *A. Ü. Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, Mehmet Göküş, “Osmanlı İmparatorluğu’ndan Modern Türkiye’ye Yöneten-Yönetilen İlişkilerinin Gelişimi”, *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, M. Şükrü Hanioglu, “Meşrutiyet”, *TDV İslam Ansiklopedisi*, C.29, İsam Yayınları, Nuri Kavak, *Sicill-i Ahval Defterlerine Göre Eskişehir’li Memurlar (1879-1909)*, Cenk Reyhan, “Osmanlı Devleti’nde Siyasal İktidar ve Seyfiye Sınıfı: Vezir-i A’zâmlık Örneği”, *OTAM*, Gülden Sarıyıldız, “Sicill-i Ahval Defterleri”, *TDV İslam Ansiklopedisi*, C.37, İsam Yayınları, Musa Şaşmaz, *Türkiye’nin İdari Taksimatı IV. (1920-2013)*, TTK Yayınları, Ankara, Ali Şahin, “Türk Kamu Yönetiminde Siyaset Ve Bürokrasi İlişkisi: Üst Kurullar Bürokrasisi”, Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi, Ahmet Tuncel, *Sicill-i Ahval Defterlerine Göre Bigalı Devlet Adamları*, Yüksek Lisans Tezi, Niğde, Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İbrahim Yılmazçelik ve Enes

Mutluay, “Sicill-İ Ahval Defterlerine Göre Osmanlı Dönemi’nde Görev Yapan Palulu Memurlar”, *Fırat Üniversitesi Harput Uygulama Ve Araştırma Merkezi 71 Uluslararası Palu Sempozyumu Bildiriler Kitabı*, Serkan Yorgancılar, “Hukuk Sosyolojisi Ve İslam Hukuku Açısından Suç Kavramının Karşılaştırılması”, *Turkish Studies*.

BİRİNCİ BÖLÜM

AKHISAR'IN TARİHİ, EKONOMİK VE KÜLTÜREL DURUMU

1.1.AKHISAR'IN TARİHİ

Akhisar'ın tarihi 9000 yıllık bir geçmişe dayanmaktadır. Yapılan çalışmalarda yerleşik hayata geçilen ilk alanlardan biri olduğu saptanmıştır. Akhisar'ın stratejik konumundan dolayı zaman içerisinde Orta Asya'dan birçok Türk boyuna, Saruhanoğullarına, Osmanoğulları'na sonrasında da Osmanlı Devleti'ne ev sahipliği yapmıştır. Jeopolitik konumu sebebiyle yerleşim açısından tercih edilen bir bölgedir. Bu sebeple de tarih boyunca birçok isimle anılmıştır.

M.Ö. 14. yüzyılda İskitlerle birlikte akınlar yapmakta olan bir amazon kolunun Lidya'ya kadar uzandığı ve Kraliçeleri Myrine tarafından Akhisar'la Dikili arasında bazı kasabalar kurdukları, bunlardan bir tanesine kendi adını verdiği ve Akhisar'ın bir amazon karargahı halinde küçük bir kasaba olarak kurulduğu belirtilmektedir. Aradan 1300 yıl geçtikten sonra M.Ö. 24 yılında bir deprem sonunda yıkılan bu kasaba amazon komutanlarından Tyatirin adını taşımaktaydı. Tyatirin kuruluşundan sonra Helen Rumları tarafından başka isimlerle anıldı.¹ Akhisar verimli bir tarım ve yerleşim bölgesi olduğundan doğu ve batı uygarlık bölgeleri için tercih sebebi olmuştur. Bu çevrede zengin kentler kurulmuştur. Ayrıca Salihli, Sultanhisar, Denizli ve Aydın gibi önemli ticaret merkezine yakındır.

M.Ö. 547'de Lydia; merkezi Sardes olan Pers Strabı'nın egemenliğine geçmiştir. Daha sonra Suriye Krallığı yönetimine giren Thyateira, M.Ö. 281-190 yılları arasında Seleukos Krallığının kenti haline gelmiştir. M.Ö. 190'da Seleukos Krallığı Anadolu'dan silinince yerini Bergama Krallığı almıştır, Batı Anadolu ve Thyateira, Bergama Krallığı yönetimine girmiştir. Bu dönemde kendi adına para bastırma hakkına sahip olan Thyateria, otonom kent olma özelliği taşımaktadır.² Para bastırılması dönemde ticaretin gelişmiş olduğunun kanıtıdır. M.S 17'de Akhisar'da meydana gelen deprem halkı derinden sarsmıştır. Tarım alanları telef olan halk çevre illerden gelen yardımlarla toparlanabilmiştir.

M.S 4 Yüzyılda Akhisar Roma İmparatorluğu ikiye ayrılınca Bizans hâkimiyetine girmiştir. Bu dönemde Anadolu'ya yayılmaya başlayan Hristiyanlıkla

¹ <https://www.akhisar.bel.tr/akhisardayasam/14/akhisar-in-tarihcesi.html/> 2019/09/20.

² Senem Doyduk, *Tarihi Kent Dokusuyla Akhisar*, Akhisar Belediye Kültür Yayınları, Mart, 2006, s.2.

kilise inşaları artmaya başlamıştır. M.S. 50'li yıllarda, Batı Anadolu'da kurulan ilk yedi kiliseden biri Thyateira'dadır. Bu nedenle Hıristiyanlık adına yazılmış birçok seyahatnamede Thyateira'nın adı geçmektedir.³

Thyateira kenti ve çevresi, Bizans İmparatorluğu altında bulunduğu sürede, Arap akınlarına uğramasına karşın, 7. yüzyıla kadar Bizans'ın bölge üzerindeki egemenliğinde ciddi bir değişiklik olmamıştır. Bu dönemde Haçlı Ordularının Araplarla savaşlarından yararlanan Bizans İmparatoru Alexios, Sardes gibi Batı Anadolu'daki birçok kente saldırılar düzenlenmiştir. 8. yüzyılın başlarında Emevi Halifesi I. Velid, bölgede ağır hasarlar verdiren istilalar gerçekleştirmiş, Bizans İmparatorluğu gücünü yitirmeye başlamıştır.⁴ Hâkimiyeti zayıflayan Bizans'ın bölgedeki toprakları işgale uğramaya başlamıştır. Anadolu'ya hâkim olmaya başlayan beylikler bu bölgelere akınlar düzenlemişlerdir. Bizans hâkimiyetinde bulunan Akhisar da Saruhanoğulları Beyliği'ne geçmiştir. Selçuklu Devleti'nden ayrılan beyliklerde Türk-İslam mimarisi görülmektedir. Bu durum Akhisar'ı ele geçirdikten sonra inşa edilen mimari yapılarda da görülmektedir.

Osmanlı Devleti Anadolu'da hâkimiyet alanını genişleterek burada bulunan beylikleri himayesine almıştır. Saruhanoğulları Beyliği'nde bulunan Akhisar da Osmanlı yönetimine geçmiştir.

Bu dönemde şehir, idari olarak imparatorluğun Kütahya Eyaleti'nin Saruhan Sancağı'na bağlı kazası konumundadır. Akhisar; imparatorluğun başkenti İstanbul'dan, şehzadelerin eğitim dönemlerini geçirdikleri Manisa'ya giden yol üzerinde bulunduğundan, 15 ve 16. yüzyıl boyunca, şehzade kervanlarının sıkça uğradıkları bir yerleşim yeri olmuştur. Bölgenin coğrafi konumu ve kültürel yapılanması kentin iktisadi yapısını etkilemiştir. Antik Dönemden itibaren Ege Bölgesi'ne ulaşan ticari yolların geçtiği bölgede yer alan şehir, 16. yüzyıldaki ekonomik gelişmeden diğer Anadolu kentleri gibi olumlu şekilde yararlanmıştır.⁵

16. Yüzyılda Akhisar'da Müslümanlar ve gayrimüslimler bir arada yaşamış, pamuk yetiştiriciliği bölgede önemli bir gelir kaynağı olmuştur. Bu sebeple çevre şehirlerden ücretli tarım işçileri kente gelerek üretimi artırmışlardır. 17.yy'da Osmanlı Devleti'nin kentleşmeyi teşvik etmesiyle Akhisar'da pazar yerleri, kapalı çarşılar,

---

³ Doyduk, a.g.e, s.3.

⁴ Doyduk, a.g.e, s.3.

⁵ Doyduk, a.g.e, s.4.

binalar inşa edilmiştir. Bu dönemde Akhisar'da Türk-İslam mimari eserlerinde artış yaşanmıştır.

19. Yüzyıl kente birçok önemli yapının kazandırıldığı bir dönem olmuştur. Ayrıca belediye etkinlikleri gelişmiş, Akhisar Belediyesi de bu dönemde, 1877 yılında kurulmuştur. Bu yapıları yaptıranlardan biri 1868 yılında ölen Kantarcızade Hacı Ahmet Ağa'dır. Akhisar'ın Abdünnebi Efendi Mahallesi'nde ve Çınarlı Kapı mevki yanında bir cami, 10 hücreli bir medrese, bir okul, bir de imaret yaptırmıştır. Kantarcıoğlu Hanı dışında; bir Rum-hane, 19 dükkân ve mağaza, bir meskenhane, bir samanlık ve iki parça arazi ile zeytin ağaçlarını gelir amacı ile vakfetmiştir. 3 Mart 1924'te 430 sayılı Tevhid-i Tedrisat Kanunu ile medreseler kaldırılınca, vakfa ait medrese boş kalmış ve bir süre sonra yıkılmıştır. Kantarcıoğlu Hanı 1975 yılında yıkılmış ve yerine Emin Bey İlköğretim Okulu inşa edilmiştir.⁶

Osmanlı Devleti içinde bulunduğu olumsuz koşullardan dolayı 20.yüzyılın başında Mondros Ateşkes Anlaşmasını imzalamış ve Batı Anadolu'da Yunan işgalleri başlamıştır. İzmir'in işgalinin ardından Akhisar da herhangi bir direniş göstermemiştir. 1922'de Büyük Taarruzun başlamasıyla Yunanlılar geri çekilmiş Türk ordusu kente girerek yönetimi ele geçirmiştir. Bu süreçte Akhisar yerli halkıyla Rumlar yakın ilişki içinde olmuştur.

Akhisar Cumhuriyet Dönemi'nde bölgede ekonomik ve kentsel açıdan gelişme göstererek diğer birçok ilçeden daha fazla önem kazanmıştır. Ekonomik açıdan gelişme gösterdiğinden dolayı birçok alanda fabrikalar kurulmuş ve ürün yelpazesi genişlemiştir. Tütün ve dokumacılık sanayisi bölgenin en önemli geçim kaynağını oluşturmaktadır.

Akhisar Nahiyesi Akcaalan, Akkocalı, Eroğlu, Başlamış, Bergele, Beyoba, Bekirler, Boyalılar, Pekmezci, Çıtak, Çanakçı, Çobanhasan, Çoruk, Hamid, Hasköy, Hampaşa, Harmandalı, Dayıoğlu, Durasıl, Dolmadeğirmen, Rahimiye, Sazoba, Siğirdim, Söğüdü, Selçikli, Selendi, Süleymanlı, Sünnetçiler, Seydiköy, Sarnıcı, Sarıçalı, Sarılar, Sağrakçı, Dağdere, Topuzlar, Tuğıca, İsaca, Kadıdağı, Kapaklı, Karabuslu, Karasonya, Karaköy, Karayağcı, Kavakalan, Kobaşdere, Kocakağan, Kurtulmuş, Kızalanı, Kaykamalı, Gebeçınar, Kömürcü, Genes, Küçük, Görenes, Gökçeahmed, Gökçeler, Meder, Milinke, Moralılar, Musaca, Müştüller, Yayakırıldı,

---

⁶ Doyduk, a.g.e, s.8-9.

Yaygın, Yatağan, Yeğenoba, Yenice isimli 66 köyden meydana gelmiştir.⁷

1.2. AKHISAR'IN NÜFUSU, EKONOMİK VE KÜLTÜREL YAPISI

Akhisar bulunduğu konum sebebiyle güvenli ve tarıma elverişlidir. Bu sebeple; savaştan kaçanlar daha iç bölgede yer alan Akhisar'ı mesken edinmişlerdir.

Akhisar İlçesinin nüfusu, 9 belde ve 86 köyüyle birlikte yaklaşık 171 bindir (2018). Nüfusun 100 binden fazlası ilçe merkezinde yaşamaktadır. Bu rakam ülkemizdeki çoğu ilin nüfusundan fazladır. Nüfustaki kadın erkek oranı yaklaşık yarı yarıyadır. Nüfusun bu denli yüksek olmasının en önemli sebebi Akhisar'ın bulunduğu coğrafi konumdur. Ayrıca ilçe, Kurtuluş Savaşı sonrasında ciddi sayıda göç almıştır. 1919 -1922 yılları arasında Yunan işgalinin ardından Güneydoğu Avrupa'dan göç eden Türk göçmenlerin yerleştirildikleri yörelerden biri de Akhisar'dır. Birinci Dünya Savaşı öncesinde 12.000 olan nüfus, savaşın ardından Yunanistan'a göç eden Rumlarla azalsa da bu süreçte Türk göçmenlerin gelmesiyle 18.000'e ulaşmıştır (1927 verileri).⁸ Bilindiği üzere savaş esnasında ve sonrasında yoğun göç almıştır. Bu yoğunluğu takiben tarımsal faaliyetlerde artış gözlenmiştir. Yunan göçleri sebebiyle Türkler ve Yunanlılar arasında kültürel etkileşim yaşanmıştır. Bu etkileşim ticarete, eğitime ve çiftçiliğe de yansımıştır.

Tablo 1. 1927-1980 Yılları Arasındaki Nüfus Gelişimi (T.C. Başbakanlık Devlet İstatistik Enstitüsü)

İl/İlçe	Kır/Kent	1927	1950	1960	1970	1980	1990	2000
Manisa Merkez İlçesi	Toplam	92.653	104.840	160.445	128.031	158.982	221.694	278.555
	Kent	28.635	35.240	59.675	72.276	94.167	158.928	214.345
	Kır	64.018	69.600	46.770	55.755	64.815	62.766	64.250
Akhisar	Toplam	47.716	77.221	104.744	129.132	146.444	152.397	152.582
	Kent	18.050	23.732	39.381	48.796	61.491	73.944	81.510
	Kır	29.666	53.489	64.913	80.336	84.953	78.453	71.072
İl Toplam	Toplam	372.558	520.091	657.104	805.650	941.941	1154.418	1260.169
	Kent	108.972	146.347	228.126	299.202	396.297	590.374	714.760
	Kır	263.586	373.744	428.978	506.448	545.644	564.044	545.409

Akhisar'da yaşayanların çoğu geçimini zeytin yetiştiriciliğinden sağlamaktadır. Verimli topraklarından dolayı zeytinin birden fazla çeşidi burada yetişmektedir. Bunun yanında diğer tarım ürünleri de ekonominin büyük kısmını

⁷ Musa Şaşmaz, *Türkiye'nin İdari Taksimatı IV. (1920-2013)*, TTK Yayınları, Ankara, 2014, s.129.

⁸ <https://www.akhisar.bel.tr/akhisardayasam/12/nufusu-ekonomik-sosyal-ve-kulturel-yapi.html/2019/09/12>.

oluşturmaktadır. Burada yetiştirilen ürünler hem yurt içinde geniş bir pazara sahiptir hem de yurt dışına ihraç edilmektedir.

Akhisar yaklaşık 80.000 hektarlık tarım alanıyla çok büyük bir tarımsal potansiyele sahiptir. Değişik sebze ve meyve türlerinin yetişmesine uygun olan bu topraklarda en önemli endüstri bitkisi tütün ve zeytin iken tütünün geleneksel önemi son yıllarda yerini zeytine bırakmıştır. İlçe sınırlarında 12 milyon civarındaki zeytin ağacı sofralık zeytin ve zeytinyağı üretiminde Akhisar'ı ciddi bir merkez haline getirmiştir. Akhisar'ın toprak yapısı ve ikliminden (özellikle rüzgâr) dolayı pek çok farklı cins zeytinin yetiştirilmesi, bu ilçemizi zeytin üreten diğer yörelere kıyasla ön plana çıkaran bir özelliktir. Türkiye'den Avrupa'ya ihraç edilen sofralık zeytinin önemli bölümü Akhisar zeytini'dir. Akhisar'da üretilen zeytinlerin bir bölümü başka bölgelerin zeytini adı altında iç piyasaya sürülmektedir. Yetiştirilen diğer ürünler, buğday, arpa, mısır, pamuk, baklagiller ve bahçe bitkileridir. Tarıma dayalı ekonomisinin yanı sıra Akhisar'da Türkiye'nin en büyük broyler ve yumurta üreten tesisleri ile bir seramik fabrikası bulunmaktadır. İlçede tekstil ve bazı gıda (helva, lokum) ürünlerinin üretimi de ileri düzeydedir.⁹ Bölge üretilen ürünler sebebiyle gelişmiş ve ülke ekonomisine katkı sağlamıştır. Dışarıdan göç alması sebebiyle çeşitli medeniyetlere ev sahipliği yapmıştır. Bu medeniyetler, var oldukları süreçte şehir birçok eser bırakmıştır. Yine bu bölgede hâkim kültür Yörük-Türkmen kültürüdür. Ancak bunun yanında göç alması sebebiyle çeşitli kültürlerle ev sahipliği yapmıştır.

Bulduğu coğrafi konum ve aldığı göçler Akhisar'ın sosyal yapısındaki çeşitliliği, zenginliği meydana getirmiştir. Kurtuluş Savaşı sonrasında başlamak üzere Güneydoğu Avrupa'dan gelen göçmenlerle zenginleşen sosyal ve kültürel yapı daha yakın tarihlerde iş bulmak amacıyla kuzeydoğu Anadolu'dan gelen vatandaşlarla da çok renkli bir hal almıştır.¹⁰

Akhisar'da lise ve üniversite eğitim düzeyi Türkiye ortalamasının üzerindedir. Okuma-yazma oranı birçok ilden yüksektir. Bu durum sosyo-kültürel alanda yapılan etkinliklere, ekonomiye, mimariye de yansımaktadır.

---

⁹ <https://www.akhisar.bel.tr/akhisardayasam/12/nufusu-ekonomik-sosyal-ve-kulturel-yapi.html/2019/09/12>.

¹⁰ <https://www.akhisar.bel.tr/akhisardayasam/12/nufusu-ekonomik-sosyal-ve-kulturel-yapi.html/2019/09/12>.

İlçenin zorunlu ilköğretim ya da okuryazarlık sorunu kalmamıştır. Belediye Sosyal ve Kültür İşler Müdürlüğü'nün gayretleriyle düzenlenen çok sayıda etkinliğin yanı sıra sinema salonu kültürel yapının canlı kalmasını sağlamaktadır.¹¹

Yukarıda bahsedildiği üzere Yörük-Türkmen kültürü yaşam tarzını etkilediği gibi sanat alanında da etkili olmuştur. Geleneksel Türk el sanatları köklü bir geçmişe sahip olması sebebiyle etkisini hemen hemen tüm Anadolu'da hissettirmiştir. Bu etkileşimden dolayı sanatsal çeşitlilik Akhisar'da da birçok alana tesir etmiştir.

Aynı zamanda Akhisar'da sosyal dayanışma için kamu yararına çeşitli girişimlerde bulunulmuş. Kişiler mallarının ve gayrimenkullerinin bir kısmını halk yararına faaliyet gösterecek şekilde kullanılması için vakfetmiştir. Vakfedilen bu mallar ve gayrimenkuller Kahvehane, Fırın, Çizmeçi, Berber Değirmenci vb. şekilde değerlendirilmiştir.

Tablo 2. (H. 1232) M. 1817 Tarihli Küçük Mehmed Ağa İbn Halil Ağa'nın Vakfiyesi: Akhisar'da Vakfedilen Gayrimenkuller.

	Mahalle/Köy	Gayrimenkul	Adet		Mahalle/Köy	Gayrimenkul	Adet
1.	Arasta Camii Tahtı	Balmumcu	1	13.	Koza Loncası	Doğramacı	1
2.	Arasta Çeşmesi Kurb.	Pabuççu	1	14.	Mezkur Han Civarı	Esb Değirmeni	1
3.	Arastada	Çizmeçi	3	15.	Pabuççular Arastası	Dükkan	1
4.	Bazerganlar Derunu	Bazergan Dükkanı	1	16.	Pirinç Locası Kurb.	Berber	1
5.	Çukur Çeşme Kurb.	Kahvehane	1	17.	Semerciler Derunu	Semerci	1
6.	Dernek Pazarı	Ekmekçi Fırını	1	18.	Şehre Küsdü Mah.	Pabuççu	1
7.	Dernek Pazarı	Kahvehane	1	19.	Şehre Küsdü Mah.	Barutçu Karhanesi	1
8.	Divan Süleyman Mah.	Yağhane	1	20.	Un Loncası Kurb.	Han	1
9.	Hass Timarı Arazisi	Yoncalık Bahçesi	1	21.	Yenici Mah.	Sebze Bahçesi	1
10.	İsa Bey Hamamı Civarı	Katmerci	1	22.	.....	Pabuççu	1
11.	Karyeciler Mah.	Yağhane	1	23.	.....	Eskici	1
12.	Koza Loncası Kurb.	Kahvehane	1	24.	.....	Saatçi	1

Minyatür, At Arabacılığı, Keçecilik halen canlı bir şekilde varlığını sürdüren geleneksel sanatlardır. Yine Akhisar Belediyesi bünyesinde açılan kurslarla pek çok sanat dalıyla ilişkili olarak kurslar verilmektedir.¹²

¹¹ <https://www.akhisar.bel.tr/akhisardayasam/12/nufusu-ekonomik-sosyal-ve-kulturel-yapi.html/2019/09/12>.

İKİNCİ BÖLÜM

SİCİLL-İ AHVAL DEFTERLERİ

2.1. SİCİLL-İ AHVAL KAYITLARI

Osmanlı Devleti'nde II. Abdülhamid dönemine kadar memurlar hakkında herhangi bir düzenli kayıt uygulaması bulunmamaktaydı. Osmanlı Devleti sivil bürokraside memurlarda artış yaşamaktaydı. Sivil bürokraside gelişme olunca, II. Abdülhamid devlette çalışan memur sayısından haberdar olmak ve güvenliğin sağlanması adına bir komisyon teşkil ederek Sicill-i Ahval Komisyonu'nu oluşturmuştur. 1879 yılına kadar memurların kayıt altına alınması olası değilken bu tarihten itibaren kayıt altına alınmaya başlanmıştır.

Başbakanlık Osmanlı Arşivi'ndeki 1879 ve 1909 yılları arasına ait 201 defterde, tercüme-i hâl sahiplerinin ismi, mahlası veya künyesi; babası memur ise rütbesi, bilinen bir kişi ise sülalesinin adı; göreve başlayış tarihi; tahsil durumu; liyakat ve ehliyet derecesi; azil, tayin ve muhakemeleri; gayrimüslim ise milliyeti kaydedilmiştir. Memurlardan imzaları ile alınan hal tercümeleri sıra numarası altında büyük defterlere yazılmış ve daha sonraki değişiklikler bu defterler üzerinden yürütülmüştür.¹³

Bu defterler alfabetik sıraya göre tutulmuş olup, memurların doğum yerleri, tarihleri, babalarının adları, eğitim durumları ve hangi kurumda ne kadar süre çalıştıkları, ne kadar maaş aldıkları yazılmaktaydı. Bu defterlerin tutulma nedenleri; bölgedeki asayiş kontrol etmek, adam kayırmanın önüne geçmek ve rüşveti engellemektir. Ama bu sistem ne kadar etkili olduğu tartışılabilir. Sicill-i ahval defterlerine kaydedilen özet biyografiler, memurların devlet hizmetine ilk girdikleri zaman vermek zorunda oldukları "tercüme-i hal varakası" denilen matbu bir belge ile tercüme-i hal varakasına eklenmesi zorunlu olan bazı resmi evraklar esas alınarak hazırlanırdı.¹⁴ Bu teslim sırasında memurlara çeşitli sorular sorulur ve kendi el yazısıyla cevaplaması istenirdi. Bu sistemin kurulması memurların işe alınmalarında kolaylık sağlarken, geçmiş tecrübelerinin kayıt altında olması da memurun bilgilerinin daha anlaşılır ve kolay ulaşılabilir olmasını sağlamaktaydı.

¹² <https://www.akhisar.bel.tr/akhisardayasam/12/nufusu-ekonomik-sosyal-ve-kulturel-yapi.html/2019/09/12>.

¹³ Ahmet Ali Gazel, "Sicill-i Ahval Defterlerine Göre Osmanlı Dönemi'nde Görev Yapan Anamurlu Memurlar", *A. Ü. Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, S.32, Erzurum 2007, s.204.

¹⁴ Gülden Sarıyıldız, "Sicill-i Ahval Defterleri", *TDV İslam Ansiklopedisi*, C.37, İsam Yayınları, s.135.

2.2. SİCİLLİ-İ AHVAL KOMİSYONU VE GÖREVLERİ

Sicill-i Ahval Komisyonu'nun üyeleri, görevleri, yaptıkları harcamalar ve toplantı yerleri belirlenmiştir. Bu bahsi geçenleri aşağıdaki belgede görebiliriz;

“Atûfetlü Efendim hazretleri Malûm-ı âlî buyurulduğu vechle mansûb ve ma'zûl kâffe-i vükelâ ve vüzerâ hazerâtıyla bi'lcümle me'mûrînin ism ve tarih-i rütbelerini ve menşe ve sîretleriyle esbâb-ı infisallerini muhtevi etrâflıca defterlerinin tanzimi esâsen ve maslahaten pek lâzım olub bu bâbd a mukaddemâ Makâm-ı sadârete bazı tenbihât-ı seni/ye şerefvâki ' olduğu dahi köyden anlaşılmış ve sunûf-ı memûrîn-i saltanat-ı seniyyeden kazâ kaymakamlığı silkinde bulunub me'mûriyet istidâ'sında bulunanların tercüme-i ahvâli Bâbîâlîde mün'akid komisyon-ı mahsûsunca bi'ttedkik içlerinden şâyân-ı istihdâm görünenlerin komisyon-ı mezkûrun mazbatası üzerine bi'listizân müteallik buyurulan irâde-i seniyye-i hazret-i Pâdişâhî mucibince nasb ve tayin olunmakda ise de, bunların yine muntazam bir sicill-i ahlâkı olmadığı gibi me'mûrîn-i sâirenin sûret-i intihâbı dahi bir esasa müstenid olmadığından kâffe-i me'mûrîn-i devletin ahvâli mazbût ve ma'lum olmak ve içlerinden açıkta ve me'mûriyet istidâsında bulunanların sicill-i ahlâka mürâcaatla intihâb ve tayin kılınmak üzere ba'demâ me'mûrîn-i askeriye ve şer'iyyeden mâ'adâ Sadâretten nâhiye müdirlerine kadar mansûb ve ma'zûl bilcümle me'mûrîn-i mülkiye ve adliye ve mâliyenin menşelerinden şimdiki buldukları mesleklerine kadar kendülerinden birer tercüme-i hâl varakası taleb ve ahz olunub ve onun üzerine lâzım gelen tahkikat ve tedkikâtın icrâsiyle mükemmel bir sicill-i ahlâk tanzimi zımnında münâsib zevâtdan mürekkeb hemân bir komisyon teşkili muktezi görünmüş ve el-yevm Babiâli'de mün'akid olan komisyonun meşâgil-i hâzırası bu işi ifâyâ gayr-i müsâid bulunmuş olduğundan tanzim olunacak ta'limât-ı mahsûsa dâiresinde ifâ-yı vazife etmek üzere ayrıca bir komisyon teşkiliyle Paris Sefiri sâbık devletlü Arifi Paşa hazretlerinin riyâsete ve a'yândan devletlü irfan Paşa ve semâhatlü Tahir Efendi hazerâtıyla yine a'yândan saadetlü Serviçin Efendi'n'm azâlığa ta'yinini ve Bâbîâlî'nin adem-i müsâ'adesinden nâşî bunlar için oda tefriki kabil olmadığından komisyon-ı mezkûrun müşârünileyh AnfîPaşo'nun hanesinde ictimâ'iyile

vukû' bulacak masraflarına medâr olmak üzere Reis-i müşârün-ileyhe a'yânlık maâşına zamîmeten onbin ve müşârün-ileyh İrfan Paşa'ya kezâlık zamîmeten beşbin ve Tahir Efendi ile Serv/ç/n Efendi'ye yine a'yânlık aylıklarına ilâveten ikişerbin beşeryüz ve bir de bu işin bir cihet-i mühimmesi dahi işbu sicilin bir sûret-i muntazamado ve ba'dezin dahi ale'd-devâm vukûâtı yürüdülecek yolda tertib ve tanzimi mes'elesi olduğundan ona göre defterler tutulmak ve komisyonun umûr-ı tahririyesinde istihdâm olunmak üzere Bâbîâli ve devâir-i şâire aklâmından ta'yin olunacak ketebenin umûmuna da altıbin Kuruş ki cem'ân yirmialtı bin Kuruş maâş-ı muvakkat tahsisıyla işbu maâşların bu sene verilecek mikdarının dahiliye zuhurât tertibinden tesviyesi ve sene-i atıyyeden itibâren usûl ve emsâline tevfikân bûdceye ilâvesi tensib olunmuş ise de icrâ-yı muktezâsı hakkında her ne vechle emr ü fermân isâbet-beyân-ı hazret-i Şehinşâhî müteallik ve şeref-sudûr buyurulur ise mantûk-ı münîfinin infâzına ibtidâr edileceği beyâniyle tezkere-i senâverî terkîm kılındı efendim fi 12 S(afer) sene (12)96 M.¹⁵

Ancak 1896 yılında komisyon kaldırılarak yerine Memurin-i Mülkiye Komisyonu kurulmuştur. II. Meşrutiyet'in ilanı sonra 1908 yılında Memurin-i Komisyonu lağvedilerek, Dâhiliye Nezareti'ne bağlı Sicill-i Ahval İdaresi adıyla yeniden teşkilatlandırılmıştır. Ancak ertesini yıl 1909 yılında kurum kaldırılmıştır.¹⁶

Sicill-i Ahval defterlerinin tutulduğu dönemden itibaren hatırı sayılır derecede memur arşivine sahip olunmuştur. Böylelikle sivil bürokrasi çalışanlarının özgeçmişlerine erişilmesinde kolaylık sağlanmıştır. Sicilli-i Ahval Komisyonu görevde bulunduğu süreçte artan memur sayısını takiben kontrol etmekte zorlaşmıştır. Bu nedenle belli bölümler oluşturulmaya karar verilmiştir. Bunlar; Tedkikat Kalemî, Tescilat Kalemî ve Evrak Kalemî şeklindedir. Bu ayrımın yapılma sebebi defterlere kayıtlı memurların ayırt edilmesini ve incelenmesini kolaylaştırmaktır.

¹⁵ Atilla Çetin, "Sicill-i Ahvâl Defterleri ve Dosyaları Hakkında Bir Araştırma." *Vakıflar Dergisi*, 29, 2005, s.89-90.

¹⁶ Nuri Kavak, *Sicill-i Ahval Defterlerine Göre Eskişehir'li Memurlar (1879-1909)*, s.15.

1-Tedkikat kalemi: Memurlarının var olan bilgilerinin resmi kayıtlara uygun olup olmadığını kontrol ederdi.¹⁷

2- Tescilat Kalemi, memurların terfi, rütbe maaş artışı veya azalması, görev değişikliği azil ve istifa gibi durumlarıyla ilgilenir. Ayrıca tüm tercüme-i hal varakalarını ve zeyl numaralarını defterlere aynen yazarak memurların sayısı, sınıfı, derece ve milliyetleri hakkında kayır tutardı. Tescilat Kalemi bu görevlere ek olarak fihrist kayıtlarını hazırlar ve tercüme-i hallerinin onaylı suretini kopyalardı.¹⁸

3- Evrak kalemi, gelen giden evrakları kaydederek ilgili kurumlara gönderirdi.¹⁹

Yukarıda bahsi geçen Sicill-i Ahval defterleri memurların biyografileri, istihdam edildikleri alanlar, künyeleri ile ilgili bilgiler içermektedir. Aynı zamanda bu defterler dönemin bürokratik yapısı, eğitim sistemi, ekonomik durumu ile ilgili de bilgi vermektedir.

---

¹⁷ İbrahim Yılmazçelik ve Enes Mutluay, “Sicill-İ Ahval Defterlerine Göre Osmanlı Dönemi’nde Görev Yapan Palulu Memurlar”, *Fırat Üniversitesi Harput Uygulama Ve Araştırma Merkezi 71 Uluslararası Palu Sempozyumu Bildiriler Kitabı*, s.74.

¹⁸ Yılmazçelik ve Mutluay, a.g.m., s.74.

¹⁹ Yılmazçelik ve Mutluay, a.g.m., s.74

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

OSMANLI DEVLETİNDE BÜROKRASİ TANIMI

3.1. BÜROKRASİ KAVRAMI

Latince “burra” ve Yunanca “kratos” sözcüklerinden türetilmiştir. “Burra” masaları örtmede kullanılan koyu renkli kumaş, “kratos” ise egemenlik, yönetim anlamına gelmektedir. Buna göre bürokrasi “masaların ya da büroların egemenliği anlamındadır.”²⁰ Bu kavramın toplum içindeki karşılığı devlet işlerinin yürütülmesi anlamını taşımaktadır. Bürokrasinin oluşması, halkın devlet ile olan bağının somutlaşmasına neden olmuştur. Bu sayede halkın yönetim ile ilgili yaşadığı problemleri gerekli mercilere ulaştırılmasında kolaylık sağlanmıştır.

Genel olarak bürokrasi; belli bir örgütlenme ve yönetim şeklini belirtir. Weber’e göre, geniş gruplar halinde birlikte çalışan insanlar, belli bir ölçüğü aştıktan sonra ussal ilkelere göre örgütlenirler, yönetilmektedirler.²¹ Böylelikle örgütlü bir sistem kurularak toplumun ihtiyaçlarını gidermeye çalışılmaktadır. Yönetim ve örgütlenme şekli olarak bürokrasi anlamı Max Weber ile ortaya çıkmıştır. Bu tanımın içeriği onun görüşleri etrafında şekillenmiştir.

Bürokrasinin ortaya çıkması binlerce yıl önceye dayanmaktadır. Çin, Mezopotamya ve Eski Mısır’da bunun izlerine rastlanmaktadır. Bu durumun uzun sürece yayılma sebebi insanların yönetim şeklini belirleme ihtiyacından kaynaklanmaktadır. Topumlarda bürokrasi, toplumun uyması gereken kuralları da belirlediğinden, birimler arasında oluşan kaosu da engellemektedir. Genel olarak bürokrasi tanımı bir kanun ve kurallar bütünüdür ifade etmektedir.

Kamu yönetimi, belli bir hizmeti üretmek ve halka sunmak amacıyla pek çok insanın bir araya gelerek, uyum içinde çalışmalarını gerektirmektedir. Bürokrasi, bu uyumu ve işlerin düzenli bir biçimde yürütülmesini sağlamak üzere kurulmuş olan örgütteki hiyerarşik yapıdan ve bu yapının işlemlerini sağlayan kurallardan oluşmaktadır.²² Bu bağlamda, yönetimin temel ilkelerini oluşturan hiyerarşik düzenin

---

²⁰ Rafet Çevikbaş, Bürokrasi Kuramı Ve Yönetimsel İşlevi, *Ekonomi ve Yönetim Araştırmaları Dergisi*, C.3, S.2, Aralık 2014, s.78.

²¹ Rafet Çevikbaş, a.g.e, s.79.

²² Ali Şahin, “Türk Kamu Yönetiminde Siyaset Ve Bürokrasi İlişkisi: Üst Kurullar Bürokrasisi”, Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi, Konya 2008, s.5.

sağlanmasında ve yürütülmesinde bürokrasi önemli bir yer teşkil etmektedir. Toplum tarafından da bu hiyerarşik düzen kabul görmüştür.

Kurumlar bürokrasi kavramını, devlet işlerini daha kolay yürütmek, kamuda oluşan güvenlik zafiyetlerini engellemek, halka olabildiğince fazla hizmet götürebilmek, kişiler üzerinde sorumluluğu artırmak, işlerin aksamasını engellemek, yeri geldiğinde yaşanan bu aksaklıkların giderilmesini sağlamak gibi amaçlara yönelik kullanmaktadır.

Bürokrasi, bir kamusal yapılanmada, birden fazla insanın görev yürütmesi sebebiyle, bunların arasında çatışma çıkmaması bakımından işbölümü yaparak ve ahenk kurarak, etkili ve verimli bir işleyişi sağlayacaktır. Zira en az iki kişinin birlikte olduğu yerde birbirleri ile uyumlu olma, koordinasyon ve yönetim ihtiyacı vardır. Bu nedenle bürokrasi “uzmanlık” ve “tecrübe” işidir. Bürokratik mekanizmalar içerisinde yer almak isteyen kişiler konu ile ilgili kendi yeterliliklerini ispat etmek ve belgelemek durumundadır.²³

3.2. OSMANLI DEVLETİ'NDE BÜROKRASI KAVRAMI

Osmanlı Devleti kuruluş yıllarından itibaren devlet teşkilatlanmasında ve yönetiminde bürokrasiden faydalanmıştır. Bürokrasi tarihsel süreçte birçok devlet için zorunluluk teşkil etmiştir. Roma imparatorluğu, Mısır, Bizans, Çin gibi teşkilatlı devletlerin temelinde bürokrasi yapılanması görülür. Osmanlı Devleti, Osmanoğulları Beyliği'nden İmparatorluğa geçiş sürecinde Eski Türk Geleneklerinden ve batının bürokratik yapısından etkilenmiştir. Ancak Osmanlı Devleti'nin kendine has bir yönetim, kültür ve toplum yapısı vardır. Bu yapı Türk-İslam sentezinin bir sonucudur. Osmanlı Devleti'nde patrimonial bir yönetim şekli esastır. Bu durum padişahın tek otorite olduğu toplumun reisi konumunda görüldüğü yapıdır. Osmanlı Devleti'nde padişah halkını korumak, adaleti sağlamak ve halka karşı sorumluluklarını yerine getirmek zorundadır. Padişahın yetkileri sınırsız değildir. Yönetimin merkezinde olan hükümdarı sınırlayan şer'i ve örfi hukuk kuralları mevcuttur.

Şer'i hukuk Allah'ın emrettiği ve yasakladığı şeyleri kapsar ve bu kurallar değişiklik gösteremezdi. Devamında halifeliğin Osmanlı'ya geçmesiyle de hükümdarın yükümlülüğü birçok bakımdan artmış bulunmaktaydı. Osmanlılarda halkı

---

²³ Hasan Acar, “Kamu Güvenliğinin Sağlanmasında Weberyen Bürokrasi Ve Hiyerarşi Kavramı”, *Uluslararası Yönetim İktisat ve İşletme Dergisi*, C. 14, S. 3, 2018, s.673.

ilgilendiren fermanlarda Şu formöl daima tekrarlanmıŐtır: “Reaya taifesi ki Tanrının bir emanetidir, onları himaye etmek ve kimsenin zulüm yapmasına müsaade etmemek padişahın vazifesidir”.²⁴

Şer’i hukuk kaynağını Kur’an-ı Kerim, hadis, fıkıh, tefsir, kelim gibi manevi kaynağa dayandıran hukuk kurallarından oluŐur. Osmanlı Devleti bürokrasi temelinde de Şer’i hukuk kurallarına rastlanır. Padişah, hanedan mensupları, yönetim kadrosu dahil herkes bu hukuk kurallarına uymak zorundadır.

Örfi hukuk temelini örf, adet, gelenek ve görenek oluŐurmaktadır. Osmanlı Devleti eski Türk geleneklerini içinde bulunduran örfi hukuk kurallarını terk etmemiŐtir. Reaya olarak adlandırılan halk bu kuralları sosyal yaŐantılarına yansıtmıŐ, yönetimde de etkisi görölmüŐtür.

Osmanlı devlet yönetiminde suç unsurunu tanımlama da örfi hukuk son derece dinamik bir biçimde kullanılmıştır. İmparatorluk coğrafyasının gelişmesiyle birlikte, devlet ve yöneticiler yeni sorunlarla yüzleŐmek zorunda kalmıŐlar. Bu sorunlara karşı da yeni ve dinamik bir hukuk sistemi oluŐturarak toplumsal düzeni sağlamaya çalıŐmıŐlardır.²⁵

Osmanlı Devleti’nin kuruluşundan itibaren seyfiye ile birlikte üstünlüğu elinde tutan ilmiye, yönetici sınıfın ikinci büyük kanadını oluŐurmaktadır. Temelini Őeriatın teşkil ettiği bir devlette, ilmiye sınıfının önem kazanması son derece normaldir ve birçok önemli makam ulema tarafından doldurulmuŐtur. İلميye sınıfının baŐı Őeyhülislâmdır. Ulemanın Őeyhülislâmdan sonraki ikinci Őefi ve esas itibariyle yargı teŐkilâtının gerçek baŐı Őeyhüislamın yargı yetkisi olmadığı için kazaskerdir.²⁶

- **Seyfiye Sınıfı:** Bu sınıfa geçiş her zaman olmuştur, fakat devletin hızlı yayılma dönemlerinde yüksek olan bu oran, devletin siyasal anlayışının değişimine paralel olarak düşme eğilimine girmiştir.²⁷ Seyfiye sınıfı Osmanlı Devleti’nde askeri ve idareden sorumlu yönetim koludur. Bu sınıfta yer alan

²⁴ Mehmet Göküş, “Osmanlı İmparatorluğu’ndan Modern Türkiye’ye Yöneten-Yönetilen İlişkilerinin Gelişimi”, *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Faköltesi Dergisi*, 2010, C.15, S.3, s.229.

²⁵ Serkan Yorgancılar, “Hukuk Sosyolojisi Ve İslam Hukuku Açısından Suç Kavramının Karşılaştırılması”, *Turkish Studies*, Volume 13/18, Summer 2018, s.1472.

²⁶ Serdal Fidan, Kamil Şahin ve Fikret Çelik, “Osmanlı Modernleşmesinin Temel Olgularından Biri: Bürokrasi Osmanlı Modernleşmesinde Bürokrasinin Etkinliği ve Önemi”, *SDÜ Fen Edebiyat Faköltesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Mayıs 2011, S. 23, s.116.

²⁷ Cenk Reyhan, “Osmanlı Devleti’nde Siyasal İktidar ve Seyfiye Sınıfı: Vezir-i A’zâmlık Örneği”, *OTAM*, 31/Bahar 201, s.219.

sadrazam, padişah adına devlet işlerini yöneten en yüksek derecedeki devlet adamıdır. Padişahın derecesinde olmamakla birlikte padişah olmadığında yönetimdeki etkin isimdir. Seyfiye sınıfında sadrazam dışında vezir, yeniçeri ağası, kaptan-ı derya bulunmaktadır. Seyfiye sınıfı genel hatlarıyla, Osmanlı bürokrasinde askeri zümreyi ifade eder.

- **İlmiyye Sınıfı:** Kapalı bir sınıf olup, diğer sınıflara geçiş yapabilmekte, fakat diğer sınıflardan ilmiyyeye geçiş yapılamamaktadır. Zira ilmiyye mesleği her şeyden önce zengin dinî bilgiyi gerektiren bir bürokrasi şubesidir. Bundan başka Köprülüler döneminde ilmiyyeden seyfiyyeye doğru bir geçiş başlamıştır. Bunun sebebi Köprülüler'in ilmiyye sınıfına karşı takınmış oldukları sert tutum olabilir.²⁸ İlmiye sınıfı ulema sınıfı olarak da adlandırılmaktadır. Bu sınıf; İslamiyet'i benimseyen toplumlarda dini bakımdan İslami ilkelere göre bürokraside özerk bir sınıftır.
- **Kalemiyye Sınıfı:** Bu sınıfla ilgili en dikkat çekici durum, fetih döneminde etkili sınıf olan seyfiyyeden, 18. yüzyılda bu gruba geçişlerin olmasıdır. Bu durum yukarıda belirttiğimiz ifadeyi desteklemektedir.²⁹ Kalemiye sınıfının yaygın az bilinen adı; Ehl-i Kalem'dir. Bürokrasi, mali işler, gelir gider kayıtları, defterlerin tutulması gibi işlerden sorumlu grup Kalemiye sınıfını meydana getirmektedir. Bu sınıfın en kıdemli üyesi nişancıdır.

Yükselme döneminde, özellikle II. Mehmet'ten itibaren, toplumda padişah ve kul kökenli bürokratların gücü diğer toplumsal güçlere oranla hayli artmıştı ve Padişah, kendisine bağlı merkeziyetçi bir bürokratik mekanizma yoluyla ülkeyi yönetmekteydi. Bürokrasi, Osmanlı tarihi boyunca merkezi yönetimin kuvvetli olduğu dönemlerde çok etkili olmuş özellikle devletin en geniş sınırlarına ulaştığı dönem olan Kanuni döneminde ise, gücünün zirvesine ulaşmıştı. Bundan bürokrasinin gücünün merkezi yönetimin gücüyle doğru orantılı olarak arttığı sonucu çıkarılabilir.³⁰

Osmanlı Devleti'nin bürokratik yapısı Kanuni Sultan Süleyman'ın son yıllarına kadar kendine özgü şekliyle iyi işlemiştir. Ancak bu süreçten itibaren birçok dış etken ve yönetim içinde meydana gelen bozulmalar, bürokrasinin de etkisini koruyamamasına sebep olmuştur.

²⁸ Reyhan, a.g.m, s.116.

²⁹ Reyhan, a.g.m, s.116.

³⁰ Seyfettin Aslan, Abdullah Yılmaz, "Tanzimat Döneminde Osmanlı Bürokratik Yapı ve Düşüncesinin Değişimi", *C.Ü. İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, C.2, S.1, s.289.

3.3. TANZİMAT DÖNEMİNDE OSMANLI BÜROKRASİSİ

III. Selim ve II. Mahmud dönemlerinde yapılan reformlarla birlikte düşünülmesi gereken Tanzimat dönemi önemliliği nedeniyle 19. yüzyıl Osmanlı tarihini açıklayan temel bir olgudur. Dış ve iç nedenlerle bozulmaya yüz tutmuş geleneksel Osmanlı sisteminin düzelmesi için eskiye dönüş yöntemlerinin başarısızlıkla sonuçlanması, kötü gidişattan kurtulmak için Batı ülkelerinin model alınması ile sonuçlanmıştır.³¹

Osmanlı Devleti, batının üstünlüğünü kabul ettiği süreçten itibaren yaptığı ıslahat hareketlerinde, köklü değişikliklerde batıyı örnek aldı. Bu süreçte batılı ülkeler, Osmanlı Devleti'nde yaşayan ve azınlık olarak nitelendirilen gayrimüslim haklarının güvence altına alınmasını ve eşitlik sağlanmasını talep etmekteydi. Akabinde II. Mahmud devrinde hazırlanan Tanzimat Fermanı'nın Gülhane Parkı'nda Mustafa Reşit Paşa tarafından okunması ile Tanzimat dönemi başlamış oldu (1839).

Tanzimat bürokrasisi ile batılılaşma adına yapılan reformlar devlet kadrolarına da yansımıştır. Batılılaşma; modernleşme anlayışını belirtir. Batının sosyo-kültürel yapısını, kurumlarını, yönetim yapısını benimseme anlayışıdır. Bu sürecin temelinde Osmanlı Devleti'nin eski gücüne kavuşma isteği yatmaktadır. Kaybedilen savaşlar, azalan savaş ganimetleri, toprak kayıpları, Osmanlı'nın yeni bir arayış içine girmesine sebep olmuştur. Osmanlı Devleti kaybettiği savaşları batının düzenli ordusuna ve teknolojisine bağlamış, yaptığı reformlarda bu alanlara ağırlık vermiştir. Bu süreçten itibaren, Osmanlı bürokrasisi geleneksel yapısını değiştirerek modern anlayışla idareyi düzenlemeye, batı karakterli reformlara başlamıştır.

Nitekim Mustafa Reşit Paşa, padişahın otoritesini ve karar alma yetkisini bürokrasiye devretmek amacındaydı. Tanzimat zihniyeti kurumlara da yansdı. Meclisi Vâlâ-yı Ahkâm-ı Adliye (Mahkeme), Danıştay ve Yargıtay yetkilerine sahip, Tanzimat doktrinini hukuk alanına çıkaracak en önemli organ olarak kurulmuştur. Ceza Kanunnamesi Hümayunu, 1846 tarihli İdari Kanun ve Ticaret Kanunu bu heyetin çalışmalarının eseridir.³²

³¹ Veysel Erat, "Tanzimat Dönemi Kamu Politikalarında Bir Aktör Olarak Bürokrasi", *Çankırı Karatekin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, S.6, s.533.

³² Necati Cemaloğlu, "Osmanlı Devleti'nde Yapılan Tanzimat Reformlarının Eğitim Sistemine Etkileri, Uygulamaları Ve Sonuçları (1839-1876)", *Sosyal Bilimler Dergisi*, s.155.

Gülhane-i Hattı Hümayun 'un ilanı ile çeşitli alanlarda yeniliklere gidilerek devletin içinde bulunduğu vahameti bir nebze olsun düzeltme girişimlerinde bulunulmuştur.

- Tanzimat dönemi yapılan yenilik çalışmalarını aşağıdaki gibi sıralanabilir;
- Vergilerde düzenlemeler yapıldı.
- Zorunlu askerlik hizmeti başlatıldı.
- Gayrimüslimlerin de orduda yer alması ve rütbe almaları sağlandı.
- Bahriye Nezareti kuruldu (1867).
- Mekatib-i Umumiye Nezareti kuruldu (1846).
- Darülmualim açıldı (1848).
- Fransız eğitim sistemini örnek alan Maarif-i Umumiye Nizamnamesi yayınlandı (1869).
- Çeşitli fabrikalar kuruldu.³³
- Yapılan bu reformlar, halkın kabul etmesini kolaylaştırmak amacıyla sosyo-kültürel alanlara da yansıtılmıştır.

XVIII. yüzyıldan itibaren sanayileşme merkezîyetçi bir devlet eğilimini güçlendirmiştir. Merkezîyetçi devlet, “mali, idari, hukuki alanda standart ve bütüncül bir kontrol” mekanizması kurmaya ve işletmeye çalışır. Uzmanlaşmış ve sayıca artmış bir bürokrasi, mükemmelleştirilmiş bir bürokratik kayıt mekanizması merkezîyetçi devletin temel karakteristikleridir.³⁴

II. Mahmut bir yandan eyaletler üzerinde merkezi hükümetin kontrolünü genişletmeye gayret ederken, diğer yandan merkezi hükümetin yapı ve kuruluşunda da birçok önemli değişiklik yaptı.³⁵ Ancak, Tanzimat Döneminde başlayan yönetimi merkezi olarak güçlendirme ve eski etkisini kazandırma çalışmaları neticesinde merkezîyetçilik artsa da bu durum padişahın yönetimdeki etkisini güçlendirmek yerine reformlarda etkili olan kişilere geçmiştir. Osmanlı Devleti kuruluş zamanlarında padişah ve padişah soyundan gelen kişilere halkın bağlılığı varken Tanzimat'tan sonra halkın bu bağlılığı zayıflamıştır. Yönetimde bürokratik sınıf ayrı

---

³³ Ahmet Tuncel, *Sicill-i Ahval Defterlerine Göre Bigalı Devlet Adamları*, (Yüksek Lisans Tezi, Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi, 2019), s.17.

³⁴ Serdal Fidan, Kamil Şahin ve Fikret Çelik, “Osmanlı Modernleşmesinin Temel Olgularından Biri: Bürokrasi Osmanlı Modernleşmesinde Bürokrasinin Etkinliği ve Önemi”, *SDÜ Fen Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Mayıs 2011, S. 23, s.121.

³⁵ Aslan, a.g.e, s.290.

bir zümre olmuştur. Bununla birlikte iltimas, adam kayırma, rüşvet ve nepotizm artmıştır. Halk bu süreçte bahşiş adı altında memurlara resmi işlemlerinin hız kazanması için rüşvet vermeye başlamıştır.

Devlet yönetiminde yüzyıllardır süren keyfiliğe karşılık “kanun” ve “düzeni” toplumsal güvensizlik yerine de “güveni” ikame etmek amacını taşıyordu. Bu “yasa” anlayışının hakim kılınması demektir. Şüphesiz Tanzimat’ın bu olumlu yanlarından başka, olumsuz olan bir takım gelişmeleri de vardır. Tanzimat yönetimi geniş halk kesimlerinin hayatında kayda değer bir iyileştirme sağlayamadı. Siyasi ve idari alandaki modernleşmenin faturası Osmanlı maliyesi ve ekonomisine yüklendi. Tanzimat bürokratları, otoriter bir yönetim anlayışının temsilcileri oldular. Tanzimat ve sonrasında yönetim gücü, hep az sayıda kişinin elinde toplanmış ve halka inememiştir.³⁶ Anlaşıldığı üzere Tanzimat Fermanı ile başlayan bu dönem Osmanlı bürokratik yapısını düzeltmeye çalışmış, devlet-millet bilincini güçlendirerek Osmanlı’nın eski gücünü padişahın otoritesini artırmaya çalışsa da halk tarafından beklenen şekilde karşılanmamış, bu modernleşme çabalarının sonucu olarak Osmanlı’nın ekonomisi zarar görmüştür.

Bunun sonucu olarak siyasi iktidarın kendilerine ait olduğunu iddia eden Tanzimatçı bürokratik elit, Abdülmecid ve Abdülaziz’in hükümdarlıkları sırasında iktidara yükselmişti. Bu süreç, Osmanlı Bürokrasisinin “mirasa dayanan” ya da padişah kökenli yapısının yerine, sınırlı bir şekilde de olsa Weber’ci formüle uygun akılcı bürokrasiyi getiriyordu.³⁷

3.4. MEŞRUTİYET DÖNEMİ OSMANLI BÜROKRASİSİ

Tanzimat Fermanı’nın ilanından sonra Osmanlı Devleti batıyı örnek alarak köklü değişikliklere gitmiştir. Bu süreçte fikirler daha yenilikçi ve çağdaş bir yapıya bürünmeye başlamıştır. Genç Osmanlılar (Jön Türkler) adıyla bilinen ve öncülüğünü Namık Kemal, Ziya Paşa ve Mithat Paşa’nın yaptığı grup yönetimde halkın söz sahibi olduğu yeni bir düzen için çalışmalar yapmıştır. Abdülaziz döneminde bu fikir dile getirilse de reddedilmiştir. IV. Murat sağlık sorunları sebebiyle tahttan indirilince yerine Mithat Paşa’ya sadrazamlık sözü veren II. Abdülhamit tahta çıkarılmıştır. Abdülhamit Türk tarihinin ilk anayasası kabul edilen 1876 Kanun-ı esasiyeyi ilan etmiş ve aynı tarihte I. Meşrutiyet ilan edilmiştir.

³⁶ Fidan, Şahin, Çelik, a.g.e, s.124.

³⁷ Aslan, a.g.e, s.291.

Arapça şart kökünden türetilmiş bir kavram olan meşrutiyet kelimesi, XIX. yüzyılın ikinci yarısından itibaren Osmanlı siyasi literatüründe “anayasalı ve meclisli saltanat-hilâfet rejimi” karşılığında kullanılmıştır.³⁸ İlan edilen bu anayasa ile halkın padişahla birlikte söz hakkına sahip olacağı düşüncesi hâkimdir. Bununla birlikte ilk meclis olan Osmanlı Mebussan Meclisi 20 Mart 1877 tarihinde açılmıştır. Meclis-i Mebussan üyelerini halk Meclis-i Ayan üyelerini padişahın seçeceği yeni bir rejim dönemi başlamıştır. Bu dönem hukuki, idari, mali alanlarda reformların yapıldığı bir dönemdir. Saray görevlilerinde, orduda değişiklikler yapıldı. Hanedan mensuplarına ayrılan gelirler azaltıldı, hukuk davalarına şer-i mahkemeler yerine nizamiye mahkemelerinin bakması kararlaştırıldı. Valilerin yönetimdeki yetkisini arttıran vilayetler kanunu çıkartıldı. Bu durum valilerin bürokraside modern anlamda etkilerinin artmasına sebep oldu.

I.Meşrutiyet padişahın devlet adamlarının desteğini almak ve tahta çıkabilmek için kabul ettiği bir yapılanma olarak karşımıza çıkar. II. Abdülhamit’in isteğiyle yaşanan bir gelişme değildir. Bu sebeple açılan meclisler padişaha danışmanlık yapmakla kalmış, son söz her zaman padişaha ait olmuştur. Padişahın meclisi açma ve kapatma, sürgün, hükümeti reddetme gibi yetkileri vardır. Nitekim Abdülhamit eski gücüne tekrar kavuşmak isteğiyle 93 harbini (1877-1878 Osmanlı Rus savaşı) bahane ederek Meclis-i Mebusanı 1878 tarihinde kapattı.

---

³⁸ M. Şükrü Hanioğlu, “Meşrutiyet”, *TDV İslam Ansiklopedisi*, C.29, İsam Yayınları, s.388-389.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

SİCİLL-İ AHVAL DEFTERLERİNE GÖRE AKHISARLI DEVLET ADAMLARININ DEĞERLENDİRİLMESİ

4.1. MEMURLARIN HİCRİ-MİLADİ DOĞUM TARİHLERİ

Aşağıdaki tabloda; Akhisarlı devlet memurlarının doğum tarihleri göz önünde bulundurularak küçükten büyüğe doğru sıralanmıştır. Devlet memurlarının hicri doğum tarihleri ve miladi doğum tarihleri belirtilmiştir. Buna göre yaşı en küçük olan devlet memurları 1835 yılında doğan Hasan Efendi ve Katan Efendi'dir. Yaşı en büyük olan memur ise 1893 yılında doğan Mehmet Hilmi Efendi'dir.

Tablo 3. Memurların Hicri-Miladi Doğum Tarihleri

Memurların İsimleri	Memurların Hicri-Miladi Doğum Tarihleri
Mehmet Tevfik Efendi	1271-1855
Hasan Efendi	1250-1835
Mustafa Hikmet Efendi	1291-1875
Mehmet (Muhammed) Remzi Efendi	1291-1875
Halit Efendi	1292-1876
Ömer Fahreddin Bey	1292-1876
Mehmet Muhammed Raşit Efendi	1298-1881
Mustafa Fahri Efendi	1288-1872
Yuvakim Efendi	1277-1861
İsmail Hakkı Efendi	1290-1874
Halil İbrahim Efendi	1298-1881
Mehmet Rifat Efendi	1261-1845
Hüseyin Hüsnü Efendi	1266-1850
Katan Efendi	1250-1835
Mehmet Zühtü Efendi	1265-1849
Ali Rıza Efendi	1276-1860
Agop Efendi	1280-1864
Mehmet Kamil Efendi	1303-1886
Halil Hilmi Efendi	1304-1887
Mehmet Sami Efendi	1304-1887
Mustafa Servet Bey	1302-1885
Mehmet Hilmi Efendi	1310-1893

4.2. MEMURLARIN DOĞUM YERLERİ

Aşağıdaki tabloda arşiv kayıtlarının incelenmesiyle tespit edilen; Akhisar merkezde 15, Aydın merkezde 3, İzmir’de 2, Travnik’te (Bosna Hersek) 1, Delestin’de 1 olmak üzere toplamda 22 memur doğmuştur. Akhisar’da doğmamış olan memurların burayla ilişiği babalarının Akhisarlı olmasından ya da Akhisar’da görev yapmasından kaynaklanmaktadır. Bu tabloda yer alan devlet memurlarının doğum yerleri kayıtlarda farklı illerde gösterilmiş olsa da Akhisar da hizmet vermişlerdir.

Tablo 4. Memurların Doğum Yerleri

Memurların İsimleri	Memurların Doğum Yerleri
Mehmet Tevfik Efendi	Akhisar
Hasan Efendi	Akhisar
Mustafa Hikmet Efendi	Akhisar
Mehmet (Muhammed) Remzi Efendi	İzmir
Halit Efendi	Aydın
Ömer Fahreddin Bey	Aydın
Mehmet Muhammed Raşit Efendi	Akhisar
Mustafa Fahri Efendi	Akhisar
Yuvakim Efendi	Akhisar
İsmail Hakkı Efendi	Aydın
Halil İbrahim Efendi	Akhisar
Mehmet Rifat Efendi	Akhisar
Hüseyin Hüsnü Efendi	Akhisar
Katan Efendi	İzmir
Mehmet Zühtü Efendi	Travnik
Ali Rıza Efendi	Delestin
Agop Efendi	Akhisar
Mehmet Kamil Efendi	Akhisar
Halil Hilmi Efendi	Akhisar
Mehmet Sami Efendi	Akhisar
Mustafa Servet Bey	Akhisar
Mehmet Hilmi Efendi	Akhisar

4.3. MEMURLARIN EĞİTİM DURUMLARI

Aşağıdaki tabloda Akhisarlı devlet adamlarının eğitim durumları belirtilmiştir. Tablodan anlaşılacağı üzere Osmanlı Devleti bürokratik yapı içinde istihdam edilen kişilerin belirli bir tedrisattan geçmesine önem vermekteydi. Bu süreçte devlet memurları ilk olarak sıbyan mekteplerinde eğitim görmekteydi. Bu mekteplerde verilen eğitimler genelde mescitlerde yahut camilerde görülürdü. sıbyan mekteplerinin günümüzde karşılığı ilköğretim olarak değerlendirilebilir. Bunun

yanında medreselerde de eğitime devam ediliyordu. Medreseler akli ve nakli bilimlerin bir arada verildiği kurumlardı. Pozitif bilimlerin yanında Kur'an-ı kerim, fıkıh, tefsir, kelam, hadis, sünnet gibi konular da görülmekteydi. Ortaokul olarak nitelendirilen rüştiyelerin açılmasıyla yabancı dil eğitime de başlandı. Arşiv belgeleri incelendiğinde rüştiye de eğitim alan devlet memurlarının birçoğunun yabancı dil bildikleri görülmektedir. Rüştiyelerde eğitimini tamamlayan kişiler idadi adı verilen liseler de ya da yükseköğretim kurumlarında devam etmekteydi. Akhisarlı devlet adamlarının bir bölümü de Mekteb-i Hukuk Şahane, Mektebi Tıbbiye gibi yükseköğretim kurumlarında eğitim görmüştür.

Tablo 5. Memurların Eğitim Durumları

Memurların İsimleri	Memurların Eğitim Durumları
Mehmet Tevfik Efendi	Sıbyan Mektebi, Rüştiye Mektebi, Mekteb-i Fünun-ı Mülkiye
Hasan Efendi	Sıbyan Mektebi, İbtidai
Mustafa Hikmet Efendi	İbtidai, Mekteb-i İdadi
Mehmet (Muhammed) Remzi Efendi	İbtidai, Mekteb-i Hususiye, Mekteb-i Rüştiye
Halit Efendi	İbtidai, Rüştiye, İdadi
Ömer Fahreddin Bey	Mekteb-i İdadi, Mekteb-i Hukuk Şahane
Mehmet Muhammed Raşit Efendi	Sıbyan Mektebi, Rüştiye
Mustafa Fahri Efendi	İbtidai
Yuvakim Efendi	-
İsmail Hakkı Efendi	İbtidai
Halil İbrahim Efendi	Sıbyan Mektebi, Rüştiye
Mehmet Rifat Efendi	Sıbyan Mektebi
Hüseyin Hüsnü Efendi	Sıbyan Mektebi, Muallim-i Mahsus,
Katan Efendi	Kain Ermeni Mektebi, Vaki Votnayan İngiliz Kolej
Mehmet Zühtü Efendi	Sıbyan Mektebi, Mekteb-i Rüştiye
Ali Rıza Efendi	Sıbyan Mektebi, Mekteb-i Rüştiye,
Agop Efendi	Millet Mektebi
Mehmet Kamil Efendi	Mekteb-i Rüştiye
Halil Hilmi Efendi	Mekteb-i İptidaiye, Mekteb-i Rüştiye
Mehmet Sami Efendi	Mekteb-i İptidaiye, Mekteb-i Rüştiye
Mustafa Servet Bey	Mahalli mektebi iptidai, Mekteb-i Rüştiye, İzmir İdadisi, Mektebi Tıbbiye Mülkiye
Mehmet Hilmi Efendi	Mektebi iptidai, Mekteb-i Rüştiye

4.4. MEMURLARIN BİLDİKLERİ DİLLER

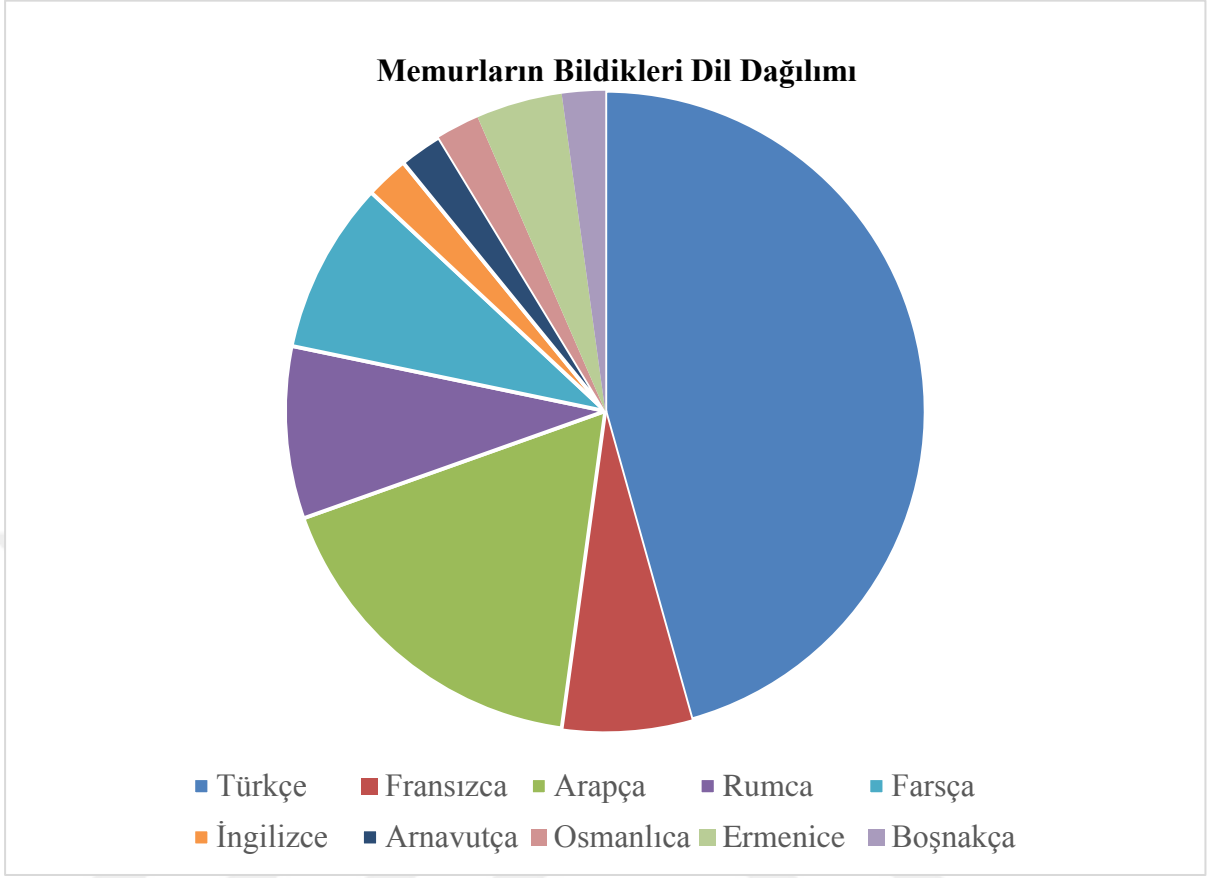
Aşağıdaki tabloda Akhisarlı devlet memurlarının bildikleri diller gösterilmiştir. Bürokratik yapıda yaşanan değişiklik neticesinde batının örnek alınması, memurluğun meslek sayılması ve batı tarzı okulların açılması yabancı dil bilmenin önemini arttırmıştır. Devlet arşiv kayıtları incelendiğinde Akhisarlı devlet adamlarının büyük çoğunluğunun Türkçe, Farsça ve Arapça dillerini bildikleri, İngilizce, Ermenice, Rumca ve Fransızca bilenlerin sayılarının daha az olduğu görülmüştür.

Tablo 6. Memurların Bildikleri Diller

Memurların İsimleri	Memurların Bildikleri Diller
Mehmet Tevfik Efendi	Türkçe
Hasan Efendi	Türkçe, Arapça, Farsça
Mustafa Hikmet Efendi	Türkçe, Arapça, Farsça, Rumca
Mehmet (Muhammed) Remzi Efendi	Türkçe
Halit Efendi	Türkçe, Arapça, Farsça
Ömer Fahreddin Bey	Türkçe
Mehmet Muhammed Raşit Efendi	Türkçe
Mustafa Fahri Efendi	Arapça
Yuvakim Efendi	Osmanlıca, Türkçe, Ermenice, Arapça, Farsça
İsmail Hakkı Efendi	Türkçe, Arapça
Halil İbrahim Efendi	Türkçe
Mehmet Rifat Efendi	Türkçe
Hüseyin Hüsnü Efendi	Türkçe
Katan Efendi	Türkçe, Fransızca, İngilizce, Ermenice, Rumca
Mehmet Zühtü Efendi	Türkçe, Arapça, Boşnakça
Ali Rıza Efendi	Türkçe, Arapça, Rumca, Arnavutça
Agop Efendi	Türkçe, Fransızca, Rumca
Mehmet Kamil Efendi	Türkçe
Halil Hilmi Efendi	Türkçe
Mehmet Sami Efendi	Türkçe
Mustafa Servet Bey	Türkçe, Fransızca
Mehmet Hilmi Efendi	Türkçe

Grafik 1. Memurların Bildikleri Dil Dağılımı

4.5. MEMURLARIN İSTİHDAM ALANLARI

Aşağıdaki tabloda Osmanlı Devleti'nde istihdam edilen Akhisarlı devlet adamları listelenmiştir. Tablodan anlaşılacağı üzere kişiler banka memurluklarına, kaymakamlıklara, belediyelere, nüfus ve muhasebe kalemleri gibi devlet memurluklarında görev almışlardır. Kişilerin devlet memuru olarak görev almaya başladıkları birimde devam etme zorunlulukları olmadığı çeşitli alanlarda çalışmalarından anlaşılmıştır.

Tablo 7. Memurların İstihdam Alanları

Memurların İsimleri	Memurların İstihdam Alanları
Mehmet Tevfik Efendi	Hoşolay Nahiye Müdüriyeti, Kaymakamlık İntihabnamesi, Cuma Kaymakamlığı, Garamış Kaymakamlığı, Hazzül İkrar Kaymakamlığı, Taberiya Kaymakamlığı, Salat Kaymakamlığı, Ankara Kaymakamlığı, Garyan Kaymakamlığı
Hasan Efendi	Tahrirat Kitabeti, Menafi Sandığı Kitabeti, Ziraat Bankası Sandığı Mahalli Kitabeti, Ziraat Bankası Muhasebe Kitabeti
Mustafa Hikmet Efendi	Muş Bidayet Mahkemesi Kalemi, Bulanık Kazası Bidayet Mahkemesi İkinci Kitabeti
Mehmet (Muhammed) Remzi Efendi	Aydın Vilayeti Muhasebe Kalemi, Merkez Maaşat Kitabeti, Liva Cetvel Kitabeti
Halit Efendi	Tahrirat Kalemi, Duyun-u Umumiye İdaresi, Aşar Kitabeti
Ömer Fahreddin Bey	Bidayet Mahkemesi Müdde-i Umumi Muavinliği, 3.Daire Belediye Muhasebeciliği, Hukuk Müşavir Muavinliği
Mehmet Muhammed Raşit Efendi	Ziraat Bankası Odacılığı, Ziraat Bankası Muhasebe Kitabeti, Ziraat Bankası Sandığı, Kırkağaç Sandığı Muhasebe Kitabeti, Banka Müfettiş Muavinliği, Maliye Nezareti Vilayat-ı Hesabat Kalemi, Defter-i Kebir Komiser Saniliği
Mustafa Fahri Efendi	Aşar Kitabeti, Ziraat Bankası Sandığı Muhasebe Kitabeti, Kırkağaç Kazası Ziraat Bank Sandığı Muhasebe Kitabeti, Gördes-Akhisar Kazaları Ziraat Bank Sandıkları, Beyrut Vilayeti Ziraat Bank Şubesi Müdür Muavinliği, Tekke Sancağı Ziraat Bank Şubesi Memuriyeti, Maliye Mektebi Usul-ü Cedide-i Hesabiye Muallimliği, Muhassesat-ı Zatiye Müdüriyeti Mahalliye Kalemi Mümeyyizliği
Yuvakim Efendi	Duyun-u Umumiye İdaresi, İdare-i Merkuma Kitabeti
İsmail Hakkı Efendi	Aşar ve Üzüm Maşerlikleri, Kaza-i Mezkur Nüfus Kitabeti, Dahiliye Nezareti Nüfus-u Umumiye Müdüriyeti
Halil İbrahim Efendi	Guraba Hastanesi Sandık Emanetleri, Guraba Hastanesi Kitabeti, Hayvan Rüsümü Memurluğu, Eşme Ziraat Bankası Sandığı Muhasebe Katipliği, Akhisar Sandığı Muhasebe Katipliği, Solve Ziraat Bankası Sandığı Muhasebe Katipliği
Mehmet Rifat Efendi	Bursa Telgrafhanesi, Telgraf ve posta nezaret vekaleti, Geyve ve Kütahya telgraf merkezi
Hüseyin Hüsnü Efendi	Akhisar Nahiyesi Tapu Kitabeti, Vakıf Ormanları Süvari Koruculuğu, Tapu Kitabeti
Katan Efendi	Tahrirat-ı Hariciye Kalemi, Tercümanlık Hidmeti, Varna Sancağı Hükümet Tercümanlığı, Ticaret Mahkemesi Azalığı, Umur-ı Cezaiye Müdürlüğü,
Mehmet Zühtü Efendi	Triavnik Sancağı Tahrirat Kalemi, Bosna Vilayeti Muhasebesi, Konice Kazası Mal Müdüriyeti, Saraybosna Kazası Aşar Baş Kitabeti, Vişkırat Kazası Mal Müdüriyeti, Edirne Vilayeti Aşar Müfettişliği, Uzunköprü Kazası Aşar Memuriyeti, Dimatoka Sancağı Aşar Müdüriyeti, Gelibolu Sancağı Aşar ve Ağnam Müdürlüğü, Konice Kazası Mal Müdüriyeti, Karesi Sancağı Müfettiş-i Saniliği, Bire Sancağı Muhasebeciliği,

Ali Rıza Efendi	Çataka Kazası Dava Kalemi Mahkeme-i Bidayet, Kozan Kazası Şar-ı Ambar Eminliği, Kereçine Kazası İşar Ambar Memuriyeti
Agop Efendi	Akhisar Telgrafhanesi, Selanik Telgraf Merkezi, Telgraf Merkezinin Muhabere Memuriyeti, İzmir Telgraf Posta Merkez Seyyar Memuriyeti
Mehmet Kamil Efendi	Akhisar Sandığı Odacılığı, Ziraat Bankası Sandığı Muhasebe Kitabeti, maaşla Bergama Kazası Ziraat Bank Sandığı Muhasebe Kitabeti, Emniyet Sandığı Muamelatı Kitabeti, Ziraat Bankası Müdüriyeti Umumiyesi
Halil Hilmi Efendi	Akhisar Kazası Kalemi, Kaza-i Mezkur Bank-ı Sandığı Odacılığı, Kırkağaç Sandığı Muhasebe Kitabeti
Mehmet Sami Efendi	Akhisar Kazası Nüfus Memur Muavinliği, Soma Reji İdaresi Memurluğu, Soma Kazası Maarif Kitabeti, Ziraat Bankası Sandığı, Kasaba Kazası (Turgutlu) Kaymakamlığı, Kırkağaç Bank Sandıkları Memurluğu
Mustafa Servet Bey	Etfal ve Haseki Nisa(Kadın) Hastaneleri, Haseki Nisa Hastanesi Serriyaset Hariciye Asistanlığı
Mehmet Hilmi Efendi	Ziraat Bank Sandığı Odacılığı, Foçateyn Kazası Ziraat Bank Sandığı

4.6. MEMURLARIN ALDIĞI EN DÜŞÜK VE EN YÜKSEK MAAŞLAR

Aşağıdaki tabloda memurların aldıkları en düşük ve en yüksek maaşlar belirtilmiştir. Arşiv kayıtlarına göre memurların aldıkları maaşlar buldukları göreve göre değişkenlik göstermektedir. Uzun yıllar görev alan memurların maaşları diğerlerine göre daha fazladır. Buna göre; en düşük maaşa sahip memur 62,5 Kuruş alan Mehmet Sami Efendi iken en yüksek maaşa sahip memur 6000 Kuruş ile Katan Efendi'dir.

Tablo 8. Memurların Aldığı En Düşük ve En Yüksek Maaşlar

Memurların İsimleri	Memurların Aldığı En Düşük ve En Yüksek Maaşlar
Mehmet Tevfik Efendi	540-750 Kuruş
Hasan Efendi	350-500 Kuruş
Mustafa Hikmet Efendi	225 Kuruş
Mehmet (Muhammed) Remzi Efendi	65-330 Kuruş
Halit Efendi	250-300 Kuruş
Ömer Fahreddin Bey	1260-1350 Kuruş
Mehmet Muhammed Raşit Efendi	100-1500 Kuruş
Mustafa Fahri Efendi	200-2000 Kuruş
Yuvakim Efendi	400-2400 Kuruş
İsmail Hakkı Efendi	125-285 Kuruş
Halil İbrahim Efendi	225-500 Kuruş
Mehmet Rifat Efendi	400-540 Kuruş
Hüseyin Hüsnü Efendi	500 Kuruş
Katan Efendi	1750-6000 Kuruş

Mehmet Zühtü Efendi	20-1800 Kuruş
Ali Rıza Efendi	250-400 Kuruş
Agop Efendi	380-385 Kuruş
Mehmet Kamil Efendi	250-400 Kuruş
Halil Hilmi Efendi	250 Kuruş
Mehmet Sami Efendi	62,5-166 Kuruş
Mustafa Servet Bey	500-750 Kuruş
Mehmet Hilmi Efendi	167 Kuruş

4.7. MEMURLARIN ALDIĞI NİŞAN VE MADALYALAR

Aşağıdaki tabloda arşiv kayıtları incelenerek devlet memurlarının aldıkları madalyalar ve nişanlar listelenmiştir. Osmanlı Devleti'nde görev alan memurlar görev süreleri boyunca ödüllere, nişanlara, madalyalara layık görülürlerdi. Osmanlı Devleti'nde bu madalyalar gümüş, altın, bakır veya nikel gibi madenlerdendi. Madalyalarda kullanılan madenler aynı zamanda madalyanın değerini de belirlerdi.

Tablo 9. Memurların Aldığı Nişan ve Madalyalar

Memurların İsimleri	Memurların Aldığı Nişan ve Madalyalar
Mehmet Tevfik Efendi	Mecid-i Nişanı, Hamidiye-Hicaz Demiryolu Madalyası
Hasan Efendi	Girit Madalyası, Redif ve İfay-ı Hizmet Teskireleri Nişan Beratı
Katan Efendi	Mecid-i Nişanı, Nişan-ı Ali-i Osman, Lebupolo Nişanı (tarafından saint moris saint lazar ve Belçika devleti tarafından)

BEŞİNCİ BÖLÜM

AKHİSARLI DEVLET ADAMLARININ HAL TERCÜMELERİNİN TRANSKRİPSİYONLARI

5.1. MEHMET RİFAT EFENDİ

Mehmet Rifat Efendi ketebe-i müteveffa Hasan Safi Efendi'nin mahdumudur. 1261 senesi Zilhiccesinin 17'sinde Akhisar'da tevellüd eylemiştir. Akhisar'da sıbyan mektebinde müretteb dersleri medresede de sarf ve nahiv okumuştur. Türkçe okur-yazar. 1283 senesi Şubatında 17'sinde 22 yaşında iken Bursa telgrafhanesinde devam başlayıp 85 senesi Rebiyü'l-ahirinin 24'ünde 400 Kuruş maaşla Niğde'de 86 senesi Rebiyü'l-evvelinin 3'ünde o maaş ile Bilecik telgrafhanelerine muhabere memuru olmuş ve maaş 88 senesinde Zilhiccesinde 14'ünde 380 Kuruşla tenzil ve 92 senesi Rebiyü'l-ahirinin 2'sinde 500 Kuruşa ve 93 senesi Zilkadesinde 26'sında 106 Kuruşa iblağ olunup 97 senesi Rebiyü'l-ahirinin 2'sindeki tenkisatta 500 Kuruşa indirilmiştir. 98 Şubatının 19'unda 600 Kuruş şehriye Hüdavendigâr vilayeti telgraf baş müdüriyeti hitabetine tayin ile zikr olunan memuriyetlerde bulunduğu müddet zarfında Geyve ve Kütahya telgraf merkezlerine tahkikatına gönderildiği gibi bazı merkezler müdür vekaletlerinde dahi bulunduğu cihetle harcırah ve vekalet maaşını almak üzere cem'an 1925 Kuruş istifa eylemiş ve 1302 senesi Rebiyü'l-ahirinin 14'ünde 600 Kuruş maaşla İnegöl telgraf müdüriyetine nakledilmiştir. Hüdavendigâr vilayet-i celilesi telgraf ve posta baş müdürü Re'fetlü Osman Bey ile vilayet-i müşarileyha ve vekili vekâletinde mumaileyh Hasan Halil ile beraber vazife-i memuriyetini ifayı iktidarı kâfidir. Ol vakit telgraf ve posta nezaret vekaletinde bulunup elyevm telgraf ve posta nazırı olan atufetli Hasan Ali Efendi Hazretleri tarafından da dahi işbu varaka münderecatı teşkil olunan komisyonca tetkik kılınmakla merfuk sıhhat olduğundan tasdik edildi denilmiştir. 29 Zilhicce 1308 23 Temmuz 1307. Mumaileyh maaşını 1314 senesi şehr-i şubatının 10unda 1 nisan 313 icra kılınan taksimatında 540 Kuruşa tenzil edildiği telgraf ve posta sicil şubenin 23 mecruh 313 tarihli ve vukuat pusulasında görülmüştür.

5.2. HÜSEYİN HÜSNÜ EFENDİ

Hüseyin Hüsnü Efendi, Mehmet Ağa'nın oğludur. 1266 senesi Zilhiccesinde İzmit Sancağına muzaafa Geyve Akhisar Nahiyesinin Düz Akçe şehir karyesinde tevellüd eylemiştir. Sıbyan mektebinde mukaddemat-ı ulum ulumu-ı ilmiyeye asil

eyledikten sonra muallim-i mahsusta sarf ve mantık okumuştur. Okur-yazar 1293 senesinde 27 yaşında olduğu halde aidat ile meskur Akhisar nahiyesi tapu kitabetine girip 1300 senesinde umum tapu kitabetlerinin lağvı ortadan kaldırılması sırasında açığa çıkarılmış ve 304 senesi Şabanı'nın 27'sinde 500 Kuruş maaşla işiranca vakıf ormanlarının süvari koruculuğuna tayin olunmuştur. Ber minv 160 muharrer yazılı olduğu üzere mumaileyhin tapu kitabetine tayin ve infisaliyle aldığı katibiye ve aidat miktarını mübeyyin defteraneyi hakani nezaret-i celilesi muhasebesinin ve koruculuğuna tarih-i tayin ve miktar-ı maaşını müşar efkaf-ı hümayun hasarifat-ı umumiye idaresinin kayıtları merbuttur. 25 Kânunuevvel 1306.

5.3. KATAN EFENDİ

Katan Efendi Mısır Valisi müteveffa İbrahim Paşa'nın Dersaadet Ticaret Vekaleti hizmetinde bulunmuş olan Akhisarlı Kastanyan Kalost Ağa'nın oğludur. 1250 sene-i hicriyesinde İzmir şehrinde tevellüd etmiştir. Evvelen dersaadette kain Ermeni mekteplerinde ve bade'hu İzmir'de vaki Votnayan İngiliz Kolej nam İngiliz mektebinde bazı elsinle ile Coğrafya ve Tarih ve Hesap ve İlim-i servet taallum itmiştir. Türkçe, Fransızca, İngilizce ve Ermenice tekellüm eder ve okur-yazar Rum lisanına dahi aşınadır. 1269 tarihinde 19 yaşında olduğu halde mülazemetle tahrirat-ı hariciye kalemine bil-duhul girerek sene-i merkume evasıtında 1750 Kuruş maaş ve 3750 Kuruş harcırah ile Fransa ve İngiltere devletleri tarafından Gelibolu'ya sevk olunan ordular nezdine canib-i devlet-i aliyeden gönderilen komisyonun tercümanlık hizmetine tayin olunup 4 mah müddet orada bulunduktan sonra yine mezkur memuriyet ve maaş ile Varna'ya azimet idip 73 tarihinde memuriyeti hitam bulmuş olduğundan 1500 Kuruş maaşla Varna Sancağı hükümet tercümanlığı takvizi olduğu halde bil istifa dersaadete avdetle yine kalem-i mezkure müdavemet ederek 74 senesi evahirinde 2000 Kuruş maaş ve 5000 Kuruş harcırah ve rütbe-i salise ile Rusya Devletinin Besarabya Kitası'ndan saltanat-ı seniyyeye terk eylediği ve arazinin tahdit-i hududuna memur komisyonun baş kitabeti hizmetine bil-tayin 6 mah zarfından ikmal-i memuriyetle Dersaadete avdet ve 5'inci rütbeden bir kıta Mecidi Nişanı'nı ihraz ile 75 senesi evasıtında 2500 Kuruş maaş ve 5000 Kuruş harcırah ile memleketeynin (Eflak ve Boğdan) intihabına komisyon-ı muayene-i memleketeyne azimet edip avdetinde yine mezkur kaleme devam ile 800 Kuruş maaşa nail olmuş iken 77 tarihinde 3000 Kuruş maaş ve 4000 Kuruş harcırah ile Şehbend'deki ordu-yı hümayun nezdinde bulunduğu memur olup 1,5 sene kadar gerek Şumnu'da ve

gerek Vidin'de ikamet ve ifa-yı hizmetle 78 senesi evahirinde 1500 Kuruş maaşla Şam ve Cebel-i Lübnan vakaları üzerine memuriyet-i fevkalade ile ol-tarafa 'izan buyurulan sadr-ı esbak müteveffa Fuat Paşa maiyetiyle azimet ve 1,5 sene orada kaldıktan sonra yine mezkur kaleme avdet edip 81 senesi evasıtında 2400 Kuruş maaş ve rütbe-i saniye sınıf-ı sanisi ile tahrirat-ı hariciye kalemi mümeyyizliğine bil-tayin 82 senesi evailinde mümeyyizlik maaşından başka 3000 Kuruş maaş ve 7500 Kuruş harcırah ile Süveyş Kanalı için komiser tayin buyurulan hala Şura-yı Devlet Reisi Devletlu Server Paşa Hazretleri maiyetiyle Mısır'a azimet ve birkaç mah zarfında ikmal-i memuriyetle Dersaadete avdet ederek 84 senesi evasıtında 7500 Kuruş maaşla Yanya Vilayeti celilesi muavinliğine memur olup 86 tarihinde rütbesi saniye sınıf-ı mütemayizine bilterfi 87 senesi evailde memuriyetinin lağvı hasebiyle 6000 Kuruş maaşla uhdesine Tuna Vilayeti Umum-ı Ecnebiye Müdürlüğü ihale ve tebdilen 4üncü rütbeden 1 kıta Mecidi Nişanı ihsan buyurularak 88 senesi evahirinde memuriyetinin lağvı hasebiyle 2 sene müddet-i açıktta kaldıktan sonra 90 senesi evahirinde 4000 Kuruş maaşla bab-ı seraskeri tahrirat-ı ecnebiye müdürlüğüne nasb olunup 4 mah mürurunda infisal 92 senesi evahirinde 2000 Kuruş maaşla mahkeme-i ticaret İinci meclis-i azası silekine isal iderek muharan maaşı 2750 Kuruşa bil terakki 94 senesi evahirinde 4000 Kuruş maaşla ticaret-i bahriye mahkemesi ve 96 senesi evailinde yine 4000 Kuruş maaşla 5inci ticaret mahkemesi azalığına memur olup 40 gün mürurunda mahkem-i merkumenin lağv olunması üzerine 96 senesi saferinde 5000 Kuruş maaşla adliye nezaretinde ihdas olunan umur-ı cezaiye müdürlüğüne tayin olunmuş 97 senesi evasıtında uhdesine terfiyen rütbe-i evveli sınıf-ı sanisi bil tercih 97 senesi Rebiyü'l-evvelinde neşr olunan tensik-i maaşat kararnamesi mucibince maaşı 3000 Kuruşa tedenni ederek elyevm ol miktar maaşla hizmet itmekte ve memlekteynde kain Rum manastırları arazisi münazaasının halli için Dersaadette teşekkür iden komisyonun hizmet-i kitabetinde bulunarak tevcihatla Rusya Devleti tarafından nişanının 3'üncü rütbesinden ve ticaret mülahazatının hin-i müzakeresinde dahi kitabet hizmetini ifa edip bu cihetle İtalya Devleti tarafından Saint Moris, Saint Lazar ve Belçika Devleti tarafından Lebupolo nişanlarının şövalye rütbelerinden birer kıtası ita kılınmıştır. Şimdiye kadar bulunduğu hidmattan nakr-ı tahvil suretiyle ve hitam ve ilgayı memuriyet hasebiyle vacib-ül icab ve bab-ı seraskeri tahrirat-ı ecnebiye müdürlüğünden Türkçe kitabetinin adem-i kifayeti yetersizliği dermeyeran olunarak makam-ı seraskeriden Bab-ı Aliye vuku bulan arz ve işar üzerine infikak etmiş ve bezaif-i memuriyetinden dolayı taht-ı muhakemeye

mahzer-ı şikayet olmayıp taht-ı muhakemeye dahi alınmamış adliye nazırı devletlü Cevdet Paşa Hazretleri tarafından derç olunan mütalaadan efendi-yi mumaileyhin iffet ve istikameti ve umur-ı mezburesince idare ve liyakati tasdik olunur dinilmiştir. 14 Cemziyelevvel 1299 22 Mart 1298 mumaileyh Katan Efendi uhdesine 1300 senesi Rebiyü'l-evvelinin 23ünde tebdilen 3'üncü rütbeden nişan-ı ali-i Osman-i ihsan ve sene-i merkume Şevvalinin 5'ine tesadüf eden 99 senesi Temmuzunun 28'inde 5000 Kuruş maaş ile memuriyeti 1'inci ticaret mahkemesi azalığına tahvil olunmuştur. Efendi-yi mumaileyhin vefatı cihetiyle 1305 senesi Muharreminin 18'inde yerine diğeri tayin olunmuştur.

5.4. MEHMET ZÜHTÜ EFENDİ

Mehmet Zühtü Efendi müderrisliğinde Akhisarlı Hacı Mehmet Efendi'nin mahdumudur. 1265 sene-i hicriyesi evahilinde Travnik'de tevellüd etmiştir. Sıbyan mektebinde mükeddeime-i ulum ve mekteb-i rüştiyede ve medresede Arabi ve Farsi okumuştur. Türkçe okur-yazar, Boşnakça tekellüm eder. 86 senesi Rebiyü'l-evveli ibtidasında 21 yaşında olduğu halde mülazemetle Triavnik Sancağı tahrirat kalemine duhur ederek sene-i merkume Şevvali evasıtında 20 Kuruş maaşla nail ve maaş-ı mesbur 87 senesi Rebiyü'l-evveli evahirinde 50 Kuruşa bali olmuş ise de bil istifa Bosna Vilayeti muhasebesine devamı başlayıp 88 senesi Recebi ibtidasında 120 Kuruş maaş tahsisi ve 90 senesi Cemaziyü'l-evvelisinin evastında 380 Kuruş maaşla Hersek Sancağı'na mülhak konice kazası mal müdüriyetine tayin olunmuş ve 2 sene sonra infisal (ara) ile Bosna'ya avdet ederek 92 senesi recebinin evasıtının 500 Kuruş maaşla nefsi Saraybosna Kazası aşar başkitabetine ve sene-i merkume Zilhiccesi evahirinde 380 Kuruş maaşta vişkirat kazası mal müdüriyetine memur olmuştur 95 senesi şehir-i Ramazan-ı Şerifinde vilayet-i mezkurenin Avusturya Devleti tarafından işgal-i askeri altına alınması mülabesesiyle Dersaadete gelip 96 senesi Zilhiccesi evasıtında 350 Kuruş maaşla Edirne Vilayeti aşar müfettişliğine ve 97 senesi Rebiyü'l-evveli evahirinde ol miktar maaşla vilayet-i mezkure aşar nezareti refik-i saniliğine tayin ve sene-i merkume Recebi ibtidasında 600 Kuruş maaşla Tekfurdağı (Tekirdağ) Sancağı aşar baş kitabetine ve 98 senesi Recebi evahirinde 800 Kuruş maaşla Edirne Sancağı Uzunköprü Kazası aşar memuriyetine ve sene-i mezbure Zilhicce evailinde 1600 Kuruş maaşla mar-ül zikr (yukarıda adı geçen) aşar nezareti baş kitabeti refik-i evveline nakledilmiş ve 99 senesi Şabanı'nın 25'inci gününden itibaren vera-yı müddet ve Dimatoka Sancağı aşar müdüriyeti vekaletinde bulunarak

zıkr olunan 600 Kuruş maaştan başka müdüriyet-i mezkure maaşının dahi hamesin (5te biri) ve sene-i merkume şevvali ibtidasında 1500 Kuruş maaşla Gelibolu Sancağı aşar ve ağnam müdürlüğüne terakki eylemiştir. Şimdiye kadar hakkında şikâyet vukuyla taht-ı muhakemeye alınmamış ve bir bergüne (herhangi bir) ceza görmemiş ve mesbuk olan Tekfurdağı Aşarbaş kitabetinden ve Konice Kazası mal müdüriyetiyle Edirne Vilayeti aşar müfettişliğinden berat-ı zimmetine dair liva-ı mezbur meclis-i idaresinden ita kılınan 4 Haziran sene 97 ve Hersek Sancağı meclis-i idaresinden tanzim olunan 5 Haziran sene 91 tarihli iki kıta mazbata ile vilayet-i mezkure aşar nezaret ve başkitabetinden müştereken verilmiş olan 29 Haziran 96 tarihli şehadetnamenin suver-i musaddakası tercüme-i hal varakasına rabt kılınmıştır. Gelibolu Sancağı mutasarrıflığından yazılan mülahazada mumaileyhin tercüme-i ahval-i minval-i muharrer veçhle yazıldığı üzeredir ve Edirne Vilayeti aşar nezaretinden merbut mazabita nazaran işbu varaka münderecatı makarin-i sıhhat görüldüğü mumaileyhin ifa-yı vazife hususunda say ve gayreti tasdik kılındı denilmiş ve ol vakit vilayet-i mezkure valisi bulunan müteveffa Kadri Paşa canibinden efendi-yi mumaileyhin memuriyeti ve ihale-yi aşar müdürü saadetli Cemalettin Bey Efendi Hazretleri'nin aşar ve ağnam emaneti hengamda ilave eylediği mütalaada dahi mülahaza-ı mezbureye atf ile sahip-i varakanın vezaif-i memuresini ifaya say ve gayreti tasdik edilmiştir. Efendi-i mumaileyhin umur-ı memuresi ifada say ve gayreti mezkur mülahazalardan anlaşıldığı maliye nezareti celilesinden terkim edilen 15 Zilhicce 1300 tarihli zeylde (ilavede) gösterilmiştir. Efendi-yi mumaileyh 1301 senesi Zilhiccesinin 28'inden itibaren 1750 Kuruş maaşla Selanik Vilayeti aşar ve ağnam nezaret-i baş kitabetine tahvil-i memuriyet eylemiştir. 9 safer 305 ve 14 teşrin-i evvel 303. Mumaileyh Mehmet Zühtü Efendi'nin aşar idarelerinin lağvından sonra müddet-i memuriyeti 1304 senesi Cemaziye'l-evvelisinin 19una müsadif 1302 senesi Kânun-ı sanisi gayetine kadar temlit idilmiştir (uzatılmıştır). Maliye sicil-i ahval kaleminden mebus gönderilen 11 Rebiyü'l-ahır sene 305 tarihli vukuat cetvelinde muharrer olduğu veçhle efendi-yi mumaileyh müddet-i mezkurenin hitamı (son bulması) cihetiyle nezaret-i mezkure başkitabetinden bittabi infisal ederek (ara vererek) zaman-ı idaresince zimmet ve ilişiği olmadığı yedinde (el) olup bersuret-i musaddakası (tasdikli sureti) ahs ve hıfz kılınan Selanik Vilayeti meclis-i idaresinin 5 Eylül 303 tarihli mazbatası ahalinden ve evvelce bulunmuş olduğu Gelibolu Sancağı aşar müdüriyeti ve Uzunköprü Kazası aşar memuriyeti ile Dimetoka Sancağı aşar müdüriyeti vekaletinden biri dahi vuku bulan istifa dilekçesi ve olbabta yazılan

müzekkere üzere aşar ve rüsumat idare-i umumiyesinden muharrer 2-18 Teşrin-Sani 303 tarihli derkenarlar mealinden anlaşılmiş ve mukaddema bulunduğu nefis-i Saraybosna Kazası aşar kitabeti ile ve Yeşgrat Kazası hal müdüriyetinde ilişkisi olup olmadığına dair kayıt ve malumat bulunamadığı muhasebat-ı atika muhasebesinde yazılan 3 Teşrin-i Sani 303 tarihli derkenarda gösterilmiştir. Efendi-i mumaileyh 305 senesi Recebinin 8'inde 2500 Kuruş maaş ile 3'üncü Daire-i Maliye Müfettiş-i Saniliği'ne memur olmuştur. Efendi-i mumaileyh şehir-i mezkurda teşhir olunan kurada maaş-ı halisiyle 2'inci daire-i maliye itibar kılınan Hüdavendigâr ve Aydın ve Cezayir-i bahr-i sefit Vilayetleriyle Karesi Sancağı müfettiş-i saniliğine nakledildi. İşbu vukuat buraya sehven yazılmıştır. Mumaileyh zai olan 150 liralık bir emanetten dolayı 1300 senesi Rebiyü'l-ahirinin 7'sinde taht-ı muhakemeye alınmış ise de şurayı devletçe yedine zimmet eylemekle 1304 senesi Rebiyü'l-evvelini 12'sinde memuriyetine iade ve bu müddet zarfında yerine vekil tayin olunmadığı cihetle işlemiş maaşatı tamamen ita olunmuştur (ödenmiştir). Efendi-yi mumaileyh müfettiş-i sanilikleri ılgazı cihetiyle 1306 saferinin 29'unda bittabi infisal itmiştir. Efendi-yi mumaileyh 1307 senesi Rebiü'l-ahirinin 9'undan 1800 Kuruş maaşla ve Bire Sancağı muhasebeciliğine tayin bulunmuştur. Mumaileyh ahali-i mahaliye tarafından kapusu ihrak (yakılmak) ve hanesine silah endahat (atılmak) olmak suretiyle birtakım muamele-i tehdiyeye ika edildiğinden (maruz kaldığından) ve bu ise mumaileyh'in zikri bazı ahval-i seniyye ve hareket-ı gayrilayıkasından münbahis (dolayı) olduğundan şu hale ve hususiyet-i ahval-i mevkiyeye nazaran orada ifayı memuriyeti mahsurdan salim olamayacağından hızaten kendisi de tahvil-i memuriyet istidasında bulunmasına mebni ifayı muhtezayı (gereği) Manastır Vilayeti'nin maliye nezaretine gelen 12 Şubat 1306 tarihli telgrafnamesinde aşar olunması üzerine azli biltensib (uygun görülerek) yerine mükeffel bir vekilin (bir vekile kefil olacak) tayiniyle muhasebesi bilrue (yürürlüğe konularak) ilişkisi zuhur etmediği takdirde azimetine ruhsat verilmesi 1308 senesi Şehr-i Recebinin 21'inde cevaben vilayet-i mezkureye tebliğ olup badehu icra kılınan tahkikatta ahval-i mezkureden beratı tahakkuk ederek şu halde infisali mağduriyetini mucib olduğundan (gerektirdiğinden) bahis vilayet-i mezkurenin 19 Mayıs 307 tarihli tahriratı üzerine işbu mağduriyetten naşi açılacak muhasebeciliğe tayini meclis-i haliyece mukarrer olunmasına mebni sene-i merkume Zilhiccesinin 7'sinde 1800 Kuruş maaşla Karahisar-ı Şarki Sancağı muhasebeciliğine tayin kılınmıştır.

5.5. MEHMET RİFAT EFENDİ

Mehmet Rifat Efendi ketebe müteveffı Hasan Safı Efendi'nin mahdumudur. 1261 senesi cehinin 17'sinde Akhisar'da tevellüd eylemiştir. Akhisar'da Sıbyan mektebinde müretteb dersleri medresede de sarf ve nahiv okumuştur. Türkçe okur-yazar. 1283 senesi Şubatı'nda 17'sinde 22 yaşında iken Bursa Telgrafhanesinde devam başlayıp 85 senesi Rebiü'l-ahiri'nin 24'ünde 400 Kuruş maaşla Niğde'de 86 senesi rebiü'l-evvelinin 3'ünde ol maaş ile Bilecik telgrafhanelerine muhabere memuru olmuş ve maaş 88 senesinde Zilhiccesinde 14'ünde 380 Kuruşla tenzil ve 92 senesi Rebiü'l-ahiri'nin 2'sinde 500 Kuruşa ve 93 senesi Zilkadesinde 26'sında 106 Kuruşa iblağ olunup 97 senesi Rebiü'l-ahirinin 2'sindeki tenkisatta 500 Kuruşa indirilmiştir. 98 Şubatının 19'unda 600 Kuruş Şehriya Hüdavendigâr Vilayeti telgraf baş müdüriyeti hitabetine tayin ile zikr olunan memuriyetlerde bulunduğu müddet zarfında Geyve ve Kütahya telgraf merkezlerine tahkikatına gönderildiği gibi bazı merkezler müdür vekaletlerinde dahi bulunduğu cihetle harcırah ve vekalet maaşı almak üzere cemian 1925 Kuruş istifa eylemiş ve 1302 senesi, Rebiü'l-ahirinin 14'ünde 600 Kuruş maaşla İnegöl telgraf müdüriyetine nakledilmiştir. Hüdavendigâr vilayet-i celilesi telgraf ve posta baş müdürü rifetlü Osman Bey ile vilayet-i meşgul ileyha ve vekili vekaletinde mumaileyh Hasan Halil ile beraber vazife-i memuriyetini ifaya iktidarı kafidir. Ol vakit telgraf ve posta nezaret vekâletinde bulunup elyevm telgraf ve posta nazırı olan atufetli Hasan Ali Efendi hazretleri tarafından da dahi işbu varaka münderecatı teşkil olunan komisyonca tetkik kılınmakla merfuk sıhhat olduğundan tasdik edildi denilmiştir. 29 Zilhicce 1308 - 23 Temmuz 1307. Mumaileyh maaşı 1314 senesi Şehr-i Şubatının 10'unda 1 Nisan 313 icra kılınan taksimatında 540 Kuruşa tenzil edildiği telgraf ve posta sicil şubenin 23 mecruh 313 tarihli ve vukuat pusulasında görülmüştür.

5.6. ALİ RIZA EFENDİ

Ali Rıza Efendi Akhisar rüsum-ı sene-i memuri Mustafa Efendi'nin oğludur. 1276 sene-i şehri ramazanında Golas Kazası dahilinde Delestin Kazasında tevellüd etmiştir. Sıbyan Mektebinde müretteb dersleri ve kaza-i merbutada mekteb-i rüştiyesinde bir miktar Arabiye okumuştur. Türkçe okur-yazar ve Rumca ve cüz-i Arnavutça tekellüm eder. 1290 senesi Şabanının 11'inde 19 yaşında olduğu halde mülatesatle Çataka Kazası dava-i kaleme duhul ederek 96 senesi Zilkadesinde 26'sında 250 Kuruş maaşla kaza-i mezkura muhakeme bedayet-i ikinci senesi

kitabetine tayin kılınmış ve 20 ay kadar ifa-yı hizmetle kazayı mezkura Yunana terfi hasebiyle 98 senesi Şabanının 15'inde bil'tefsil 1300 senesi Şevvalinin derdestinde 400 Kuruş maaşla Kozan Kazası şar-ı ambar eminliğine tayin olunmuştur. Vazife-i memuriyesine dair hakkında şikâyet vuku bulmamış ve taht-ı muhakeme alınmamıştır. Serfice Sancağı şer müdüriyetiyle mutasarrıflığından ve mülgayı işar emanetinden yazılan mülahazalardan aks-i mumaileyh vazifeyi memuriyetini hüsn-i idareye miktar olunduğu tasdik olunmuş ve maliye nezareti celilesinden dahi derece-i iktidari vazifesini ifaya kâfi olunduğunu mezkûr mülahazalardan münfehim olduğu beyan edilmiştir. Mumaileyh 302 senesi Şevvalinin 6'sında müddet-i nizamiyesinin inkizamına sebebiyetle ruhsat verilerek 303 senesi Muharreminin 9'unda 400 Kuruş maaşla Kereçine Kazası işar ambar memuriyetine alındığı halde size merkuma behiyesinin 7'sinde inkisali vuku bulmuş ve zikrolunan ambar emirliklerinden zimmetle ilişki olmadığı serfice muhasebeciliğinin cevaben varır olan 12 Şubat 1302 tarihli tahriratta gösterilmiştir. 10-27 Safer 1307 10 Teşrin-i evvel 1305.

5.7. AGOP EFENDİ

Teba-i Devlet-i Aliye'nin Ermeni milletinden Agop Efendi Karabet Ağa'nın oğludur. 1280 sene-i hicriyesinde sene-i maliye 1279 (tarihinde) Akhisar'da tevellüd ettiği nüfus tezkere-i osmaniyesi'nden muharrerdir. Millet mektebi tedrisi müretteb olan dersleri okumuştur. Türkçe ve Fransızca okur-yazar Rumca söyler. 1302 sene-i hicriyesinde sene-i maliye 1201(tarihinde) 22 yaşında iken Akhisar telgrafhanesine mulazemetle 310 senesi şehr-i Şevvalinin 2'inde 26 Nisan sene 309 (tarihinde) 380 Kuruş maaşla Selanik telgraf merkezine muayene memuru tayin olup 311 senesi Rebiü'l-ahirinin 10'unda Teşrin-i evvel sene 209 (tarihinde) 30 Kuruş maaşla ve terfi suretiyle Aydın Vilayeti'nde Sakız telgraf merkezinin muhabere memuriyetine nakil olunmuştur. Telgraf ve posta nezareti makamından vazifesine yoluyla devamı tasdik olunmuştur. Memuriyetlerinin sicil ve muhasebe kalemleri kaydına mutabıktır. Nüfus-ı teskireyi osmaniyesi şubece aynen görülüp yine kendisine iade edilmiştir. Mumaileyh 1312 senesi Zilhiccesinin 20'sinde 1 Haziran sene 1311 (tarihinde) 385 Kuruş maaşla İzmir telgraf posta merkez seyyar memuriyetine nakledilmiştir. Mumaileyhin 1315 senesi Cemaziyelahir sene-i 17'sinde Teşrin-i sani sene 1313 istifade ensali eylediği telgraf posta sicil şubesinin 18 Zilhicce 1315.

5.8. MEHMET TEVFİK EFENDİ

Mehmet (Muhammed) Tevfik Efendi Muharrem Bey'in mahdumudur. Bin iki yüz yetmiş bir sene-i hicriyesinde Bosna Vilayet-i muzafatından Akhisar Kazasında tevellüd etmiştir.

Memleketinde Sıbyan ve Rüştiye mekteplerinde tahsil-i ulum ve fünun ederek doksan bir senesinde atik Mekteb-i Fünun-ı Mülkiye'ye duhul ve orada dahi tedrisi müretteb olan ulum ve fünun-ı taallüm ile şehadetname alarak çıkmıştır. Türkçe okur-yazar.

Bin iki yüz doksan iki senesinde yani mesele-i zaile-i ahire de asakir-i muavene-i ilmiye alayı ikinci taburunun birinci bölümü Mülazim evvelikisiyle Sırbie muhaberesinde sekiz ay ifa-yı hüsn-i hizmet ederek doksan beş senesi Zilkaddesinin altısında beşinci rutbeden bir kıta Mecidi Nişanı ihsan buyurulmuş ve doksan yedi senesi Rebiü'l-evvelinin yirmi ikisinde beşyüzkırk Kuruş maaş ile Kastamonu Vilayeti mülhakatından Hoşalay Nahiyesi müdüriyetine tayin ve sene-i merkuma Rebiü'l-ahirinin ikisinde icra kılınan tensikatta maaş-ı mezkur dört yüz Kuruşa tenzil olunup, bin üç yüz üç senesi Zilhiccesi'nin sekizinde istifaen infisal eylemiştir.

Müdüriyet-i mezbureden istifa suretiyle infikak ederek umur-ı memuresine müteallik bir şeyle taht-ı muhakemeye alınmamış ve müttehim olmamıştır.

Memuriyet-i Mülkiye İntihab Komisyonu'ndan yazılan mülhazada Efendi-yi mumaileyhin Hoşalay Nahiyesi Müdürlüğü'nden beraet zimmetine dair iraz eylediği 16 Eylül 302 tarihli Veziri Kastamonu Vilayeti Meclis İdaresi'nden musaddak Cide Kazası mazbatasını rapet edilmiş ve bil imtihan yed'ine 27 Kanun-ı Evvel 302 tarih ve atmış dokuz numaralı üçüncü sınıftan Kaymakamlık intihabnamesi verilmiştir, denilmiştir.

Bir minval muharrer atik Mekteb-i Fünun-ı Mülkiye de ikmal-i tahsil ettiğine dair maarif-i umumiye Nezaretinden verilen 15 Ağustos 94 tarihli Şehadetname ile salifü'z-zikr nişanın Berat-ı Hümayunu mumaileyh tarafından aynen bi'l-ibraz Komisyonunca mütalaa olunarak yine kendisine iade kılınmıştır.

Fi Cemaziye'l-evvel 304 ve fi 21 Kanun-ı Sani 302

Mumaileyh Mehmet Tevfik Efendi bin üç yüz beş senesi Rebiü'l-ahirinin yirmisinde vaki bin üç yüz üç senesi Kanun-ı Evvelinin yirmi üçünde binikiyüzelli

Kuruş maaş ile Serfiçe Sancağı dahilinde Cuma Kazası Kaymakamlığı'na tayin olunmuştur.

Mumaileyh bin üç yüz sekiz senesi Cemaziye'l-ahiresinin yirmi ikisinde istifaen infisal eylemiştir.

Kaza-i mezkur kaymakamlığı müddet-i avaresince zimmet ve ilişiği olmadığı Manastır Vilayeti İdare Meclisi'nin 11 Temmuz 1306 tarihli mazbatasından anlaşılmiş ve emr-i tahsilatta ve eşkıya derdestinde hidmatını takdiren Serfiçe Mutasarrıflığı'nın dört kıta telgrafnamesiyle bir kıta tahriratı ve intihap Memuriyet Komisyonu'nun 24 Kanun-ı Sani 1306 tarihli ikinci sınıf kaymakamlık intihabnamesi aynen görülmüş ve ber vech-i muharrer Cuma Kazası Kaymakamlığı'ndan vilayetçe Garamış Kazası Kaymakamlığı'na nakil edilmiş iken, kable-l azime istifaen infisal eylediği Manastır Vilayet-i Celilesi'nin Dahiliye Nezaret-i Celilesine mürur 23 Ağustos 1306 tarihli mazbatasının gösterildiği intihap-ı memuriyet kaleminin 22 Recep 1308 tarihli müzekkere-i cevabiyesinden müsteban olmuştur.

Mumaileyh bin üç yüz dokuz senesi Rebiü'l-ahirinin altısında binyediyüzelli Kuruş maaşla Beyrut Vilayetinde Hazzü-l ikrar Kazası Kaymakamlığına tayin buyurulmuştur. Mumaileyhin iktidarı Kaza-i mezkurun ehemmiyetiyle mütenasip olmadığından beyaiş memuriyeti Vilayetten ba mazbata bildirilmesine mebni bin üçyüz on iki senesi şehri Receb-i Şerifi'nin on ikisinde (28 Kanun-ı Evvel 310) maaş-ı halisi ve becayış suretiyle Vilayet-i mezkur de Taberiya Kazası Kaymakamlığı'na nakil buyurulmuştur. Mumaileyh Dahiliye Nezaret-i Celilesinden vuku bulan İş'ar üzerine bin üçyüz on dört senesi Rebiü-levveli'nin on dokuzunda 3 Ağustos 1312 maaş-ı halisiyle Suriye Vilayetinde Salat Kazası Kaymakamlığı'na nakil buyurulmuştur.

Mumaileyhin maaşı sene-i merkume Şevvali'nin dokuzunda 1 Mart 313 aşır teciliyle binbeşyüzyetmişbeş Kuruşa tenezzül etmiştir. Mumaileyhin seyyaen ahvalinden dolayı hemen oradan kaldırılması mutasarrıflığa yazıldığından ve Kaza-i mezkurun ehemmiyet-i mevkiyesinden bahisle azli veyahut diğer mahale nakli tayini Suriye Vilayeti'nden alınan telgrafname de bildirildiği ve gerçi kaymakam hakkında maddeten bir şey beyan edilmemiş ise de, orada bekası caiz olamayacağı sabık iş'ardan anlaşıldığı beyanıyla ra'se-l ayn Kaymakamlığı'na nakli hakkında Dahiliye Nezaret-i Celilesi'nin tezkiresi üzerine memuriyet-i mülkiye komisyonunca ceryan

eden müzakere neticesinde mumaileyhle sınav olunan seyyan isnad behiminden ibaret olduğundan tayin mevadiyle iş'arı Vilayet-i müşarun ileyha'ya tebliğ olunarak cevaben alınan 7 Teşrin-i Evvel 314 tarihli telgrafname de mumaileyhin umur-ı memuresince vaki olan terahisiyle seb'enine ve ahali'i mahalliye ile yüz göz olmasına nazaren orada beka-yı memuriyeti caiz olamayacağı gösterilip gerçi iş'ar-ı ahırada dahi mübadeten bir şey tayin edilmiyorsa da orada bekası maslahata tesir edeceğinden iş'ar vakıanın tasdikine dair verilen karar ve planından şeref sadır olan irade-i seniye'i Hazret-i Hilafet Penahi mucibince bin üç yüz on altı senesi Şabanı'nın ikisinde 3 Kanun-ı Evvel 314 maaş-ı halisiyle mezkur ra'si-l ayn Kaymakamlığına nakil edilmiştir. Mumaileyhin 28 Teşrin-i Sani 307 tarihinde 14 Temmuz 309 tarihine kadar bulunduğu hazze-l ikrar Kaymakamlığında ifa-yı hüsn-i hizmetle emval-i emiriye ve saireden zimmet ve ilişiği olmadığı, Kaza-i mezkur ile Trablusşam Sancağı meclis-i idarelerinin mazbatalarında beyan kılınmış ve Beyrut Vilayeti Meclis İdaresi'nin 24 Haziran 315 tarihli mazbata-i tedilesinde ber'at-ı zimmeti tasdik edilmiştir. Mumaileyh mukaddimen Hazze-l ikrar Kaymakamlığında iken, bin üç yüz on bir senesi Saferi'nin on sekizinde 20 Temmuz 309 sene-i merkume Rebiü'l-evvelinin yirmisine kadar 20 Eylül 309 yediyüz Kuruş zammı maaşla vekaleten Ankar Kaymakamlığı'nda bulunarak emval-i emiriye hukuk-ı şahsiye'den zimmet ve ilişiği olmadığı Trablusşam Sancağı Meclis-i İdaresi'nin mazbatasında beyan ve Vilayet-i müşarun ileyha Meclis-i İdaresi'nin 24 Haziran 315 tarihli diğer mazbatayı tedilesinde beraet zimmeti dermeyan kılınmıştır. Mumaileyhin mukaddimen 5 Şubat 310 tarihinin 29 Ağustos 312 tarihine kadar bulunduğu Taberya Kaymakamlığı'nda Emval-i Emiriye ve Hukuk-ı Şahsiye'den zimmet ilişiği olmadığı ve ifa-yı hüsn-ü hizmet eylediği Kaza-i mezkur ile Anka Sancağı Meclis-i İdareleri'nin mazbatalarında beyan ve Vilayet-i mezkure Meclis İdaresinin 24 Haziran 315 tarihli diğer mazbata-i tedilesinde beraet zimmeti tasdik kılınmıştır. Mumaileyhin 17 Eylül 312 tarihinden 6 Eylül 314 tarihine kadar bulunduğu Salat Kaymakamlığı'nca emval-i emiriye ve hukuk-ı şahsiyeden zimmet ve ilişiği olmadığı gerek Sancağı Meclis İdaresi'nin mazbatasına atfen Suriye Vilayeti Meclis İdaresinin 18 Nisan 314 tarihli mazbata-i mezilesinde gösterilmiştir.

Mumaileyh beyan-ı mazeretle ra'se-l ayn Kaymakamlığı'na gitmeyerek Dersaadet'e gelmesine mebni ileride diğer mahale tayin edilmek üzere azli hakkında Dahiliye Nezaret-i Celilesin'den vuku bulan iş'ar ve memuriyet-i Mülkiye

Komisyonu'ndan verilen karar üzerine ve bi-l istizan şeref sadır olan İrade-i Seniye'i Hazret-i Hilafet Penahi mucibince bin üçyüz on yedi senesi Cemaziye'l-ahiresinin beşinde 29 Eylül 315 azil edilmiştir. Mumaileyh mukaddimen Hazze-l ikrar Kazası Kaymakamlığı'ndan Akar Kaymakam vekaletinde nakil edilmiş ise de, 23 Eylül 309 tarihinde yine Hazze-l ikrar Kazası iade olunup, 16 Kanun-ı Sani 310 tarihine kadar bulunarak ifa-yı hüsn-ü hizmet eylediği Kaza-i mezkur ile Trablus Şam Meclis idarelerinin mazbatasında beyan ve Beyrut Vilayeti Meclis İdaresi'nin 24 Haziran 315 tarihli mazbata-i mezilesinde beraet zimmeti tasdik kılınmış ve mazbata-i mezkure ba'del mütalaa iade edilmiştir. Mumaileyh Salat Kaymakamlığında iken, tesisat-ı askeriye Komisyon-u A'lisine ikibinyüzatmış Kuruş ita eylemesine mebni bin üçyüz on dört senesi Zilhiccesi'nin yirmi beşinde hamiyet-i vataniye madalyası ihsan buyurulduğu komisyonca ba'del mütalaa iade edilen berat-ı hümayunda gösterilmiştir, anlaşılmıştır. Mumaileyhin Mekteb-i Mülkiye-i Şahanede imtihanı bi'l-icra terfi sınıfa kesb-i istihkak eylediği Dahiliye Nezaret-i Celilesinden bildirilmekle Memuriyet-i Mülkiye Komisyonunca tanzim olunan 20 Mart 316 tarihi ve doksan dokuz numaralı terfien birinci sınıf Kaymakamlık intihabnamesi ita kılınmıştır. Mumaileyh Dahiliye Nezaret-i Celilesinden vaki olan iş'ar ve Memuriyet-i Mülkiye Komisyonun'dan verilen karar üzerine bil istizan terfiendir olan İrade-i Seniye-i Hazret-i Hilafet Penahi mucibince bin üç yüz on sekiz senesi Recebi'nin yirmi ikisinde (2 Teşrin-i Sani 316) ikibinikiyüzelli Kuruş maaşla Trablusgarb Vilayeti'nin Garyan Kazası Kaymakamlığına tayin buyurulmuştur.

Mumaileyh bin üç yüz yirmi bir senesi Ramazan-ı Şerifi'nin on dokuzunun nikelden mamul Hamidiye Hicaz demiryolu madalyası ihsan buyurulduğu ol bab'ın Berat-ı Hümayun'dan anlaşılmıştır.

Mumaileyh 11 Kanun-ı evvel 316 tarihinde mezkur Garyan Kazası Kaymakamlığında işe mübaşeret ve başkaca dokuzyüz Kuruş zammı maaşla Cebel-i Garbi Sancağı Mutasarrıflığı Vekaletine tayin kılınmasına mebni üç yüz yirmi senesi Zilkaddesinin on yedisinde 1 Şubat 318 Garyan'dan infikak ve şehri mezkurun yirmi yedisinde 11 Şubat 318 vekalet-i mezkurede vazifesine bed'e ve sene'i merkume Zilhiccesi'nin beşine kadar 18 Şubat 318 ifa-yı vazife ile şehri mezkurun altısında 19 Şubat 318 mezkur Garyan Kazası Kaymakamlığına muavedet arıza-i vücudiyesinden dolayı ve vuku'u istifasına binaen üç yüz yirmi beş senesi Zilhiccesi'nin on yedisinde 8 Kanun-ı Sani 323 infikak eylediği ve Kaza-i mezkurda ifa-yı hüsn-i hizmet edip,

mezkur Kaymakamlık ve Mutasarrıflık'dan dolayı emval-i emiriyet ve hukuk-ı şahsiye'den ve takaud ve mazulin sandıkları tevkifatından zimmet ve ilişiği olmadığı Garyan Kazası ile Cebel-i Garbi Sancağı Meclis İdareleri'nin 2 Şubat 319 ve 4 Mart 319 tarihli mazbatasında beyan ve Trablusgarp Vilayeti Meclis İdaresi'nin 20 Şubat 323 tarihli üç kıta mazbata-i mezilesinde yalnız keyfiyet-i beraeti tasdik kılınmış ve mazabata-i mezkure ile Berat-ı Hümayun sicil ahval-i idare-i umumiyesince ba'del mütalaa iade edilmiştir. Mumaileyh bin üç yüz yirmi altı senesi Ramazanı'nın on altısında 29 Eylül 324 yediyüzelli Kuruş mazuliyet maaşı tahsis buyurulmuştur.

5.9. HASAN EFENDİ

Hasan Efendi kahramandaran müteveffa Hacı Mehmet Ağa'nın oğludur. Bin iki yüz elli iki sene-i hicriyesinde Akhisar Kasabasında tevellüd eylediği nüfus tezkire-i Osmaniyesinde muharrerdir. Kasaba-i mezkura Sıbyan Mektebinde malumat-ı ibtidaiyeyi ve bazı mualliminden Arabi ve Farisi okumuştur. Türkçe okur-yazar.

Muvazzaf ve redif olunarak hizmet-i mukaddese-i askeriyesini ifa ve ikmal etmiş ve redif olarak Girit'te bulunduğu sırada ibraz ettiği hüsn-i hizmet ve gayretine muafaten bin iki yüz seksen altı senesinde bir kıta Girit madalyasına nail olmuştur.

Bin iki yüz atmış altı sene-i hicriyesinde Şehr-i Ramazanı'nın yirmi üçünde 15 Kanun-ı Evvel 285 (tarihinde) üçyüzelli Kuruş maaşla Akhisar Kazası tahrirat kitabetine tayin olunup, bin iki yüz seksen sekiz senesi Şehr-i Recebinin yirmi dokuzunda 1 Teşrin-i Evvel 287 maaşı üçyüzotuzikibuçuk Kuruş ve Zilkaddesinin üçünde 1 Kanun-ı Sani 287 maaşı üçyüzotuz Kuruş bin iki yüz doksan altı senesi Şehr-i Ramazanında yirmi yedisinde 1 Eylül 295 üçyüz Kuruş ve bin iki yüz doksan yedi senesi Rebiü'l-evvelin gurasında 1 Mart 296 ikiyüzkırk Kuruş tenzil olunmuş ve bin üçyüz üç senesi Şehr-i Şabanı'nın yirmi birinde 13 Mayıs 302 Kaymakam Kaza ile beyinlerinde hasıl olan bürudet sebebiyle infisal eylemiştir. Bin üç yüz dört senesi Cemaziye'l-evveli'nin yirmisinde, 1 Şubat 302 üçyüz Kuruş maaşla Kaza-i mezkur menafi sandığı kitabetine tayin ve bin üçyüz altı senesi Şevvali'nin yirmi dördünde ve 11 Haziran 305 dörtyüz Kuruş maaşla Ziraat Bankası Sandığı mahalli kitabetine tahvil kılınmıştır.

Kaymakam Kaza tarafından yazılan mülahazatta sahib-i varaka Hasan Efendi'nin tahrirat kitabetiyle selefi menafi kitabetinden bizi ilzame idiği ol bab'da

ibraz ettiği mazbatadan anlaşılmış ve efendi-yi mumaileyh alat-ı Ziraat Bankası muhasebe kitabetinde ifa-yı hüsn-ü hizmet etmekte bulunmuş olduğu beyan olunur ve mezkur banka Müdüriyet-i umumiyesinden yazılan mülahaza da dahi mumaileyh ifa-yı vazife etmektedir denilmiştir.

Hidmat-ı sabıkasında müddet-i istihdam ve miktar maaş ve keyfiyet-i infisal ve berat zimmetini ve hizmet-i hissesi maaş miktarıyla ifa-yı vazifeye tarih-i mübaşeretini havi Kaza-i mezkur Meclis İdaresi'nin 3 Temmuz 310 tarihli ve yüz bir numaralı mazbatası ve redif ve ifa-yı hizmet tezkireleri ve nişan beratı ve tezkire-i Osmaniyesi suret-i musaddakaları tercüme-i hal varakasıyla sene merbutdur. Fi 7 Cemaziye'l-ahir 318 fi 19 Eylül 316

Mumaileyhin maaş bin üç yüz on dört senesi şevvali'nin dokuzunda 1 Mart 313 beşyüz Kuruş iblağ eylediği Ziraat Bankası Müdüriyet-i Umumiyesi'nin ol bab'daki vukuat pusulasında gösterilmiştir.

5.10. MUSTAFA HİKMET EFENDİ

Mustafa Hikmet Efendi Hasan Efendi'nin oğludur. Bin iki yüz doksan bir senesinde 1290 Maliye Akhisar Kasabası'nda tevellüd ettiği nüfus tezkire-i Osmaniyesinde muharrerdir. Mektep-i ibtidaiye de malumat-ı ulum-ı tedris ve İzmir Mekteb-i İdadisine dört sene devam ederek bu müddet zarfında müretteb olan dersleri okuduğu ve Arabi ve Farisi ve Rumca'ya aşına bulunduğu tercüme-i hal varakasında merkumdur. Türkçe okur-yazar.

Bin üç yüz on dört sene-i hicriyesinde 312 Maliye mülazemet suretiyle Muş Bidayet Mahkemesi kalemine dahil olarak bin üç yüz on dört senesi Zilhiccesi'nin altısında 26 Nisan 313 ikiyüzyirmibeş Kuruş maaş Bulanık Kazası Bidayet Mahkemesi ikinci kitabetine tayin ve bin üç yüz on altı senesi Cemaziye'l-evvelinin yirmi ikisinde 27 Eylül 314 üçyüz Kuruş maaşla mahkeme-i mezkura müstantık muavinliğine nakil olunmuş ve üçyüz on iki senesi zilkaddesinin beşinde 23 şubat 315 rehavet ve bataneti hasebiyle ve ikiyüzyirmibeş Kuruş maaş ve tenzil-i sınıf suretiyle tekrar ikinci kitabete irca edilerek bin üçyüz on sekiz senesi Saferi'nin beşinde 22 Mayıs 316 istifaen infıkak etmiştir.

Bulanık Kazası Kaymakamlığı Bidayet mahkemesi Riyasetinden mumaileyhin tercüme-i hal varakası münderecatı ve Adliye Nezaret-i Celilesi'nden dahi sicil memuriyet müdüriyetinin mührü tasdik kılınmıştır.

Mumaileyhin nüfus tezkire-i Osmaniyesi ve bulunduğu memuriyette tayin ve bunlardan suret-i infikakilden aldığı maaş ve tarihlerini ve bir güne zimmet ve ilişkisi bulunmadığını havi olan evrak-ı müsbit-e-i resmiye tercüme-i hal varakasıyla bir kere dosyasında mahfuzdur. Fi 28 Cemaziyel evvel 319 Fi 30 Ağustos 319

5.11. MEHMET REMZİ EFENDİ

Mehmet (Muhammed) Remzi Efendi Akhisar Kazası aşar memuru Ali Bey'in oğludur.

Bin iki yüz doksan bir sene'i hicriyesinde sene'i maliye 1290 nefsi-i İzmir'de tevellüd ettiği tezkire'i Osmaniyesi suret-i musaddakasında muharrerdir.

İzmir'de teshiliye nam-ı Mekteb-i ibtiaide (11) okuyup bir müddet terakki nam-ı Mekteb-i hususiye devam etmiş ise de, mekteb-i mezkur lagv olunmasından dolayı Mekteb-i Rüştiye nakil ile tahsil müretteb dersleri kıraat ederek Temmuz 308 tarihli Şehadetname almıştır. Bin üçyüz dokuz senesi Zilhiccesi'nin yirmi sekizde 11 Temmuz 308 Aydın Vilayeti Muhasebe Kalemi'ne mülazemetle üçyüz on senesi Recebi'nin üçünde 10 kanun-ı Sani 308 atmışbeş Kuruş maaşla evrak-ı mukayyidi refikliğine tayin ve üçyüz on bir senesi Şevvali'nin yedisinde 13 Nisan 310 yirmibeş Kuruş, üç yüz on iki senesi Şevvali'nin yirmi ikisinde 9 Nisan 311 (tarihinde) otuz Kuruş zamayim ile maaşı yüzyirmi Kuruşa iblag olunarak liva cetvel kitabeti refakatine ve üç yüz on beş senesi Zilka'desinin sekizinde 19 Mart 314 on ve üçyüz on altı senesi Ramazan-ı Şerifi'nin yirmi birinde 21 Kanun-u Sani 314 yirmi ve zilka'desinin on altısında 16 Mart 315 otuz Kuruş zamayim ile maaşı yüzseksen Kuruşa doldurularak merkez maaşat kitabetine nakil olunmuş ve üç yüz on sekiz senesi Cemaziye-l ahiresinin on dokuzunda 1 Teşrin-i Evvel 316 aşar hasılatından yüzelli Kuruş zam ile maaşı üçyüzotuz Kuruşa terakki etmiştir.

Aydın Vilayeti Defterdarlığı'ndan yazılan mülahazaya atıf ile Maliye Nezaret-i Celilesinden iktidarı kâfi bulunduğu beyan kılınmıştır.

Tezkire'i Osmanisiyle Mekteb-i Şehadetnamesi'nin ve maaşının bidayeten tahsisi ve zammı tarihleriyle müddet-i istihdamını havi Vilayet-i Mezkura Muhasebesi'nin 5 Ağustos 318 tarihli kayıt pusulasının suret-i musaddıkası asıl tercüme'i hal varakasıyla şubece mahfuzdur.

Fi 12 Muharrem 321 fi 2 Nisan 319

5.12. HALİT EFENDİ

Halit Efendi Akhisar Kazası Kaymakamı Der-Aliye'li Rifat'li Rafet Bey'in oğludur.

Bin iki yüz doksan iki sene-i Hicriyesinde Maliye 1291 Aydın'da tevellüd etmiştir. Mekteb-i ibtidai ve Rüştiyesinde ve mezkur Rüştiye Mektebi'nin tahvil ettiği Mekteb-i İdadide Arabi ve Farisi ve Hesap ve Coğrafya derslerini görmüştür. Türkçe okur-yazar.

Bin üç yüz on bir senesi Zilkaddesinin sekizinde 1 Mayıs 310 Akhisar Kazası tahrirat kalemine mülazemetle devama başlayıp, üç yüz on dört senesi Muharremi'nin yirmisinde 19 Haziran 312 kalem-i mezkuru terk ile şehir-i Saferi'nin yirmi birinde 20 Temmuz 312 yine mülazemetle Kaza-i mezkur Düyun-ı Umumiye idaresine dahil olmuş ve Şehr-i Rebiü'l-evvelinin yirmi dokuzunda 26 Ağustos 312 üçyüz Kuruş maaşla İdare-i merkuma aşar kitabetine tayin kılınmıştır.

İzmir Düyun-ı Umumiye Nezaret-i vekâletiyle İdare-i Merkeziye Müdüriyet-i umumiyesinden iktidarı tasdik olunmuştur.

Mumaileyhin nüfus tezkire-i Osmaniyesi suret-i musaddakası tercüme-i hal varakasına merbuttur. 8 Muharrem 320 ve 4 Nisan 318

Mumaileyhin bin üç yüz on dört senesi Zilkaddesinin on birinde 1 Nisan 313 bi'l-istifa infisal ederek üç yüz on yedi senesi Cemaziye'l-ahiresi'nin sekizinde 1 Teşrin-i evvel 315 ikiyüzelli Kuruş maaş ve vekalet sureti ile Kırkağaç Düyun-ı Umumiye Memuriyeti kitabetine tayin edildiği Düyun-ı Umumiyesi Osmaniyeye memuriyet şubesinin 4 Temmuz 318 tarihli vukuat pusulasıyla bildirilmiştir.

5.13. ÖMER FAHREDDİN EFENDİ

Ömer Fahreddin Bey Aber Sancağı Mutasarrıf Esbak İzzetli İsmail Hakkı Bey'in mahdumudur. Şemseddin Efendizadeler dinmekle mütearifdir.

Bin iki yüz doksan iki sene-i hicriyesinde 291 sene-i Maliye Aydın Vilayeti dahilinde Akhisar Kasabasında tevellüd ettiği nüfus tezkire-i Osmaniyesi suret-i musaddakasında muharrerdir.

Mebadi'i ulum-ı suret-i hususiye de gördükten sonra İzmit Mekteb-i İdadi Mülkiyesinde üçüncü sene derslerini tedris eylemeyi terk etmiş ve ahiren Mekteb-i

Hukuk Şahane de müretteb dersler tahsil ve ikmal ederek alelala dereceden 15 Eylül 315 tarihinde mezuniyet ru'usu almıştır. Türkçe kitabet eder.

Bin üç yüz on yedi senesi ve Zilhiccesi'nin sekizinde uhdesine rütbe-i salise tevcih buyurulup, üç yüz yirmi senesi Ramazan-ı Şerifi'nin on sekizinde 5 Kanun-ı evvel 318, binikiyüztmiş Kuruş maaşla ve ancak intihab-ı memuriyet adliye kararıyla Aydın Sancağı Bidayet Mahkemesi Müddet-i Umumi Muavinliği'ne tayin kılınmış ve emr-i tahlif icra olunmuştur.

Adliye Nezaret-i Celilesi Müdüriyetinden tercüme-i hal varakası zir'ine yazılan der-kenarda mumaileyhin tarih-i memuriyetiyle miktar maaşı ve Nezaret-i müşarun ileyha'dan ilave kılınan mütala'nın dahi Müdüriyet-i mezkure tasdik kılınmış ve takarruru tezkire-i Osmaniyesi ile Mekteb-i İdadi tasdiknamesi ve Mekteb-i Hukuk-u Şahane Şehadetnamesi ve rütbe-i salise ru'usu Hümayunu suret-i musaddakası tercüme-i halisiyle birlikte hıfz edilmiştir. Fi 10 Rebiü'l-evvel 1322 fi 3 Mayıs 1322. Mumaileyhin bin üç yüz yirmi üç senesi Zilkaddesinin yirmi birinde 4 Kanun-ı Sani 321 binüçyüzelli Kuruş maaşla üçüncü Daire-i Belediye muhasebeciliğine nakil edildiği Şehr-i Emaneti sicil şubesinin 26 Temmuz 322 tarihli vukuat pusulasında bildirilmiştir.

Mumaileyhin 16 Kanun-ı Sani 318 tarihinden 12 Kanun-ı Sani 321 tarihine kadar bulunduğu mezkur Aydın Sancağı Umumi Muavinliklerinden dolayı bir güne zimmet ve ilişiği olmadığı gibi bidayet-i memuriyetinden beri ifa-yı vazife-i mevkulesinde akdam ve gayreti meşhur olduğu Liva-i Mezkur Meclis İdaresinin 30 Zilhicce 323 tarihli mazbatasından anlaşılmış ve mazbat-i mezkure komisyonca ba'del mütala iade kılınmıştır.

Mumaileyhin bin üç yüz yirmi dört senesi Saferi'nin yirmi altısında 8 Nisan 322 bil istifa infisal eylediği ve devamı memuriyetince bir güne zimmet ve ilişiği olmadığı ve tarih-i mezkurun fahri olarak Şehr-i Emanet-i Celilesi Hukuk Müşavir Muavinliği'ne tayin kılındığı emanet-i müşarun ileyha muhasebenin 19 Temmuz 322 tarihli mazbatası suret-i musaddakasıyla salife zikir vukuat pusulasında beyan edilmiştir.

Mumaileyhin evvelce bulduğu Aydın Sancağı Bidayet Mahkemesi Müddet-i Umumi muavinliğinden dolayı zaman memuriyetinden mevdu uhde-i ru'yeti olan umur-ı memure ve masalih cariyeyi vakit ve zamanıyla kanun muadelet şelhun daire-i

fona bahiresinde kemal-i adalet ve hakkaniyetle teri rethişi husulünde sarf ma hasıl ihtimam ve gayret ve ve ibraz müessir faaliyet ve istikamet eylediği ve erbab-ı iktidar ve ehliyetten şayan-ı takdir bir zat olmakla beraber umur-ı memuriyesince de bir güna zimmet ve ilişiği olmadığı Liva-i mezkur encümen adliyesinin 12 Kanun-ı Sani 321 tarihli mazbatası suret-i musaddakasından anlaşılmıştır.

5.14. MEHMET RAŞİT EFENDİ

Mehmet (Muhammed) Raşit Efendi müteveffa Mustafa Ağa'nın oğludur.

Bin iki yüz doksan sekiz senesi hicriyesinde sene-i Maliye 297 Akhisar Kasabası'nda tevellüd ettiği nüfus tezkire-i Osmaniyesi suret-i musaddakasında muharrerdir.

Kasaba-i mezkure Sıbyan Mektebinde mukaddimat-ı ulum-ı diniyeyi ve Mekteb-i Rüştiyesinde müretteb dersleri ba'del tahsil 13 Temmuz 313 tarihinde alelala derecede Şehadetname almıştır.

Üç yüz on beş senesi Rebiü'l-evvelinin yirmisinden 7 Ağustos 313 üç yüz yirmi senesi Cemaziye'l-evvelisinin yirmi beşine kadar 16 Ağustos 318 yüz Kuruş maaşla Akhisar Kazası Ziraat Bankası Sandığı Odacılığı'nda bulunduktan sonra şehir-i mezkurun yirmi sekizinde 19 Ağustos 318 üçyüz Kuruş maaşla Kula Kazası Ziraat Bankası Sandığı Muhasebe Kitabeti refakatına bit tayin alel usul tahlifi icra olunarak ifa-yı vazifeye mübaşeret eylemiştir.

Kaza-i mezkur Kaymakamlığından yazılan mülahazada mumaileyhin bir güne cürümle müttehem olmadığı ve vazife-i mezkureyi ifaya iktidarı olup, müdavim bulunduğu ve mezkur idare-i umumiyesin'den ilave kılınan mütalaada dahi ifa-yı vazife etmekte olduğu tasdik kılınmıştır.

Mezkur odacılıkta müddet-i istihdam ve miktar-ı maaş ve hüsn-i hizmetini havi Akhisar Kazası Bank Sandığı meclis idaresinin 16 Ağustos 318 tarihli mazbatası ve mekteb-i rüşdiye şehadetnamesi ve tezkire-i Osmaniyesi suret-i musaddakaları asıl tercüme-i hal varakasına merbut olup, hizmet-i hazırasında ifa-yı vazifeye tarih-i mübaşeretiyle miktar maaş ve tahlif olduğu evrak-ı muhabereden anlaşılmıştır.

Fi 3 Cemaziye'l-evvel 324 ve Fi 12 Haziran 322

Mumaileyhin talebine mebni bin üç yüz yirmi bir senesi Muharreminin yirmi yedisinde 12 Nisan 319 ikiyüzelli Kuruş maaşla Akhisar Kazası Ziraat Bank Sandığı

muhasabe kitabeti refakatına ve üç yüz yirmi üç senesi Saferi'nin 1 Nisan 321 beşyüz Kuruş maaşla Safiyana Kazası aynı bank sandığı muhasabe kitabetine nakil edilip, bade sur kazası aynı bank sandığı muhasabe kitabetine tahvil icra olunduğu halde kabul etmemesine mebni Rebiü'l ahirinin dokuzunda 31 Mayıs 321 açığa çıkarılarak Cemaziye'l-ahiresi'nin on sekizinde 7 Ağustos 321 beşyüz Kuruş maaşla gerusu ve üç yüz yirmi dört senesi Recebi'nin dokuzunda 16 Ağustos 322 maaşıyla Kırkağaç Sandığı muhasabe kitabetlerine tayin ve nakil ile hidmat-ı sabıkasından beriü'z-zimme olduğu ve Zilhiccesi'nin dokuzundan 11 Kanun-ı Sani 322 mah-ı mezkurun yirmi dördüne kadar 26 Kanun-ı Sani 322 sandık-ı mezkur muhasabe kitabeti refakatı vekaletinde bulduysa rub'u hesabıyla otuz iki Kuruş on para vekalet maaşı olduğu Ziraat Bankası Müdüriyet Umumiyesi'nin 17 Mayıs 323 tarihli vukuat pusulasının muharrerdir. Mumaileyhin bin üç yüz yirmi altı senesi Rebiü'l-evveli'nin on altısında 5 Nisan 324 bin Kuruş maaşla mezkur Banka Müfettiş Muavinliğine ve üç yüz yedi senesi Ramazanı'nın on yedisinde 19 Eylül 325 sekizyüz Kuruş maaşla Ziraat Bankası idare merkeziye kalemi tetkik memuriyetine ve bin üç yüz yirmi sekiz senesi Rebiü'l-evveli'nin dokuzunda 7 Mart 326 bin Kuruş maaşla Maliye Nezareti Vilayat-ı hesabat kalemine nakil edilip 8 Mart 326 tarihinde memuriyet-i sabıkasından infikak eylediği ve hidmat-ı sabıkasından beriü-z zimme olduğu Ziraat Bankası müdüriyet-i umumiyesi'nin 11 Haziran 326 tarihli vukuat pusulasınca Maliye Nezareti'nin 5 Temmuz 326 tarihli tezkire-i cevabiyesinde gösterilmiştir. Mumaileyhin bulunduğu kalemin namı ahizen tetkik kalemine tahvil ile kalem-i mezkur birinci sınıf katibi olup, üç yüz yirmi dokuz senesi Zilhicce'nin on ikisinde 22 Teşrin-i Sani 327 binbeşyüz Kuruş maaşla terfien defter-i kebir komiser saniliğine nakil edildiği 2 Teşrin-i sani 327 tarihli vukuat pusulasında muharrerdir. Mumaileyhin Rumeli maiyatının üç yüz yirmi beş ve yirmi yedi senelerine ait varidat-ı metruke ve sair tahsilat-ı umumiyesiyle düyun-ı umumiye ve avansların nevi ve miktarını mübeyyin muhasabe-i umumiyece tertip ve tanzim olunarak mecmua şeklinde tab olunan elli üç kıta cetvelin tertip ve tanziminde ibraz eylediği gayret ve himmet vezaif-i ammeye hariçte ve müddet-i kalile zarfında bi'l-vücuha mucib-i mahnuniyet bir eser vücuda getirmek itibariyle şayan-ı takdir görülmüş olduğundan bir maaş nispetinde ikramiye itası tasvip nezarete iktiran eylediği 25 Temmuz 329 tarihli vukuat pusulasıyla bildirilmiştir. Fi 24 Teşrin-i Evvel 329

5.15. MUSTAFA FAHRİ EFENDİ

Mustafa Fahri Efendi Attar İzafetten Çarpçızade müteveffa Mustafa Efendi'nin mahdumudur. Bin iki yüz seksen sekiz sene-i hicriyesinde ve sene-i maliye 1287 Akhisar Kasabasında tevellüd ettiği nüfus tezkire-i Osmaniyesi'nde muharrerdir.

Kasaba-i mezkur mekteb-i ibdidasında mukaddimat-ı ulum-ı diniyeyi ve muallim-i mahsusdan bir miktar Arabi okumuştur.

Hizmet-i askeriyesini ba'de'l-ifa bin üç yüz on dört senesi Muharremi'nin on dördünde ve 13 Haziran 312 (tarihinde) ikiyüz Kuruş maaşla Akhisar Kazası muvakkat çarşı aşar kitabetine tayin ve bin üç yüz on dört senesi Recebi'nin yirmi dokuzunda 22 Kanun-ı Evvel 312 alel-usul tahlifi bi'l-ecir ikiyüzelli Kuruş maaşla kaza-i mezkur Ziraat Bankası Sanığı muhasebe kitabeti refakatine tahvil olunarak ifa-yı vazifeye mübaşeret etmiştir.

Akhisar Kazası Kaymakamlığı'ndan yazılan mülahazada sahib-i varaka Mustafa Efendi hane-i mahsusunda gösterdiği memuriyette bulunduğu iraz eylediği mazbatadan malum olmak ve kendisi el'an Akhisar Ziraat Bankası Sandığı muhasebe kitabeti refakatinde müstahdem bulunmuş olduğu tasdik olunur. Ve mezkur banka irade-i umumiyesinden yazılan mülahazada mumaileyh elyevm müstahdemdir, denilmiştir.

Hidmet-i sabıkasında müddet-i istihdam ve miktar maaş ve keyfiyet tahvil ve beraet zimmetini havi Akhisar Kazası meclis idaresi'nin 31 Kanun-ı evvel 312 ve 28 Kanun-ı sani 315 tarihli mazbata ve zeyil mazbatası ve ihtiyad tezkiresi ve tezkire-i Osmaniyesi suret-i musaddakaları asıl tercüme-i hal varakasına rabt olup hizmet-i hazırasında ifa-yı vazifeye tarih-i mübaşeretiyle miktar maaş ve tahlif olduğu evrak-ı muhabereden müsteban olmuştur.

Fi 9 Cemaziye'l-evvel 324 ve fi 18 Haziran 322

Mumaileyhin bin üç yüz yirmi senesi Muharremi'nin yirmi yedisinden 22 Nisan 318 Şabanı'nın on dördüne kadar 2 Teşrin-i sani 318 başkaca ikiyüz Kuruş elde maaşla Gördüs Kazası Ziraat Bank Sandığı muhasebe katibi vekaletini ilave-i memuriyet suretiyle ifa edip şehir-i mezkurun yirmi altısında 14 Teşrin-i sani 318 beşyüz Kuruş maaşla Kırkağaç Kazası Ziraat Bank Sandığı muhasebe kitabetine tahvil-i memuriyet eylediği ve memuriyet sabıkasıyla vekalet-i mezkure'den dolayı

zimmet ve ilişiği olmadığı Gördüs ve Akhisar Kazaları Ziraat Bank Sandıkları meclis idarelerinin 29 Kanun-ı evvel 319 tarihli vukuat pusulasıyla bildirilmiştir.

Mumaileyhin bin üç yüz yirmi dört senesi Muharremi'nin dokuzunda 30 Kanun-ı sani 323 maaşla Beyrut Vilayeti Ziraat Bank şubesi Müdür Muavinliğine tahvil edilip hizmet sabıkasınca bir güne zimmet ve ilişiği olmadığı 13 Teşrin-i sani 323 ve 25 Haziran 324 tarihli vukuat pusulasında muharrerdir.

Mumaileyhin sene-i mezkure Zilhiccesi'nin yirmi birinde 1 Kanun-ı Sani 324 maaş-ı mezkurla Tekke Sancağı Ziraat Bank şubesi memuriyetine nakil edilip hizmet-i sabıkasından beri'z-zimme olduğu 24 Haziran 326 tarihli vukuat pusulasında muharrerdir.

Mumaileyhin 31 Mart 326 tarihinde ikibinbeşyüz Kuruş maaşla müfettişliğe terfi olunup, drtbin Kuruş muhassesatlar Maliye Mektebi usul- cedide-i hesabiye muallimliğine nakline mebni 6 Haziran 327 tarihinde mfettişlikten infikak ederek bir güne zimmet ve ilişiği olmadığı ve 9 Haziran 327 tarihinde muallimlikte vazifesine mbaşerle iki bin Kuruş maaşla muhassesat-ı zatiye Müdüriyeti mahalliye kalemi mmeyyizliğine nakline mebni 14 Kanun-ı sani 327 tarihinde muallimlikten infikak ve 26 Kanun-ı sani 327 tarihinde mmeyyizlikte vazifesine mübaşeret eylediği 19 Nisan 328 ve 16 Haziran 328 tarihli vukuat pusulalarında gösterilmiştir. Fi 13 Teşrin-i evvel 328

5.16. YUVAKİM EFENDİ

Yuvakim Efendi berber esnafından berber küçük demekle Maruf Parmasılı'nın oğludur.

Bin iki yüz yetmiş yedi senesi şehr-i Receb-i şerifinin on yedisinde 15 Kanun-ı sani 76 nefsi Akhisar Kazasında tevellüd etmiştir.

İzmir'de ve muahhiren Akhisar Cami şerif medresesinde Ermeni ve Osmanlı lisanlarını ve Arabiden maksuda ve Farisi'den Glstan'a kadar tedris eylemiştir. Türkçe ve Ermenice okur-yazar.

 yüz sekiz senesi şehr-i Rebiü'l-evveli'nin on yedisinde 19 Teşrin-i evvel 306 otuz bir yaşında olduğu halde mülazemetle Akhisar Kazası düyun-ı umumiye idaresine dahil olup, sene-i merkuma şehr-i şaban'l-Muazzamı'nın yirmi ikisinde 21 Mart 307 iki yüz Kuruş maaşla Mekri düyun-ı umumi idaresi Kaza-i Celiline tayin

kılınmış ve üç yüz on senesi şehri Cemaziye'l-ahiresi'nin on sekizinde 25 Kanun-ı evvel 308 iki yüz elli Kuruş aylıkla idare-i merkuma kitabetine tahvil-i memuriyet ettirilmiştir.

İzmir Duyun-ı Umumiye Nezaretiyle idare-i merkeziye Müdüriyet-i Umumiyesi'nden yazılan mülahazatda mumaileyhin hüsn-i hal ve iktidarı tasdik kılınmıştır.

Efendi-yi mumaileyhin mezkur fenarcılıktan beraetine dair 13 Kanun-ı sani 308 tarihli devir ve muhasebe defterinin Nezaret-i mumaileyhden musaddık sureti merbutdur.

Mumaileyh bin üç yüz on bir senesi şehri Cemaziye'l-ahiresi'nin yirmi dokuzunda 25 Kanun-ı evvel 309 dört yüz Kuruş maaşla mezkur Mekri Düyun-ı Umumiye idaresi memuriyetine terfiyen tayin kılınmıştır.

Mumaileyh toz işmanıyla müs kirat resm mirisinden iki bin dört yüz küsür Kuruş zimmeti zuhuruna mebni üç yüz on üç senesi Zilkaddesi'nin yirmisinde 21 Nisan 312 azil edilmiştir.

Evrakıyla ma'an hükümete teslim olunarak netice-i muhakemesinin üç mah hapsine karar verilmiştir. Fi 12 Nisan 1324 ve fi 23 Mayıs 322

5.17. İSMAİL HAKKI EFENDİ

İsmail Hakkı Efendi müteveffa Mustafa Efendi'nin oğludur.

Bin iki yüz doksan sene-i hicriyesinde sene-i Maliye 1289 Aydın Vilayetinde Akhisar Kasabasında tevellüd ettiği nüfus tezkire-i Osmaniyesi'nin suret-i musaddakasında muharrerdir.

Kasaba-i mezkure Mekteb-i ibtidasında mukaddimat-ı ulum ve fünün-ı okuduğu ve medresede Arabiden mantika kadar ders gördüğü ve Türkçe okur-yazar olduğu tercüme-i halinde mezkûrdur.

Bin üç yüz on üç senesi Saferül-Hayrın üçünden 14 Temmuz 311 mah mezburun yirmi sekizine kadar 8 Ağustos 311 ve üç yüz on dört senesi Muharremü'l-Hareminin yirmi beşinden 24 Haziran 312 sene-i mezbure Rebiü'l-evvelinin sekizine kadar 15 Ağustos 312 üçer yüz Kuruş ve üç yüz on beş senesi Muharremi-l-Haremi'nin yirmi altısından 15 Haziran 313 sene-i mezbure Rebiü'l-ahiri'nin on yedisine kadar 23 Ağustos 312 ikiyüzellibeşer Kuruş ve üç yüz on yedi senesi Saferi-l-

Hayrı'nın altısından 3 Haziran 315 sene-i mezbure Rebiü'l-ahiri'nin dördüne değin 30 Haziran 315 ve üç yüz on dokuz senesi Rebiü'l-evveli'nin on üçünden 17 Haziran 317 Cemaziye'l-evveli'nin yirmisine kadar 22 Ağustos 317 ikiyüzseksenbeşer Kuruş maaşlarla Aydın Vilayetinde Akhisar Kazası aşar ve üzüm maşerlikleri'nin muvakkaten bi'l-istihdam mah-ı mezburun yirmi birinde 23 Ağustos 317 (tarihinde) yüzyirmibeş Kuruş aylıkla Kaza-i mezkur nüfus kitabetine tayin olunmuştur.

Kaza-i mezkur kaymakamlığından ve Saruhan Sancağı mutasarrıflığıyla Aydın Vilayeti Valiliğinden vazifesini ifaya kifayeti ve Dahiliye Nezaret-i Nüfus-u Umumiye Müdüriyetinden memuriyetiyle maaş miktarı tasdik kılınmıştır.

Nüfus tezkire-i Osmaniyesi ve hidmat-ı misotadan beraat zimmet ve müddet-i istihdam ve miktar-ı maaşatını mutazammın mazbatanın Akhisar Kazası meclis idaresinden musaddak suretleriyle muhasebe-i Dahiliye'nin mahsı kayıt pusulası asıl tercüme-i haliyle Dahiliye Sicill-i ahval şubesinde mahfuzdur. Fi 3 Haziran 1324 ve Fi 12 Haziran 322

5.18. HALİL İBRAHİM EFENDİ

Halil İbrahim Efendi Nalbant Kadioğlu müteveffa İbrahim Ağa'nın oğludur.

Bin iki yüz doksan sekiz sene-i hicriyesinde sene-i Maliye 1297 Akhisar Kasabası'nda tevellüd ettiği nüfus tezkire-i Osmaniyesi suret-i musaddakasında muharrerdir.

Kasaba-i mezkure Sıbyan Mektebi'nde mukaddemat-ı ulum-ı diniyeyi ve Mekteb-i Rüşti'sinde müretteb dersleri bade't-tahsil 13 Temmuz 313 tarihinde alel-a'la dereceden şehadetname almıştır.

Akhisar Kazası Belediye Dairesi'ne bir müddet mülazemetle üç yüz on sekiz sene-i Şabanı'nın yirmi birinde 1 Kanun-ı Evvel 316 ikiyüzyirmibeş Kuruş maaşla daire-i mezkura ve başkaca yirmi Kuruş maaşla da ilave-i memuriyet olarak Guraba Hastahanesi sandık emanetlerine tayin ve üç yüz on dokuz senesi Muharremi'nin yirmi beşinde 1 Mayıs 317 (tarihinde) ikiyüzelli Kuruş maaşla Beledi ve yine o tarihte kezalik yirmi Kuruş maaşla mezkur hastane kitabetlerine tahvil olunmuş ve bu kitabetlerde iken, fahriyyen hayvan rüsumu memurluğuyla muhacirin ve evkaf ve tedarik-i vesait-i nakliye-i askeriye ve üç yüz yirmi senesi Recebi'nin on ikisinden 1 Teşrin-i evvel 318 (tarihinde) üç yüz yirmi bir senesi Şabanı'nın altısına kadar 15 Teşrin-i evvel 319 elli Kuruş maaşla maarif komisyonu kitabetlerinde bulunduktan

sonra üç yüz yirmi iki senesi Cemaziye-l evvelinin dördünde 4 Temmuz 320 hidmat-ı mezkureden bi-l istifa infikak etmiş ve şehr-i mezkurun on altısında 16 Temmuz 320 alelusul tahlifi bi'l-icra üçyüz Kuruş maaşla Eşme Ziraat Bankası Sandığı muhasebe katibi refakatına tayin ve üç yüz yirmi üç senesi Rebiü'l-ahirinin onunda 1 Haziran 321 (tarihinde) ikiyüzelli Kuruş maaşla Akhisar Sandığı muhasebe katibi refakatine tahvil olunmuştur.

Eşme Kazası Kaymakamlığı'ndan ifa-yı vazifeye iktidarı tasdik ve mezkur banka İdare-i Umumiyesinden dahi ifa-yı vazife etmekte olduğu temnik kılınmıştır.

Hidmat-ı sabıkasında müddet-i istihdam ve miktar-ı maaş ve esbab-ı infikak ve ber'at-ı zimmeti havi Akhisar Kazası meclis idaresiyle Eşme Sandığı Heyeti'nin 11 Temmuz 320 ve 27 Mayıs 321 tarihli mazbataları ve Mekteb Şehadetnamesi ve nüfus tezkire-i Osmaniyesi suret-i musaddakası ve Akhisar Kazası Beledi Dairesi'nin 13 Şubat 320 tarihli der-kenarı asıl tercüme-i hal varakasıyla mahfuz olup, hizmet-i hazırası maaşıyla ifa-yı vazifeye tarih-i mübaşeretini ve evvelce tahlif olunduğu merkez kaydından anlaşılmıştır.

Fi 19 Rebiü-l evvel 325-19 Nisan 323

Mumaileyhin bin üç yüz yirmi beş senesi Rebiü'l-ahiri'nin dördünde 4 Mayıs 323 (tarihinde) beşyüz Kuruş maaşla İstanköy ve bin üç yüz yirmi altı senesi Saferi'nin on altısında 9 Mart 324 (tarihinde) maaşıyla Solve Ziraatbank Sandığı muhasebe kitaplarına tahvil edilip hidmat-ı sabıkasınca bergune zimmet ve ilişiği olmadığı Ziraat Bankası Müdüriyet-i Umumiyesi'nin 13 Teşrin-i sani 323 ve 21 Haziran 324 tarihli vukuat pusulalarında muharrerdir.

5.19. MEHMET KAMİL EFENDİ

Mehmet Kamil Efendi tüccardan Filibeli Mustafa Efendi'nin oğludur. 1303 sene-i hicriyesinde Akhisar Kasabası'nda tevellüd ettiği nüfus müzekkere-i Osmaniyesi suret-i musaddakasında muharrerdir. Kasaba-i mezkure mekteb-i rüştiyesinde müretteb dersleri ba'del-tahsil 23 Haziran sene 1321 (tarihinde) alelala şahadetname almıştır. Bir müddet Akhisar Sandığı Odacılığı'nda bulunduktan sonra 1324 senesi Rebiü'l-ahiri'nin 15'inde 16 Mayıs sene 1323 (tarihinde) alelusul tahlifi bil-icra 250 Kuruş maaş ile Demirci Ziraat Bankası Sandığı Muhasebe Kitabeti refakatine tayin olunarak ifa-yı vazifeye başlamıştır. Akhisar Kaymakamlığı'ndan mumaileyh tercüme-i hal varakasının muvafık nefsül emr olduğu ve mezkûr banka

İdare-i Umumiyesi'nden ifa-yı vazife etmekte bulunduğu tasdik kılınmıştır. Nüfus tezkire-i Osmaniyesi ve mektep şahadetnamesi suret-i musaddakaları asıl tercüme-i hal varakasına merbut olup ibret-i hazırasında ifa-yı vazifeye tarih-i mübaşeretiyile miktar-ı maaş olduğu evrak-ı muhabereden anlaşılmıştır 14 Muharrem sene 1327 ve 24 Kânun-ı sani sene 1324 (tarihinde) mumaileyhin 1326 senesi Zilhiccesinin 5'inde 16 Kânun-ı evvel sene 1324 (tarihinde) 300 Kuruş maaşla Bergama Kazası Ziraatbank Sandığı Muhasebe Kitabeti refakatine nakledilip 1327 senesi Ramazan'ın 28'inde 30 Eylül sene 1325 bera-yı tedaviyi mezunen Dersaadete gelerek Şevvali'nin 11'inde 13 Teşrin-i evvel sene 1325 (tarihinde) 400 Kuruş maaş ile Emniyet Sandığı muamelatı kitabetine tahvil edildiği ve hizmet-i sabıkasından beriyül-zimme idiği Ziraat Bankası Müdüriyet-i Umumiyesi'nin 6 Şubat sene 1325 tarihli vukuat pusulasında beyan kılınmıştır.

5.20. HALİL HİLMİ EFENDİ

Halil Hilmi Efendi mektep muallimlerinden müteveffa Hafız Hüseyin Efendi'nin oğludur. 1304 sene-i hicriyesinde sene-i maliye 1303 Akhisar Kasabası'nda tevellüd ettiği nüfus tezkire-i umumiyesi suret-i musaddakasında muharrerdir. Kasaba-i mezkure mekteb-i ibtidaiyesinde mukaddemat-ı ulum-ı diniyeyi ve mekteb-i rüştiyesinde dahi müretteb dersleri bade'l-tahsil 19 Haziran sene 1317 tarihinde alelala derecede şahadetname almıştır. Bir müddet Akhisar Kazası kalemiyle kaza-i mezkur bank sandığı odacılığında bulduktan sonra 1326 senesi Rebiyü'l-evvelinin 8'inde 27 Mart sene 1324 (tarihinde) alelusul tahlifi bil icra şehri 250 Kuruş maaşla Kırkağaç Sandığı Muhasebe Kitabeti refakatine tayin olunup ifa-yı vazifeye mübaşeret eylemiştir. Akhisar Kaymakamlığı'ndan mumaileyhin tercüme-i hal varakası muvafık nefsu'l-emr ve hüsn-i hal ashabından bulunduğu tasdik ve mezkur banka idare-i umumiyesinin ifa-yı vazife etmekte olduğu tensik olunmuştur. Nüfus müzekkere-i Osmaniyesi ve mektep şahadetnamesi suret-i musaddakaları asıl tercüme-i hal varakasına merbut olup hizmet-i hazırasından ifa-yı vazifeye tarih-i mübaşeretle miktar-ı maaş ve tahlif olduğu evrak-ı muhabereden anlaşılmıştır.

19 Muharrem sene 1327-29 Kânun-ı sani sene 1324.

5.21. MEHMET SAMİ EFENDİ

Mehmet Sami Efendi Mehmet Enver Efendi'nin oğludur. 1304 sene-i hicriyesinde sene-i maliye 1303 Akhisar Kasabası'nda tevellüt etmiştir. Kasaba-i mezkûra mekteb-i iptidaiye ve rüştiyesinde okuyarak 1 Temmuz 1318 tarihinde ala derecede mekteb-i rüştiye şahadetnamesi almıştır. 1321 senesi Muharremi'nin 10'undan 26 Mart 1319 Zilhiccesinin 24'üne kadar 29 Şubat 1319 62,5 Kuruş nısf (yarım) maaşla Akhisar Kazası nüfus memur muavinliği vekâletinde ve 1322 senesi zilhiccesinin 26'sından 1 Mart 1320 saferinin 28'ine kadar 1 Mayıs 1320 (tarihinde) 200 Kuruş maaşla Soma Reji İdaresi memurluğunda ve Rebiü-l evveli sel hinden 1 Haziran 1325 senesi Cemaziyül evvelinin 2'sine kadar 31 Mayıs 1323 (tarihinde) 120 Kuruş maaşla Akhisar Kazası tahrirat kitabeti muavinliğinde ve Recebinin 5'inden 1 Ağustos 1323 Zilhiccesinin 10'una kadar 1 Kânun-ı sani 1323 (tarihinde) 50 Kuruş maaşla Soma Kazası maarif kitabetinde bulunarak hidmat-ı mezkurenin cümlesinden bil istifa infisal ettikten vermeden kaza-ı mezkure Ziraat Bankası Sandığına mülazemetle devam ettikten sonra 1327 senesi muharreminin 10'unda 19 kânun-ı sani 1324 tahlisi bil icra 250 Kuruş maaşla Kasaba Bank Sandığı refakatine tayin olunarak işe mübaşeret etmiştir. Kasaba kazası (Turgutlu) Kaymakamlığı ile Ziraat Bankası idaresi umumiyesinden yazılan mülâhazalarda elyevm müstahdem bulunduğu tasdik kılınmıştır. Hidmat-ı sabıkasında (önceki hizmetlerinde) müddet-i istihdam ve miktar-ı maaş keyfiyeti infisali berat ve zimmetini mülazemette hüsn-i hizmeti havi Akhisar ve Soma Kazaları meclisi idareleriyle Soma Bank Sandığı Heyetinin 1 Haziran 1323 ve 13 Kânun-ı sani 1324 ve 13 Mart 1324 tarihli mazbataları ve salifü'z-zikr Soma Kazası Reji Memuriyetinin 1 Mart 1320 tarihli tasdiknamesi ve nüfus tezkere-i Osmaniyesi ve mektebi şahadetnamesi suret-i musaddakaları asıl tercüme-i hal varakasıyla mahfuz olup hidmet-i hazırasında ifa-yı vazifeye tarih-i mübaşeretiyile miktar-ı maaşı ve tahlif edildiği evrak-ı muhabereden anlaşılmıştır. 14 Safer 1329 1 Şubat 1326 mumaileyhin 4 Temmuz 1327 tarihinden 13 Temmuz 1327 tarihine kadar şehri aylık yüz Kuruş sülüs maaşla (üçte bir) Eşme ve 23 Teşrinievvel 1327 tarihinden 22 kânun-ı evvel 1327 tarihine kadar aylık 166 Kuruş sülüs maaşla Kırkağaç Bank Sandıkları Memurluğu vekaletlerinde istihdam olup müddeti mezkûra zarfında herhangi bir zimmet ve ilişiği olmadığı müdüriyet-i umumiyenin 6 Kânun-ı evvel 1327 ve 20 Kanun-ı sani 1328 tarihli vukuat pusulalarında muharrerdir.

26 Mart 1329.

5.22. MUSTAFA SERVET BEY

Mustafa Servet Bey Manisa Belediye Meclisi aza-yı sabıkasından Ahmet Bey'in oğludur. 1302 sene-i hicriyesinde sene-i maliye 1301 Aydın mülhakatından Akhisar'da tevellüd eylemiştir. Mahalli mektebi iptidai ve rüştiyesiyle İzmir İdadisinde tahsili müteakip mekteb-i tıbbiye mülkiyeye duhul ve mürettep ulumu ikmal ederek 8 Haziran 1325 tarihli ve 968 numaralı ihane-i temaniyeyi almıştır. Türkçe ve Fransızca kitabet ettiği tercüme-i hal varakasinda muharrerdir. Bir müddet Etfal ve Haseki Nisa Hastanelerinde mülazemeten tabip-i dahili (iç hastalıkları) olarak müdavemet eylemiş ve sonradan umur-ı tıbbiye mülkiye meclisince imtihanı bi'l-icra 1328 senesi Şabanı'nın 16'sında 9 Ağustos 1326 (tarihinde) 500 Kuruş maaş ile Haseki Nisa Hastanesi serriyaset hariciye asistanlığına tayin olunmuştur. Mumaileyhin vazifesini ifada sarf ve gayreti meşhud olmakta bulunduğu mezkûr hastane sertebabetiyle idare memurluğu taraflarından tasdik edilmiştir. Tarih-i tayiniyle maaş-ı miktarının muvafık kayıt olduğu müvessesat-ı hayriye-i sıhhiye muhasebeciliğinin tercüme-i hal varakası zuhurunda muharrer der-kenarından anlaşılmiş ve yukarıda adı geçen ihale-i tamam ile nüfus tezkire-i osmaniyesi suret-i musaddakaları varakay-ı mezkûra ile birlikte nasb olunmuştur. 4 Şevval 1329 - 14 Eylül 1327. Mumaileyhin maaşının 1 Mart 1327 tarihinde 750 Kuruşa iblağ edilip 9 Temmuz 1328 tarihinde de hitam-ı vazifesine binaen infisal eylediği (ara verdiği) şehir emaneti sicil şubesinin 26 Mart 1330 tarihli vukuat pusulasıyla bildirilmiştir.

3 Nisan 1330

5.23. MEHMET HİLMİ EFENDİ

Mehmet Hilmi Efendi Mustafa Efendi'nin oğludur. 1310 sene-i hicriyesinde sene-i maliye 1308 Akhisar Kasabasında tevellüd etmiştir. Kasabayı mezkûra mektebi iptidai ve rüştiyesinde mürettep ders bi'l-tahsil 28 Haziran 1321 tarihinde iptidaiden 9 Haziran 1324 tarihinde rüştiyeden alelala dereceden şahadetname almıştır. Bir müddet Akhisar Ziraat Bank Sandığı Odacılığında ve 1328 senesi Zilkadesinin 25'inden 14 Teşrinievvel 1326 sene-i mezkure Zilhiccesinin 27'sine kadar dahi 16 Kanun-ı evvel 167 Kuruş sülüs maaşla sandık-ı mezkur memur refakati vekaletinde istihdam olunduktan sonra 1329 senesi Şevvalinin 5'inde 16 Eylül 1327 (tarihinde) 250 Kuruş maaşla Foçateyn Kazası Ziraat Bank Sandığı refakatine tayin olunarak ifa-yı vazifeye mübaşeret eylemiştir. Kaza-ı mezkur kaymakamlığından tercüme-i hal münderecatı tasdik ve mezkur banka idare-i umumiyesinden mumaileyhin ifa-yı vazife eylemekte

olduğu tensik olunmuştur. Nüfus tezkere-i osmaniyesi ile mektebi şahadetnameleri ve hidmeti sabıkasında müddeti istihdamıyla berat-ı zimmeti mütehammin Akhisar Kazası Bank Sandığı Meclisi idaresinin 1 Teşrinisani 1327 tarihli mazbatası aynen görölüp iade kılınmış ve hidmeti hazırasında ifa-yı vazifeye tarih-i mübaşerete miktarı maaşı evrakı muhabereden anlaşılmıştır. 17 Temmuz 1328

SONUÇ

Osmanlı Devleti 17.yüzyıldan itibaren içinde bulunduğu buhranlı dönemden kurtulmak, savaşlarda yaşadığı başarısızlıkları engellemek, saray içinde meydana gelen karışıklıkları önlemek amacıyla ıslahat hareketlerine başlamıştır. Bu ıslahat hareketlerinde amaç yükselme dönemi olarak nitelendirilen 16.yüzyıla geri dönmek ve Kanuni Sultan Süleyman dönemindeki ihtişama tekrar kavuşmaktır. ıslahat hareketleri 17.yüzyılda padişahların hayatlarıyla sınırlı kalmış, kurumsallaşamamıştır. Bunun sebebi yeniçeri ve ulemanın yapılan ıslahatlara karşı çıkması ve bu ıslahatları desteklememesidir. İlerleyen süreçte taht değişiklikleriyle birlikte padişahlar yaşanan toprak kayıplarıyla birlikte batının üstünlüğünü kabul etmiş, yaptıkları ya da yapmayı planladıkları reformlarda batıyı örnek almaya başlamıştır. Süreçte batı örnek alınarak her alanda ıslahat hareketlerine gidilmiştir.

Osmanlı Devleti 18.yüzyılda genel hatlarıyla askeri ıslahatlara önem vermiş, kaybettiği toprakları geri alma politikasına yönelmiştir. Bu dönemde yapılan ıslahatlar daha kurumsaldır ve 17.yüzyıl ıslahat hareketlerine göre daha başarılıdır. Batının üstünlüğü kabul edildiğinden batıyı yakından tanıma adına Avrupa'da elçilikler açılmış, buraya gönderilen elçiler gözlemlerini sefaretname adlı eserlerde toplamıştır. Batıdan uzmanlar getirilmiş, ordu batı tarzında yeniden düzenlenmiştir. ıslahatlara tepkiyi önlemek amacıyla şeyhülislamın fetva yetkileri kısıtlanmış, padişahın otoritesi arttırılmaya çalışılmıştır.

Padişah II. Mahmut döneminde çıkardıkları isyanlar ile devlet otoritesini sarsan ve yapılan reformların başarılı olmasını engelleyen yeniçeri ocağı kaldırıldı. Bu ocağın yerine Asakir-i Mansure-i Muhammediye ordusu kuruldu. Süreçte merkezi yönetimde yaşanan problemlerin önüne geçmek amacıyla Tanzimat Fermanı hazırlanmaya başladı.

3 Kasım 1839 yılında Abdülmecid döneminde okunan Gülhane-i Hattı Hümayun ile Tanzimat Dönemi başladı. Bu fermanın ilan edilme amacı Osmanlı Devletinde yaşanan iç karışıklıkları engellemek, gayrimüslimlerin desteğini almak, Avrupa'nın iç işlerine karışmasını engellemek ve süreçte yapılan ıslahatlarda onların da desteğini almaktı. Bu ferman ile padişahın yetkileri kişilere devredildi. Amaç iktidarı saraydan alıp, bürokrasiye vermektir. Ferman ile ele alınan konular tamamıyla gerçekleştirilemese de ilerleyen süreçte meşrutiyetin ilanına zemin hazırladı.

Meşrutiyetin ilanıyla birlikte parlamenter düzene geçildi. Yönetimde padişah ile birlikte mecliste etkili oldu. Ancak açılan bu meclis danışma niteliğindedir. Son söz padişaha aitti. Meclisin açılmasıyla birlikte bürokratik anlamda reformlara gidildi. Gayrimüslimleri devlet kadrolarına yerleştirerek, can ve mal güvenliklerini sağlayarak Avrupa'nın iç işlerine karışmasını engellemeyi amaçladılar. Bu durumla birlikte devlet kadrolarında merkezde ve taşrada memur sayısında ciddi artış yaşandı. Bu memurların kayıtlarının tutulması amacıyla Sicill-i Ahval Defterleri oluşturuldu.

Yapılan bu çalışmada Sicill-i Ahval Defterleri arşiv kayıtları göz önünde bulundurularak Akhisarlı devlet adamları incelenmiştir. Sicill-i Ahval Defterleri 'ne göre 22 Akhisarlı devlet adamı görülmüştür. Bu memurların çoğu Akhisar doğumludur. Akhisar merkezde 15, Aydın merkezde 3, İzmir'de 2, Travnik'te 1, Delestin'de 1 olmak üzere toplamda 22 memur doğmuştur. Akhisar'da doğmamış olan memurların burayla ilişkisi babalarının Akhisarlı olmasından ya da Akhisar'da görev yapmasından kaynaklanmaktadır. Devlet memurlarının geneli Müslümandır.

Sicill-i Ahval Defterlerinde Memurların biyografileri, baba adları, doğum yerleri, bildikleri diller, aldıkları maaşlar, eğitim durumları, terfileri kaleme alınmıştır. Bu defterlere bakıldığında memurların aldıkları maaşların eğitim düzeylerine, bildikleri dillere, görev sürelerine göre değişiklik gösterdiği anlaşılmıştır. En düşük maaş alan devlet memuru 20 kuruş ile Mehmet Zühtü Efendi, en yüksek maaş alan devlet memuru 6000 kuruş ile Katan Efendi'dir. Akhisarlı devlet adamlarının eğitim düzeyleri genellikle idadi seviyesinde kalmıştır. Yüksekokul niteliğinde olan okullardan mezun devlet memuru sayısı azdır. Devlet memurları genellikle bankalarda istihdam edilse de farklı kalemlerde görev yapan devlet memurları da vardır. Memurlar yaptıkları görevler göz önünde bulundurularak çeşitli ödül ve nişanlara layık görülmüşlerdir. Mehmet Tevfik Efendi Mecid-i Nişanı, Hamidiye-Hicaz Demiryolu Madalyası, Hasan Efendi Girit Madalyası, Redif ve İfay-ı Hizmet Teskireleri Nişanı Beratı, Katan Efendi Mecid-i Nişanı, Nişanı Ali-i Osman, Lebupolo Nişanı (tarafından saint moris saint lazar ve Belçika devleti tarafından) ödül ve nişanlarını almıştır.

Sicill-i Ahval Defterleri tutulmaya başlandığı zamandan itibaren dönemin bürokratik yapısı, memuriyet anlayışı, eğitim düzeyi gibi birçok konuda bilgi vermiş, birinci el kaynak konumuna gelmiştir. Bu kayıtların tutulması günümüzde araştırmacılara kaynak sağlayarak çalışmalarını yapmada kolaylık sağlamaktadır.

Sicill-i Ahval kayıtlarından arşiv taraması yapılarak “*Sicill-i Ahval Defterlerine Göre Akhisarlı Devlet Memurları*” adlı çalışma kaleme alınmıştır.

KAYNAKÇA

A.ARŞİVLER

1.Başbakanlık Osmanlı Arşivi (Dâhiliye Nezareti Sicill-i Ahval Defterleri)S/

BOA, DH. SAİD. d, 00185/00173, BOA, DH. SAİD. d, 00179/00191, BOA, DH. SAİD. d, 00177/00106, BOA. DH. SAİD. d, 00159/00092, BOA. DH. SAİD. d, 00159/00091, BOA. DH. SAİD. d, 00143/00142, BOA. DH. SAİD. d, 00136/00040, BOA. DH. SAİD. d, 00134/00033, BOA. DH. SAİD. d, 00128/00065, BOA. DH. SAİD. d, 00128/00010, BOA. DH. SAİD. d, 00113/00124, BOA. DH. SAİD. d, 00108/00051, BOA. DH. SAİD. d, 00106/00120, BOA. DH. SAİD. d, 00103/00139, BOA. DH. SAİD. d, 00094/00207, BOA. DH. SAİD. d, 00015/00082, BOA. DH. SAİD. d, 00010/00264, BOA. DH. SAİD. d, 00002/00124, BOA. DH. SAİD. d, 00110/00209, BOA. DH. SAİD. d, 00140/00022, BOA. DH. SAİD. d, 00143/00111, BOA. DH. SAİD. d, 00148/00102.

B. TETKİK ESERLER

1.Kitap, Makale, Tez, Ansiklopedi ve Sözlükler

Acar, Hasan, (2018), "Kamu Güvenliğinin Sağlanmasında Weberyen Bürokrasi Ve Hiyerarşi Kavramı", *Uluslararası Yönetim İktisat ve İşletme Dergisi*, C. 14, S. 3, s.673.

Aslan, Seyfettin, Yılmaz, Abdullah, (2001), "Tanzimat Döneminde Osmanlı Bürokratik Yapı ve Düşüncesinin Değişimi", *C.Ü. İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, C.2, S.1, s.289.

Cemaloğlu, Necati, (2005), "Osmanlı Devleti'nde Yapılan Tanzimat Reformlarının Eğitim Sistemine Etkileri, Uygulamaları Ve Sonuçları (1839-1876)", *Sosyal Bilimler Dergisi*, s.155.

Çetin, Atilla, (2005), "Sicill-i Ahvâl Defterleri ve Dosyaları Hakkında Bir Araştırma." *Vakıflar Dergisi*, 29, s.89-90.

Çevikbaş, Rafet, (2014), Bürokrasi Kuramı Ve Yönetimsel İşlevi, *Ekonomi ve Yönetim Araştırmaları Dergisi*, C.3, S.2, s.78.

Doyduk, Senem, (2006), *Tarihi Kent Dokusuyla Akhisar*, Akhisar Belediye Kültür Yayınları, Mart, s.2.

Erat, Veysel, (2015), “Tanzimat Dönemi Kamu Politikalarında Bir Aktör Olarak Bürokrasi”, *Çankırı Karatekin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, S.6, s.533.

Fidan, Serdal, Şahin, Kamil ve Çelik, Fikret, (2011)“Osmanlı Modernleşmesinin Temel Olgularından Biri: Bürokrasi Osmanlı Modernleşmesinde Bürokrasinin Etkinliği ve Önemi”, *SDÜ Fen Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, S. 23, s.116.

Gazel, Ahmet Ali, (2007) “Sicill-i Ahval Defterlerine Göre Osmanlı Dönemi’nde Görev Yapan Anamurlu Memurlar”, *A. Ü. Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, S.32, s.204.

Göküş, Mehmet, (2010) “Osmanlı İmparatorluğu’ndan Modern Türkiye’ye Yöneten-Yönetilen İlişkilerinin Gelişimi”, *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, C.15, S.3, s.229.

Hanioğlu, M. Şükrü, (2004),“*Meşrutiyet*”, *TDV İslam Ansiklopedisi*, C.29, İsam Yayınları, s.388-389.

Kavak, Nuri, *Sicill-i Ahval Defterlerine Göre Eskişehir’li Memurlar* (1879-1909), s.15.

Reyhan, Cenk,(2012) “Osmanlı Devleti’nde Siyasal İktidar ve Seyfiyye Sınıfı: Vezir-i A’zâmlık Örneği”, *OTAM*, 31/Bahar, s.219.

Sarıyıldız, Gülden, “Sicill-i Ahval Defterleri”, *TDV İslam Ansiklopedisi*, C.37, İsam Yayınları, s.135.

Şahin, Ali,(2008),“Türk Kamu Yönetiminde Siyaset Ve Bürokrasi İlişkisi: Üst Kurullar Bürokrasisi”, Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi, s.5.

Şaşmaz, Musa, (2014), *Türkiye’nin İdari Taksimatı IV. (1920-2013)*, TTK Yayınları, Ankara, s.129.

Tuncel, Ahmet, (2019), *Sicill-i Ahval Defterlerine Göre Bigalı Devlet Adamları*, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Niğde, Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, s.17.

Yılmazçelik, İbrahim ve Mutluay, Enes, “Sicill-İ Ahval Defterlerine Göre Osmanlı Dönemi’nde Görev Yapan Palulu Memurlar”, *Fırat Üniversitesi Harput*

Uygulama Ve Araştırma Merkezi 71 Uluslararası Palu Sempozyumu Bildiriler Kitabı, s.74.

Yorgancılar, Serkan,(2018) “Hukuk Sosyolojisi Ve İslam Hukuku Açısından Suç Kavramının Karşılaştırılması”, *Turkish Studies*, Volume 13/18, s.1472.

C. ELEKTRONİK KAYNAKLAR

Akhisar Belediyesi, <https://www.akhisar.bel.tr/akhisardayasam/14/akhisarin-tarihcesi.html/> 2019/09/20.

Akhisar Belediyesi , <https://www.akhisar.bel.tr/akhisardayasam/12/nufusu-ekonomik-sosyal-ve-kulturel-yapi.html> / 2019/09/12.

Akhisar Belediyesi, <https://www.akhisar.bel.tr/akhisardayasam/12/nufusu-ekonomik-sosyal-ve-kulturel-yapi.html/2019/09/12>.

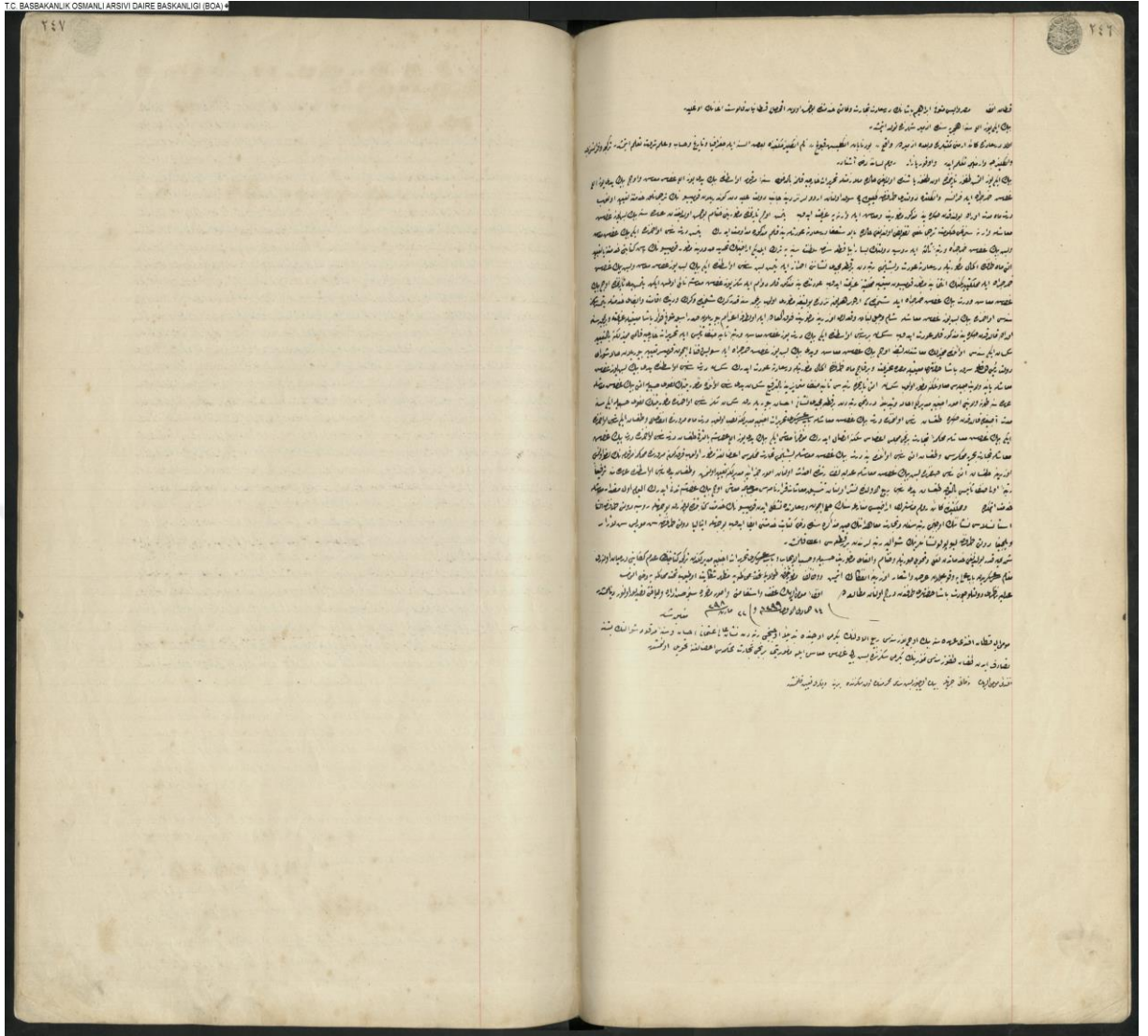
Akhisar Belediyesi, <https://www.akhisar.bel.tr/akhisardayasam/12/nufusu-ekonomik-sosyal-ve-kulturel-yapi.html/2019/09/12>.

Akhisar Belediyesi, <https://www.akhisar.bel.tr/akhisardayasam/12/nufusu-ekonomik-sosyal-ve-kulturel-yapi.html/2019/09/12>.

Akhisar Belediyesi, <https://www.akhisar.bel.tr/akhisardayasam/12/nufusu-ekonomik-sosyal-ve-kulturel-yapi.html/2019/09/12>.

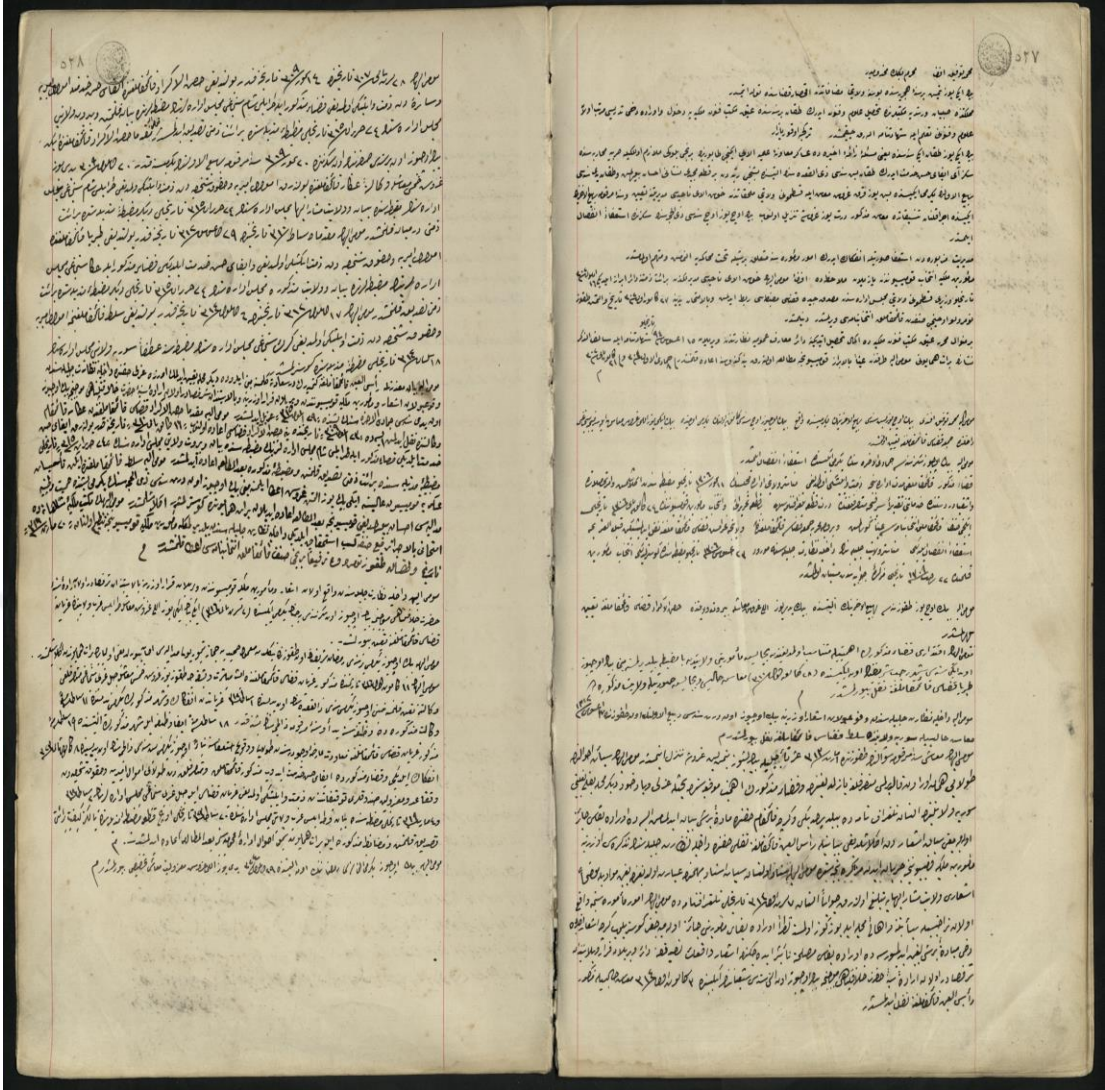
EKLER

T.C. BASBAKANLIK OSMANLI ARSIVI DAİRE BASKANLIĞI (BOA)

DH.SAID.0002

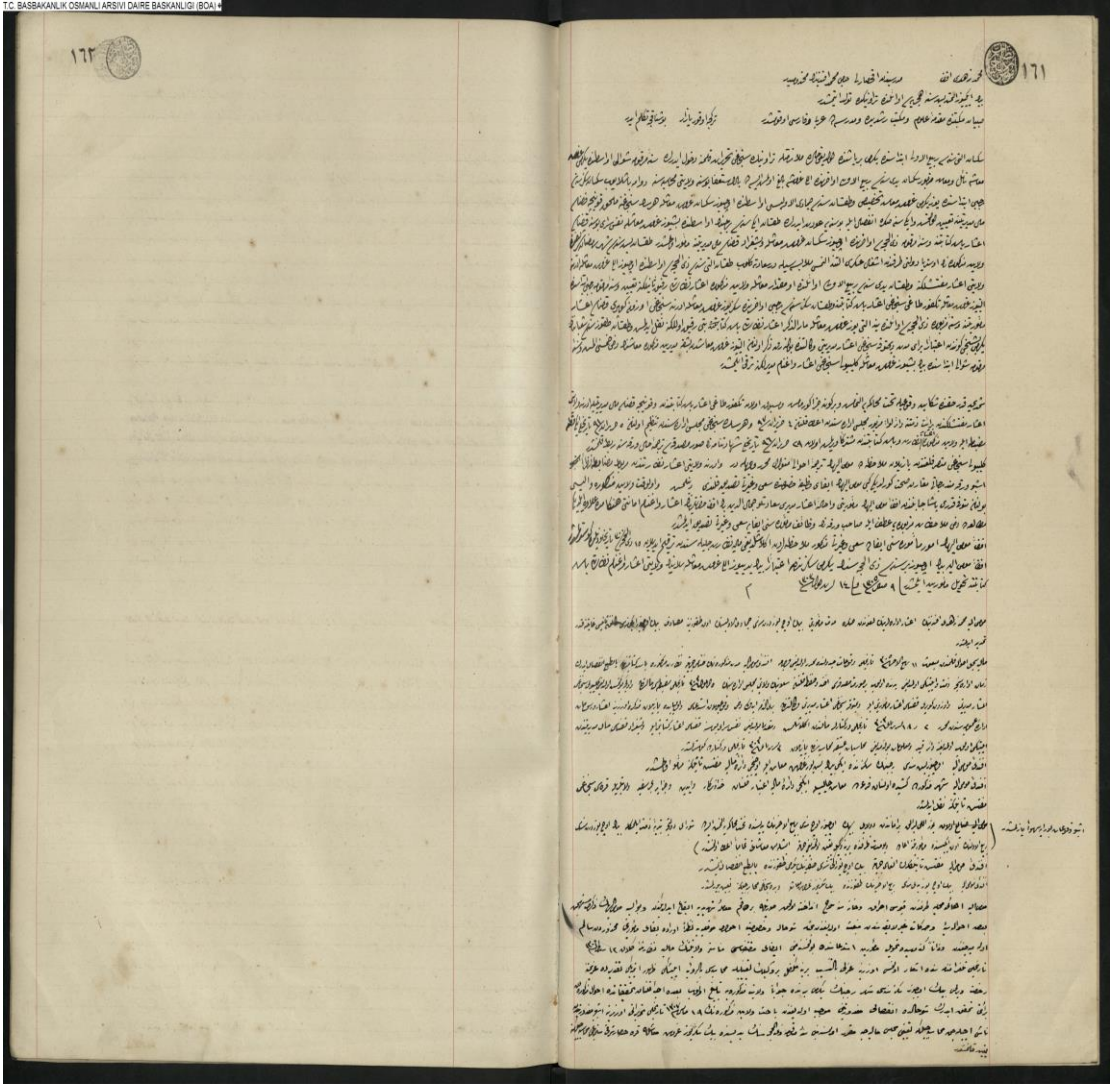
Ek-1: Katan Efendi'ye ait Sicill-i Ahval kayıdır.

DH.SAID.0010

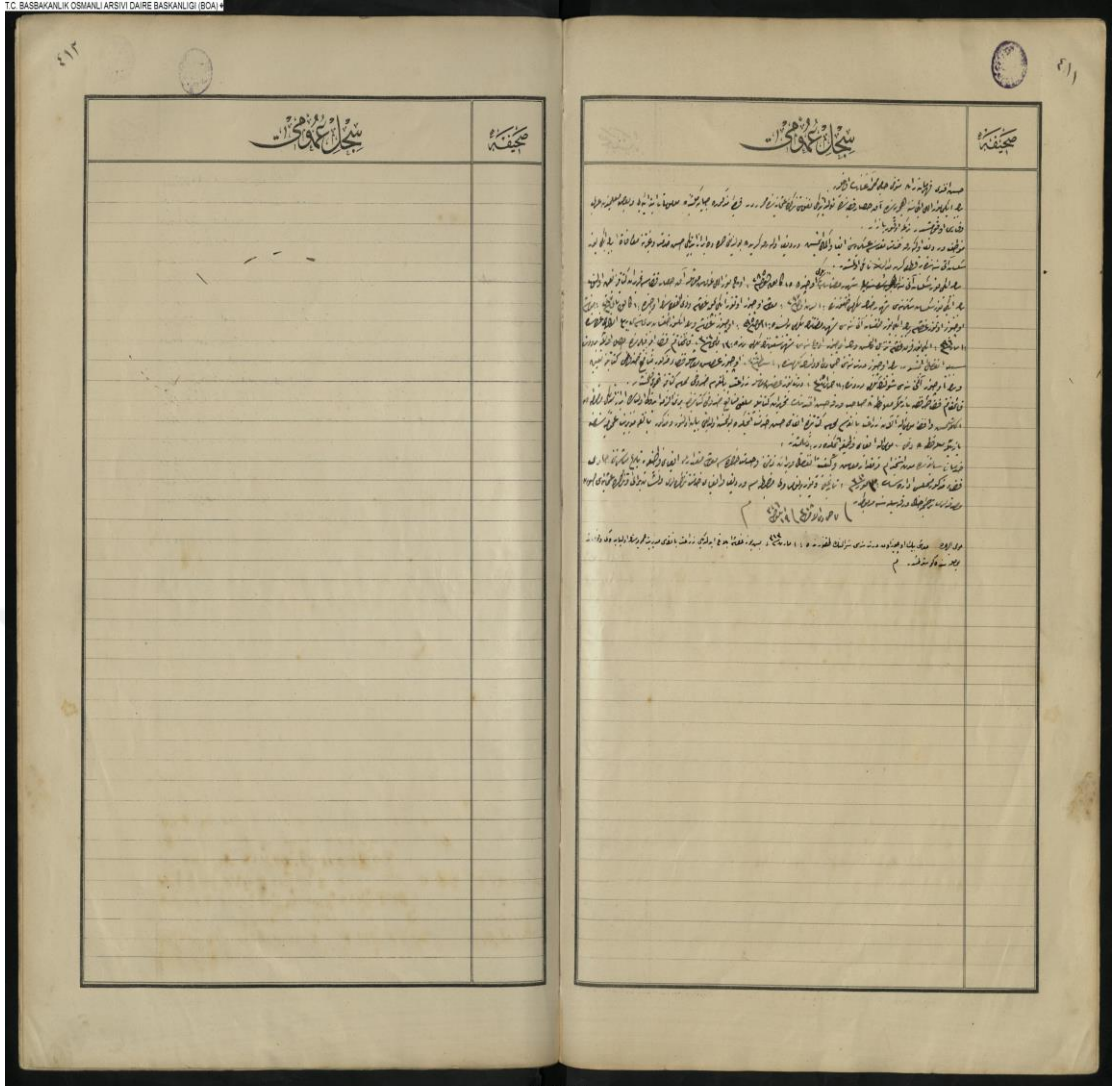
Ek-2: Mehmet Tevfik Efendi'ye ait Sicill-i Ahval kaydıdır.

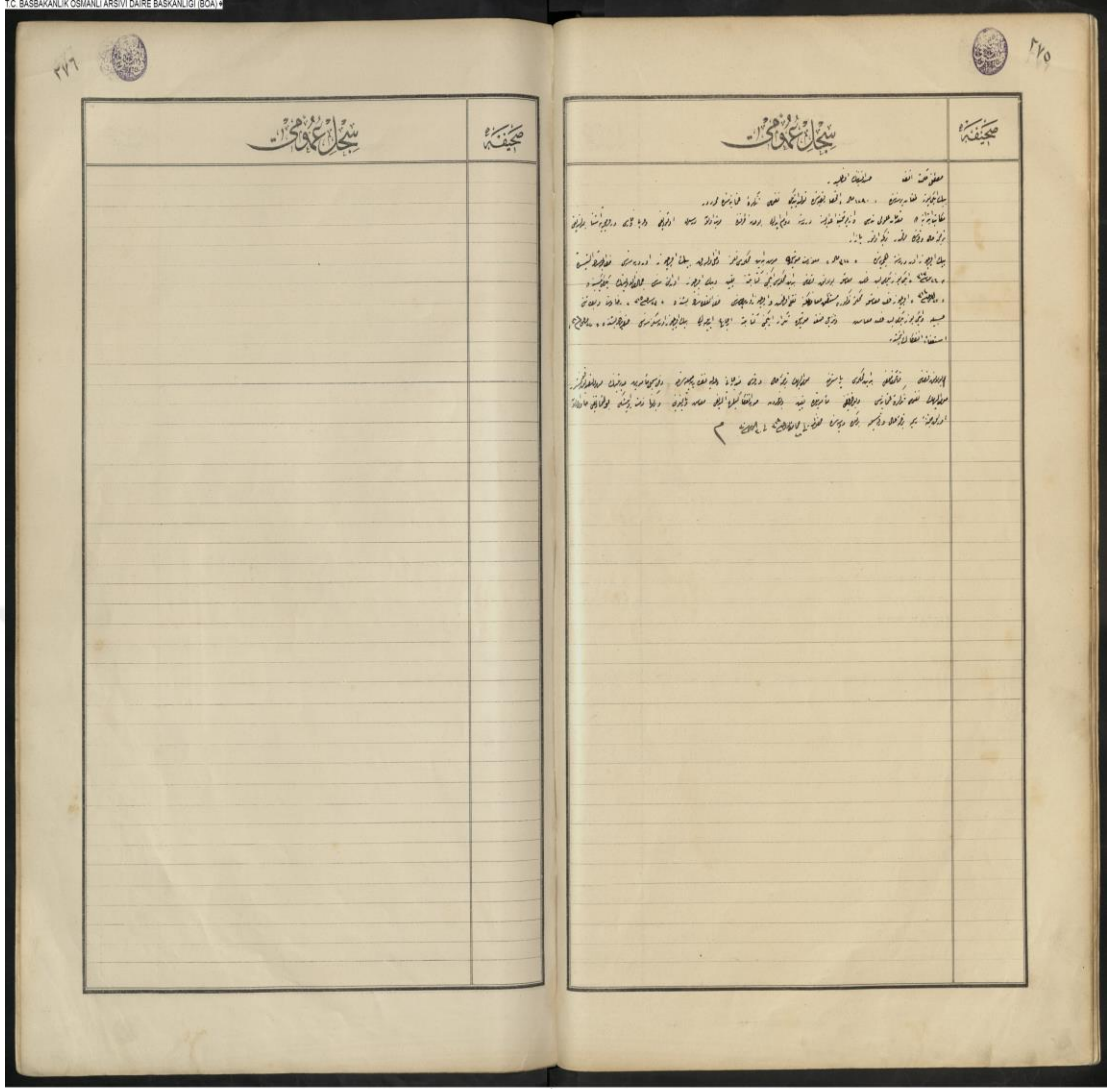
DH.SAID.0015

Ek-3: Mehmet Zühütü Efendi'ye ait Sicill-i Ahval kaydıdır.

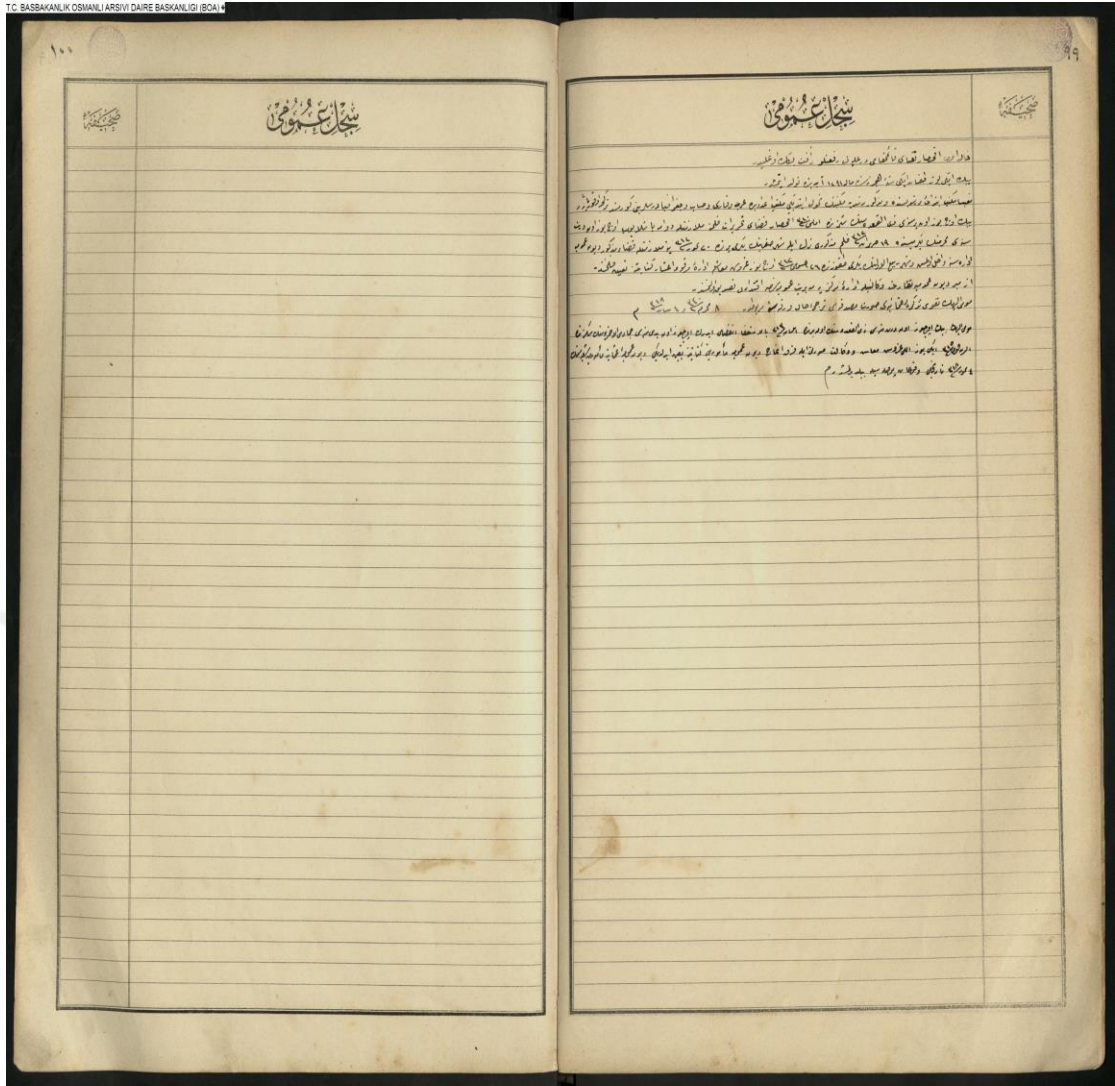
DHS/İAD/0094

Ek-4: Hasan Efendi'ye ait Sicill-i Ahval kaydıdır.

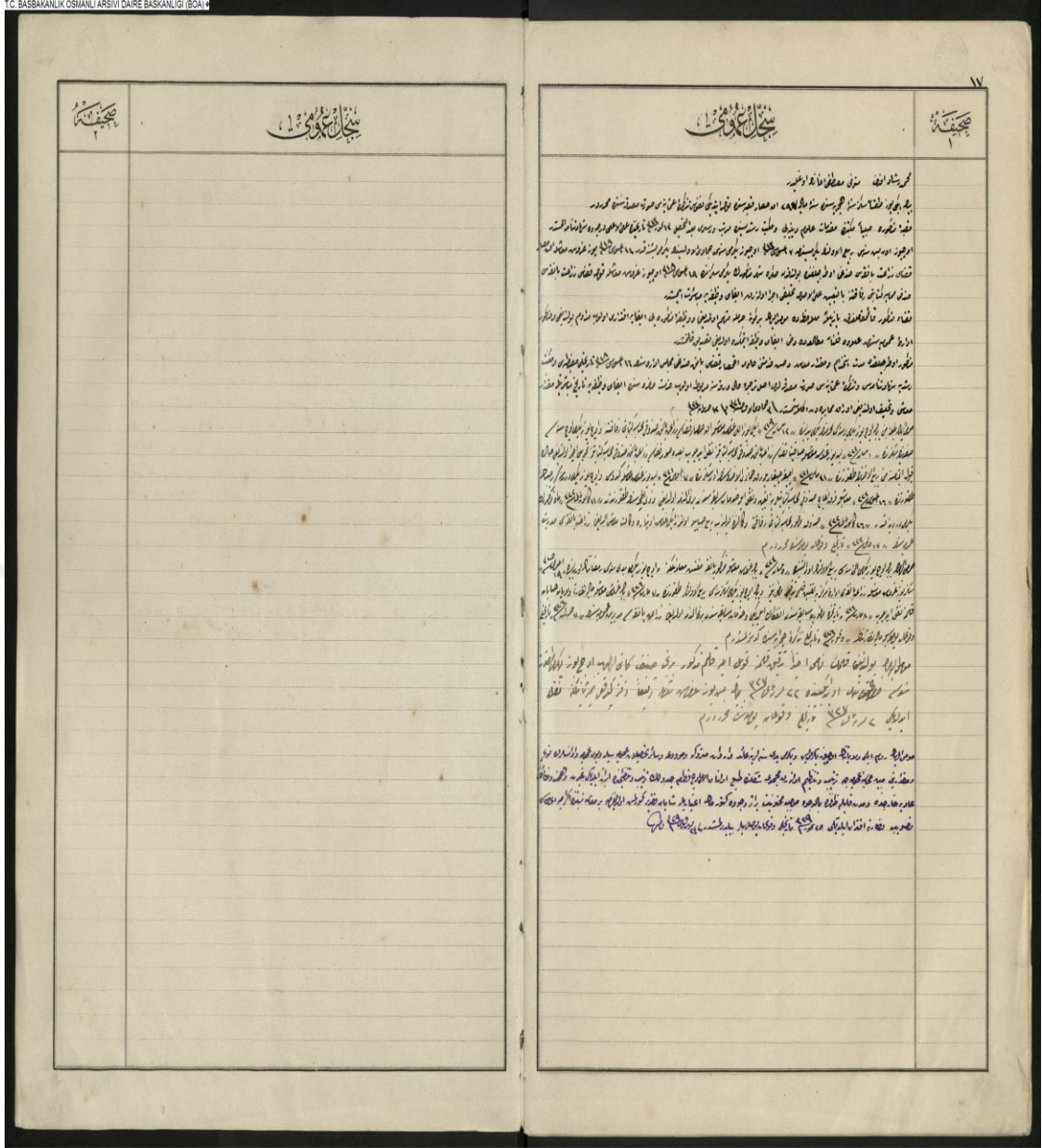
DH.SAİDİ.00103

Ek-5: Mustafa Hikmet Efendi'ye ait Sicill-i Ahval kaydıdır.

DHS.AID.0108

Ek-6: Halit Efendi'ye ait Sicill-i Ahval kaydıdır.

DHSAID400128

Ek-7: Mehmet Raşit Efendi'ye ait Sicill-i Ahval kaydıdır.

ÖZ GEÇMİŞ

KİŞİSEL BİLGİLER

Adı-Soyadı: Meliha Akdoğan

Doğum Yeri ve Tarihi: Niğde 09.08.1991

Medeni Hali: Bekâr

Ehliyet Bilgisi: B Sınıfı

EĞİTİM DURUMU

Lise: Sokullu Mehmet Paşa Lisesi

Lisans: Gazi Üniversitesi 2015

YABANCI DİL

İngilizce: A1Seviyesi

İŞ DENEYİMİ

Kurum Adı: Gülşah Abla Kurs Merkezi

Unvan: Tarih Öğretmeni

İşe Başlama Tarihi: Eylül /2015

Kurum Adı: Niğde Pegem Akademi

Unvan: Tarih Öğretmeni

İşe Başlama Tarihi: Eylül /2017

İLETİŞİM

Telefon:05077292570

Adres: Hürriyet Caddesi Asrın Apt. 93/4 Dikmen/ANKARA

